
Fiscalitat directa

PID_00256483

Rafael Oliver Cuello

Temps mínim de dedicació recomanat: 9 hores

Rafael Oliver Cuello

Doctor en Dret. Catedràtic de Dret Financer i Tributari. *ESERP Business & Law School*.

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. Impost sobre la renda de les persones físiques	9
1.1. Característiques generals	9
1.2. Fonts normatives i àmbit d'aplicació	10
1.3. Fet imposable	11
1.4. Rendes exemptes	14
1.5. Subjectes passius	16
1.6. Renda gravable	18
1.6.1. Rendiments del treball	19
1.6.2. Rendiments del capital	23
1.6.3. Rendiments d'activitats econòmiques	27
1.6.4. Guanys i pèrdues patrimonials	32
1.7. Regles especials de valoració	36
1.8. Integració i compensació de rendes	37
1.9. Base liquidable	39
1.10. Mínim personal i familiar	40
1.11. Quota tributària	42
1.12. Tributació familiar	51
1.13. Règims especials	52
1.14. Gestió de l'impost	54
2. Impost sobre societats	57
2.1. Naturalesa i fonts normatives	57
2.2. Fet imposable	57
2.3. Àmbit d'aplicació, període impositiu i meritació	59
2.4. Subjecte passiu	60
2.5. Base imposable	61
2.5.1. Resultat comptable i ajustos fiscals	61
2.5.2. Normes sobre obtenció de rendes	62
2.5.3. Despeses deduïbles	63
2.5.4. Regles de valoració i valor normal de mercat	68
2.5.5. Imputació temporal	71
2.5.6. Reduccions de la base imposable	71
2.5.7. Compensació de bases imposables negatives	73
2.6. Tipus de gravamen, quota íntegra i deduccions	73
2.7. Règims especials	77
2.8. Gestió de l'impost	81

3. Impost sobre successions i donacions.....	84
3.1. Naturalesa i caràcters	84
3.2. Àmbit d'aplicació i punts de connexió	84
3.3. Fet imposable	85
3.3.1. Modalitats	85
3.3.2. Supòsits de no-subjecció i exempcions	86
3.3.3. Meritació	87
3.3.4. Presumpcions de fets imposables	87
3.4. Subjectes passius	88
3.4.1. Contribuents	88
3.4.2. Responsables subsidiaris	88
3.5. Base imposable	89
3.5.1. Adquisicions per causa de mort	90
3.5.2. Transmissions lucratives entre vius	93
3.5.3. Acumulació	93
3.6. Base liquidable	94
3.7. Quota i deduccions	95
3.8. Normes especials	96
3.9. Gestió de l'impost	97
4. Impost sobre el patrimoni.....	100
4.1. Fet imposable i exempcions	100
4.2. Subjecte passiu	102
4.3. Base imposable	103
4.4. Base liquidable, deute tributari i gestió	105
Activitats.....	109
Exercicis d'autoavaluació.....	109
Solucionari.....	112

Introducció

Aquest primer mòdul de l'assignatura de *Dret financer i tributari II* el dedicarem a la fiscalitat directa. Analitzarem els quatre principals impostos directes del nostre sistema tributari: els dos impostos que graven l'obtenció de renda per part dels residents en territori espanyol, i també el gravamen sobre les adquisicions lucratives per part de les persones físiques i l'impost sobre el patrimoni.

D'entrada, estudiarem l'impost sobre la renda de les persones físiques. Dedicarem una atenció especial a la renda gravable, delimitant els diferents components de l'impost i la diversa tributació que s'hi estableix respecte dels rendiments del treball, del capital i d'activitats econòmiques, i també dels guanys i pèrdues patrimonials. També abordarem la complicada determinació de la quota de l'impost, estudiant les classes de renda, general i de l'estalvi, la integració i compensació d'aquestes rendes, l'aplicació de les reduccions sobre la base imposable, el tractament del mínim personal i familiar, i també la determinació de les quotes íntegres, estatal i autonòmica, i les deduccions aplicables.

Una vegada analitzat l'impost que grava l'obtenció de renda per part de les persones físiques residents en territori espanyol, abordarem l'impost sobre societats, que grava l'obtenció de renda per part de les persones jurídiques residents en territori espanyol. Dedicarem una atenció especial a l'estudi de la determinació de la base imposable de l'impost, partint del resultat comptable i aplicant els ajustos fiscals que requereix la normativa tributària. Així, analitzarem especialment les normes sobre obtenció de rendes, les despeses deduïbles, les regles de valoració i la imputació temporal, entre altres aspectes destacats de la regulació de l'impost.

A continuació, s'examina l'impost sobre successions i donacions, un gravamen que ha estat objecte de múltiples reformes en els últims anys per part de les comunitats autònomes. Destacarem l'estudi de les normes establertes per a determinar la base imposable de l'impost, tant en el cas de les adquisicions per causa de mort (*mortis causa*) com en el de les transmissions lucratives entre vius (*inter vivos*). També seran objecte d'anàlisi les normes relatives a les reduccions de la base imposable, i la resta de disposicions que permeten la quantificació del tribut.

Aquest primer mòdul finalitza amb l'anàlisi de l'impost sobre el patrimoni, que ha estat recentment reintroduït en el nostre sistema tributari, amb caràcter temporal.

Objectius

Els objectius principals que cal assolir són els següents:

1. Conèixer l'objecte, la naturalesa i l'àmbit d'aplicació de l'impost sobre la renda de les persones físiques i determinar l'abast de la subjecció a aquest impost pel que fa als aspectes personals, materials i temporals.
2. Distingir els diferents elements que conformen la capacitat econòmica gravada en l'impost sobre la renda de les persones físiques, en relació amb la determinació de la renda gravable en els rendiments del treball, del capital i d'activitats econòmiques, i també en els guanys i pèrdues patrimonials.
3. Assimilar els mecanismes de càlcul de l'impost sobre la renda de les persones físiques respecte a la determinació de la quota estatal, i també respecte a la de la quota autonòmica, i entendre els diferents deures i obligacions formals relacionats amb la gestió de l'impost.
4. Conèixer la naturalesa, l'àmbit d'aplicació i el fet imposable gravat per l'impost sobre societats.
5. Entendre el mecanisme d'imposició societària, referent a la determinació de la base imposable i als ajustos fiscals sobre el resultat comptable que són necessaris per a liquidar l'impost.
6. Diferenciar els diferents deures i obligacions formals que recauen sobre les entitats gravades per l'impost sobre societats i identificar les singularitats en la tributació de determinats tipus d'entitats en els règims especials de l'impost.
7. Determinar la naturalesa, l'objecte i l'àmbit territorial de l'impost sobre successions i donacions i entendre les normes que determinen el fet imposable i les presumpcions que l'afecten.
8. Percebre la diferència entre la determinació de la base imposable en les adquisicions per causa de mort i en les transmissions lucratives entre vius i delimitar els diferents subjectes obligats al pagament de l'impost sobre successions i donacions per obligació real i per obligació personal.
9. Comprendre el fet imposable i les exempcions de l'impost sobre el patrimoni.

- 10.** Entendre les normes de quantificació de l'impost sobre el patrimoni i les regles relatives a la seva gestió.

1. Impost sobre la renda de les persones físiques

1.1. Característiques generals

L'IRPF és un tribut directe, personal i subjectiu, que grava l'**obtenció de renda** per part de les persones físiques amb residència habitual al territori espanyol de manera periòdica i amb caràcter progressiu.

L'IRPF és la **figura principal** del nostre sistema tributari, com ha manifestat la STC 182/1997, de 22 d'octubre. Hem de tenir en compte que mitjançant aquest impost es personalitza el repartiment de la càrrega tributària segons els criteris de capacitat econòmica, igualtat i progressivitat.

Les **característiques** de l'IRPF són les següents:

- 1) És un impost **directe**, tant perquè grava una manifestació directa i immediata de capacitat econòmica (l'obtenció de renda) com, des del punt de vista econòmic, perquè la normativa que el regula no preveu la translació jurídica de la càrrega tributària.
- 2) És un impost **personal**, perquè la referència a la persona física que obté la renda és imprescindible per a delimitar el fet imposable. L'IRPF grava exclusivament l'obtenció de renda per part de persones físiques residents en territori espanyol, ja que la imposició dels no residents es duu a terme per mitjà de l'impost sobre la renda de no residents.
- 3) És un impost **subjectiu**, ja que l'IRPF modula la quota tributària d'acord amb les circumstàncies personals i familiars del contribuent.
- 4) És un impost de caràcter **periòdic**, perquè l'obtenció de renda és un fet imposable continuat en el temps, que es fracciona en períodes impositius per a fer possible el gravamen, que es liquida de manera periòdica.
- 5) És un impost **progressiu**, atès que els tipus de gravamen de les escales aplicables a la base liquidable general augmenten a mesura que ho fa aquesta base liquidable.

L'objecte de l'IRPF es defineix com la renda del contribuent, entesa com la totalitat dels rendiments, guanys i pèrdues patrimonials i de les imputacions de renda establertes legalment¹. Renda que, a l'efecte de la determinació de la base imposable i del càlcul de l'impost, es classifica en general i de l'estalvi².

⁽¹⁾Article 2 LIRPF.

⁽²⁾Article 6.3 LIRPF.

Juntament amb això, i amb la finalitat de caracteritzar l'IRPF, convé advertir que des del model d'impost sobre la renda global de caràcter sintètic establert el 1978, en el qual la base imposable es determinava com la suma algebraica dels diversos components de renda, que s'integraven i compensaven entre si pràcticament sense limitacions, s'ha produït una evolució que ha conduït a la implantació d'un tribut com el que ara és vigent, marcadament **analític**, en el qual cadascun dels components de la renda dels contribuents reben un tractament diferenciat segons l'origen o la font de què provenen.

Funcions de l'impost

La determinació de la renda gravable és un dels aspectes més importants per a valorar en quina mesura l'IRPF compleix la **funció de recaptació** encomanada, que resulta especialment rellevant tant en termes absoluts com relatius. I és igualment important (des de la perspectiva de recaptació i, sobretot, a l'efecte de complir la funció redistributiva, com a mecanisme impositiu de justícia i progressivitat en el conjunt del sistema fiscal que incumbeix a l'IRPF) l'estructura de la tarifa que conté i el nivell dels tipus de gravamen.

A més d'aquestes funcions, l'IRPF en compleix unes altres que tenen la mateixa importància al servei dels objectius de les polítiques econòmiques, socials, culturals, etc., mitjançant l'establiment d'**incentius fiscals** que se solen estructurar per mitjà de deduccions en la quota de l'impost. Aquestes deduccions compleixen funcions de caràcter extrafiscal la constitucionalitat de les quals no suscita dubtes, encara que, a vegades, donen lloc a regulacions que resulten complexes i que tenen una eficàcia dubtosa a l'hora de complir els objectius que volen aconseguir.

Per acabar amb la caracterització actual de l'impost, no s'ha de passar per alt que l'IRPF és un **impost parcialment cedit** a les comunitats autònomes, amb el límit màxim del 50%, dins del qual les comunitats poden assumir competències per a regular la quantia del mínim personal i familiar, la tarifa autonòmica i les deduccions de la quota.

1.2. Fonts normatives i àmbit d'aplicació

La norma bàsica per la qual es regula l'IRPF és actualment la **Llei 35/2006**, de 28 de novembre, desplegada pel RD 439/2007, de 30 de març, pel qual s'aprova el reglament de l'impost.

L'IRPF ha experimentat una important reforma per mitjà de la Llei 26/2014, de 27 de novembre, per la qual es modifica la Llei 35/2006, de 28 de novembre, de l'IRPF.

Lectures recomanades

Sobre la consideració de l'IRPF com a impost cedit a les comunitats autònomes, vegeu la lletra *a* de l'article 11, la lletra *a* de l'apartat segon de l'article 19 de la LOFCA i l'article 46 de la Llei 22/2009, de 18 de desembre.

Així mateix, cal tenir en compte el que disposin els tractats i convenis internacionals que s'hagin incorporat al nostre ordenament d'acord amb el que preveu la Constitució espanyola. Entre aquestes disposicions, cal esmentar per la importància que tenen els **convenis per a evitar la doble imposició** en matèria de tributació sobre la renda subscrits per l'Estat espanyol (d'acord amb els successius models aprovats per l'OCDE) amb la majoria dels països del nostre entorn, els quals s'apliquen per a determinar el gravamen de les rendes de font estrangera obtingudes per les persones físiques residents a Espanya.

Així mateix, hem de tenir present que hi ha regulacions diferenciades que obeeixen, d'una banda, a la vigència dels règims de concert i conveni econòmic foral, i de l'altra, a la cessió parcial de l'IRPF a les comunitats autònomes, que poden assumir competències normatives per a la regulació de les tarifes, el mínim personal i familiar i les deduccions en la quota.

Així, respecte al primer cas, no s'ha de passar per alt que, com que l'IRPF és un tribut concertat de normativa autònoma, cal tenir en compte les **normes forals** dictades per les diputacions dels territoris històrics d'Àlaba, Guipúscoa i Biscaia, com també la Llei foral de Navarra.

En relació amb el segon cas, cal subratllar que hi ha diverses comunitats autònomes de règim comú que ja han dictat, des del període impositiu de 1998, nombroses **disposicions legislatives autonòmiques** relatives, bàsicament, a deduccions en la quota, i també tarifes del gravamen autonòmic, que cal tenir en compte per a calcular l'impost exigible a aquells que tinguin la residència habitual en el territori d'aquestes comunitats autònomes.

En relació amb l'**àmbit d'aplicació** de l'IRPF, s'ha d'assenyalar que és el territori espanyol. No obstant això, no hem de passar per alt que el reconeixement dels règims tributaris de concert i conveni econòmic implica que en els territoris històrics del País Basc i en la Comunitat Autònoma de Navarra no s'aplica la Llei 35/2006, sinó les disposicions pròpies dictades pels seus òrgans competents. D'aquesta manera es modula l'àmbit d'aplicació de l'IRPF, que s'aplica a les Canàries, Ceuta i Melilla, tenint en compte les especialitats previstes en la seva normativa específica, i també en la resta de les comunitats autònomes que hagin assumit competències per a la regulació de l'impost³.

1.3. Fet imposable

L'IRPF té per objecte la **renda del contribuent**, entesa com la totalitat dels seus rendiments, guanys i pèrdues patrimonials i les imputacions de renda que estableixi la llei, amb independència del lloc on s'hagi produït i de la residència del pagador⁴.

Els convenis per a evitar la doble imposició

Els convenis per a evitar la doble imposició signats per Espanya estan recollits en el web de l'Agència Estatal d'Administració Tributària.

Web recomanat

Consulteu en el web de l'Agència Estatal d'Administració Tributària el contingut de les lleis autonòmiques aprovades des de 1998 que afecten determinats elements de l'IRPF.

⁽³⁾Articles 3 i 4 LIRPF.

⁽⁴⁾Article 2 LIRPF.

A partir de la delimitació de l'objecte que té, el fet **imposable** de l'IRPF, és a dir, el pressupòsit que permet configurar el tribut i de la realització del qual deriva l'obligació del pagament, es defineix com "l'obtenció de renda pel contribuent"⁵.

⁽⁵⁾Article 6.1 LIRPF.

No obstant això, aquesta definició resulta insuficient per a entendre la complexitat del pressupòsit de fet de l'IRPF, que requereix la integració de l'impost per referència a altres normes que el completen en els diversos elements que té:

1) L'**element objectiu** del fet imposable està constituït per l'obtenció de renda, amb independència del lloc on s'hagi produït, durant el període impositiu.

És imprescindible, doncs, establir amb precisió la noció de *renda* que conforma l'**aspecte material** d'aquest element objectiu del fet imposable. Aquesta qüestió l'aclareix la LIRPF mateixa quan fa referència als diferents elements que componen la renda, que es poden agrupar en tres categories: els rendiments, sia del treball, del capital mobiliari o immobiliari o de les activitats econòmiques; els guanys i les pèrdues patrimonials; i les imputacions de rendes procedents de béns immobles urbans, de les societats subjectes al règim d'atribució de rendes, de les societats subjectes al règim de transparència fiscal internacional i de la cessió de drets d'imatge.

És important destacar que, com que es prescindeix d'una noció general o global de *renda* per a distingir els diferents components o classes de rendes (en els quals la quantitat i la forma d'integració a la base imposable es determina d'acord amb regles diferenciades segons l'origen o font de la renda), la LIRPF confirma el caràcter marcadament analític del gravamen. D'altra banda, cal assenyalar que, als efectes de la determinació de la base imposable i del càlcul de l'impost, la renda es classifica en general i de l'estalvi⁶.

⁽⁶⁾Article 6.3 LIRPF.

L'IRPF s'aplica amb independència del lloc on s'hagin produït les rendes sotmeses al gravamen i de la residència del pagador, ja que l'impost s'aplica exclusivament a les persones físiques residents en territori espanyol, les quals hi estan subjectes per la seva renda en qualsevol lloc. Com que d'aquesta manera es delimita l'**aspecte espacial** de l'element objectiu del fet imposable, l'obligació per l'IRPF que afecta els residents a Espanya té un caràcter il·limitat, és a dir, comprèn totes les seves rendes, tret que n'hi hagi alguna que n'hagi de quedar al marge en virtut del que disposen els convenis per a evitar la doble imposició. S'hi incorporen també com a exemptes en les mateixes condicions les concedides per les fundacions bancàries que regula el títol II de la Llei 26/2013, de 27 de desembre, de caixes d'estalvis i fundacions bancàries en el desenvolupament de la seva activitat d'obra social.

Finalment, des de la perspectiva temporal⁷, cal precisar que l'IRPF grava la renda obtinguda pel contribuent en el període impositiu (l'any natural) i l'impost es merita el 31 de desembre, excepte en el supòsit de defunció del contribuent produït en un dia que no sigui el de la meritació.

⁽⁷⁾Articles 12 i 13 LIRPF.

Atès que ens trobem davant un impost progressiu, en el qual la inclusió d'un concepte determinat de renda a la base imposable d'un altre període pot comportar variacions de la quota tributària, ha estat necessari establir una sèrie de regles que permetin la **imputació temporal** dels ingressos i les despeses que determinen la renda gravada. La LIRPF ha establert el moment en què s'entén obtinguda la renda i, per tant, acomplert el fet imposable de l'IRPF si concorren la resta d'elements que l'integren.

Regles d'imputació temporal

La importància de les regles d'imputació temporal és especialment evident quan es produeixen, per exemple, reduccions dels tipus de gravamen, de manera que el fet de computar una renda en un exercici o en un altre pot significar una reducció de la quota. Per això, el legislador presta una atenció creixent a aquest tipus de normes d'imputació temporal.

La LIRPF, en l'article 14, ha optat per establir criteris d'imputació diferenciats segons la naturalesa dels diversos components de renda. Respecte als rendiments del treball i del capital, s'atén el moment en què siguin exigibles pels perceptors d'aquests rendiments. En el cas dels rendiments d'activitats econòmiques, es remet a la normativa de l'IS, que consagra com a criteri general el de la data de meritació, d'acord amb l'article 11.1 de la LIS. I en relació amb els guanys i pèrdues patrimonials, s'imputa al període en què tingui lloc l'alteració patrimonial que els generi.

2) D'altra banda, l'**element subjectiu** del fet imposable és la persona física, considerada de manera individual. Així, només l'obtenció de renda per part de persones físiques dóna lloc a la realització del fet imposable de l'IRPF i, per aquest motiu, els subjectes passius contribuents sempre són les persones físiques.

Patrimonis separats

Les rendes corresponents a les entitats mancades de personalitat jurídica, com, per exemple, les herències jacents, les comunitats de béns i la resta de les entitats a què fa referència l'article 35.4 de la LGT, constitueixen una unitat econòmica o un patrimoni separat susceptibles d'imposició.

El règim d'atribució de rendes i la tributació familiar

Per aquest motiu ha estat necessari establir el règim d'atribució de rendes: un règim específic per a les rendes corresponents a les entitats mancades de personalitat jurídica que no són subjectes passius de l'IRPF ni de l'IS. El legislador ha fet extensiu aquest règim a les societats civils, tant si tenen personalitat jurídica com si no, i determina l'atribució d'aquestes rendes als hereus, comuners, socis o partícips d'aquelles entitats segons les normes o els pactes aplicables en cada cas; si aquests no consten fefaentment, s'han d'atribuir a parts iguals.

La persona física és sempre qui duu a terme el fet imposable de l'IRPF. És important remarcar que es tracta de la persona considerada individualment, ja que, a partir de la jurisprudència constitucional relativa a la tributació conjunta dels membres d'unitats familiars, la tributació separada de les persones físiques és la regla general, encara que es manté oberta la possibilitat que els membres de les unitats familiars establertes legalment optin per tributar de manera conjunta.

3) Per a completar la delimitació del fet imposable, cal esmentar els **supòsits de no-subjecció** previstos legalment amb la finalitat d'evitar dobles imposicions que provoquen que les rendes obtingudes com a conseqüència de la successió per causa de mort (herència, llegat o qualsevol altre títol successori) o la donació, com que són subjectes a l'ISD, no ho són a l'IRPF⁸.

⁽⁸⁾Article 6.4 LIRPF.

Sense entrar en una anàlisi detallada, indicarem que a aquestes regles de no-subjecció se n'hi sumen unes altres, regulades per mitjà de diferents preceptes en la LIRPF, com les que estableixen que no es produeix alteració patrimonial ni, en conseqüència, guany o pèrdua patrimonial en els supòsits d'especificació de drets (divisió de cosa comuna, dissolució de la societat a guanys, dissolució de les comunitats de béns, aportacions als patrimonis protegits constituïts en favor de les persones amb discapacitat⁹, etc.).

⁹Articles 33.2 i 3 LIRPF.

1.4. Rendes exemptes

La LIRPF recull una sèrie de **rendes exemptes** que, per molt diverses raons, no s'integren a la base imposable del tribut ni són, per tant, objecte de gravamen.

Ara bé, la regulació d'aquestes rendes exemptes no es fa de manera unitària, ja que encara que la majoria estan agrupades en un únic precepte (art. 7 LIRPF), es tracta de supòsits heterogenis, de justificació molt variada, als quals cal sumar-ne uns altres que apareixen dispersos en la normativa reguladora del tribut.

Així, entre les rendes exemptes trobem les següents:

1) Un primer grup de rendes exemptes que, en principi, es podrien reconduir a la categoria dels **rendiments del treball** i que, en molts casos, es poden justificar perquè tenen un contingut clarament indemnitzador de danys personals que legitima excloure'ls del gravamen. N'hi ha unes altres que obeeixen a raons de política educativa, purament tècnica.

Rendes exemptes de determinats rendiments del treball

- Les **indemnitzacions per acomiadament o cessament del treballador**, que queden exemptes en la quantitat establerta com a obligatòria per l'Estatut dels treballadors, la normativa de desplegament d'aquest estatut o, si escau, la normativa reguladora de l'execució de sentències, però sense que es pugui considerar com a tal l'establerta en virtut de conveni, pacte o contracte. Si és el cas, l'excés percebut per sobre d'aquests mínims és subjecte a l'impost. Es limita l'aplicació de l'exempció a la quantia de 180.000 euros. Aquesta norma resulta aplicable als acomiadaments produïts a partir de l'1 d'agost de 2014, excepte els produïts amb posterioritat, però que es deriven d'un expedient de regulació d'ocupació aprovat o d'un acomiadament col·lectiu en el qual s'hagués comunicat l'obertura del període de consultes a l'autoritat laboral, abans d'aquesta data. La part no exempta d'aquesta prestació es qualifica com a renda irregular, i es considera com a període de generació el nombre d'anys de servei del treballador, prenent en consideració el fraccionament eventual del pagament.
- Les prestacions reconegudes per la Seguretat Social com a conseqüència d'**incapacitat permanent absoluta o gran invalidesa**, a les quals s'han assimilat, després de la STC 134/1996, les pensions per incapacitat permanent del règim de classes passives dels funcionaris públics i les prestacions reconegudes als professionals no integrats en la Seguretat Social per mutualitats de previsió social.
- Les **beques públiques** percebudes per a cursar estudis en tots els nivells i graus del sistema educatiu, tant a Espanya com a l'estranger, i les beques concedides amb finalitat de recerca, cosa que implica la tributació de les beques privades (excepte les atorgades per fundacions sense ànim de lucre); s'incorporen també com a exemptes en les mateixes condicions les concedides per les fundacions bancàries regulades en

el Títol II de la Llei 26/2013, de 27 de desembre, de caixes d'estalvis i fundacions bancàries en el desenvolupament de la seva activitat d'obra social.

- Les **prestacions per desocupació percebudes en la modalitat de pagament únic** (amb el límit de 15.500 euros i sense límit a partir de l'1 de gener de 2013) i alguns altres supòsits, com ara les gratificacions extraordinàries rebudes per la participació en missions internacionals de pau o humanitàries, i indemnitzacions per a compensar la privació de llibertat.
- Els rendiments percebuts per **feines fetes a l'estranger** per la quantitat i amb les condicions establertes en la llei mateixa, sempre que hagin tributat efectivament a l'estranger per raó d'impost de naturalesa similar o idèntica a l'IRPE, i també els rendiments rebuts pels membres de missions internacionals de pau o humanitàries, cosa que implica l'adopció d'una tècnica especial d'exempció limitada per a corregir la doble imposició internacional.
- També obeeix a raons tècniques l'exempció de les **anualitats per aliments** que reben els fills dels progenitors en virtut d'una decisió judicial, ja que aquests no les poden deduir, de manera que el gravamen com a rendiment del treball dels fills implicaria una doble imposició.

2) Un segon grup de rendes exemptes es refereix a determinats **rendiments d'activitats econòmiques**, com és el cas dels premis literaris, artístics i científics rellevants i de les ajudes econòmiques als esportistes d'alt nivell en programes especials de preparació. Totes dues s'apliquen en els termes establerts reglamentàriament i tenen una justificació de caràcter extrafiscal, atès que sembla que estan orientades a promoure les activitats que duen a terme els qui reben aquest tipus de premis o ajudes.

3) Un tercer grup de rendes exemptes s'inclouen dins dels **rendiments del capital mobiliari**. Són exemptes les rendes que s'originen en el moment de la constitució de rendes vitalícies assegurades resultants de plans individuals d'estalvi sistemàtic.

Rendes derivades de la instrumentalització de plans d'estalvi a llarg termini

S'estableix l'exempció dels rendiments positius de capital mobiliari procedents d'assegurances de vida, dipòsits i contractes financers per mitjà dels quals s'instrumentin els plans d'estalvi a llarg termini (art. 7.ª LIRPF), sempre que el contribuïent no disposi del capital en el termini de cinc anys i es compleixin els altres requisits establerts legalment. Es tracta dels instruments regulats per la DA 26a. de la Llei: l'assegurança individual d'estalvi a llarg termini, concebuda com una assegurança de vida individual amb cobertura de supervivència o defunció, i el compte individual d'estalvi a llarg termini, concebut com un contracte bancari de dipòsit de diners.

4) Per acabar, un quart grup de rendes exemptes de caràcter molt heterogeni es podria incloure en la categoria de **guanys patrimonials**. L'exempció es justifica de manera igualment variada.

Rendes exemptes de determinats guanys patrimonials

En uns casos resideix en el caràcter que té d'indemnització per danys personals (com les prestacions extraordinàries per actes de terrorisme o les indemnitzacions per danys físics o psíquics, incloent-hi els que es produeixen com a conseqüència dels serveis públics i també amb les prestacions rebudes per enterrament o sepeli, amb el límit de l'import total de les despeses que s'hagin produït). En altres casos es basa en arguments relacionats amb la capacitat econòmica (que legitimen l'exempció de les prestacions familiars per fills amb discapacitat i prestacions públiques per naixement, part múltiple, adopció, fills a càrrec i pensions d'orfandat o per l'acolliment de menors, persones grans o amb discapacitat, i

també relacionats amb la dependència). I encara en altres casos es fonamenta en opinions discutibles de política fiscal o social, ja que només des de concepcions singulars es pot entendre l'exempció dels premis de les loteries i apostes de l'Estat o de les comunitats autònomes i els sortejos de l'ONCE i la Creu Roja, que operen sense cap límit quantitatiu (que se suprimeix a partir de l'1 de gener de 2013 i es crea el gravamen especial sobre els premis de determinades loteries i apostes).

1.5. Subjectes passius

Són **contribuents** de l'IRPF les persones físiques residents en territori espanyol, però també algunes persones amb nacionalitat espanyola que, tenint la residència habitual a l'estranger, són membres de missions diplomàtiques o d'oficines consulars espanyoles, titulars d'un càrrec o ocupació públic de l'Estat com a membres de delegacions i representacions permanents davant organismes internacionals o funcionaris en actiu que exerceixin altres càrrecs o feines oficials a l'estranger. Recíprocament, no són contribuents les persones amb nacionalitat estrangera que tinguin la residència habitual a Espanya per algun dels motius¹⁰ que s'acaben d'al·ludir .

⁽¹⁰⁾Article 8 LIRPF.

Així, doncs, es fa imprescindible referir-se a la noció de **residència habitual**, que, en principi, la LIRPF vincula a una dada de fet, com és estar-se més de cent vuitanta-tres dies durant l'any natural en el territori espanyol¹¹. Així mateix, la residència habitual també es vincula a l'existència en aquell territori del nucli principal o la base de les activitats o dels interessos econòmics de la persona física, conceptes jurídics indeterminats l'aplicació dels quals pot plantejar algun dubte.

⁽¹¹⁾Article 9 LIRPF.

En relació amb l'acreditació d'aquestes circumstàncies, la LIRPF estableix unes determinades **presumpcions**:

- D'una banda, l'Administració pot exigir als qui afirmen que tenen residència en països o territoris considerats com a paradisos fiscals que provin que s'hi han estat cent vuitanta-tres dies. A més, per a no incentivar aquest tipus de canvis de residència, si es tracta de nacionals espanyols s'estableix que no perden la seva condició de contribuents encara que no resideixin a Espanya durant l'any en què facin el canvi i en els quatre períodes impositius següents.
- De l'altra, la possibilitat de l'Administració de presumir la residència a Espanya, excepte prova en contra, de les persones els cònjuges no separats legalment i fills menors de les quals depenguin tinguin la residència habitual en territori espanyol.

Les societats civils que tinguin caràcter mercantil

A partir de l'1 de gener de 2016, les societats civils que tinguin caràcter mercantil passen a ser subjectes contribuents per l'impost de societats, i queden excloses de l'àmbit

d'aplicació del règim d'atribució de rendes en l'IRPF. Només es preveuen com a entitats en atribució de rendes les societats civils no subjectes a l'impost de societats (art. 8.3 LIRPF).

En tot cas, els contribuents de l'IRPF són les persones físiques considerades individualment, fins i tot en el cas que optin per acollir-se al règim de tributació conjunta previst per a aquells que formin part d'una unitat familiar establerta legalment.

La **regla de la tributació individual** sobre la qual s'estableix l'IRPF obliga a establir normes d'individualització que permetin imputar els diferents components de la renda a un subjecte o a diversos subjectes en els casos en què, d'acord amb l'ordenament jurídic privat, puguin ser de titularitat compartida. Així ocorre amb caràcter general a conseqüència dels règims econòmics matrimonials de caràcter comunitari o associatiu, dels quals és una mostra en l'àmbit civil comú el de la societat legal de beneficiaris, perquè en aquests supòsits, encara que les rendes són comunes des del punt de vista civil o pertanyin a la societat conjugal, és imprescindible fixar criteris per a distribuir-les entre els cònjuges de manera que puguin tributar individualment.

Aquestes **normes d'individualització de rendes** s'estableixen segons l'origen o la font de les rendes, amb independència, si escau, del règim econòmic del matrimoni¹²:

(12) Article 11 LIRPF.

1) Els rendiments del treball cal atribuir-los exclusivament a qui hagi generat el dret a la percepció, excepte en el cas de les prestacions a què es refereix la lletra *a* de l'apartat segon de l'article 17 de la LIRPF, que s'atribueixen a les persones a favor de les quals s'hagin reconegut els rendiments.

2) Els rendiments del capital s'atribueixen als contribuents que siguin titulars dels elements patrimonials, béns o drets, dels quals provinguin aquests rendiments d'acord amb les normes sobre titularitat jurídica aplicables i tenint en compte les proves aportades pels contribuents o per la mateixa Administració.

La individualització dels rendiments del capital

Cal tenir present que, en aquest àmbit, són aplicable les normes sobre titularitat jurídica dels béns i drets contingudes en la normativa del règim econòmic del matrimoni, i també la legislació civil aplicable a les relacions patrimonials entre els membres de la família. Pel que fa a això darrer, la titularitat dels béns i drets que, d'acord amb les disposicions o pactes reguladors del règim econòmic matrimonial, sigui comuna a tots dos cònjuges s'ha d'atribuir a parts iguals a cadascun d'ells, tret que es justifiqui una altra quota de participació.

Així mateix, l'esmentat art. 11 LIRPF estableix que, quan no estigui acreditada la titularitat dels béns o drets, l'Administració tributària tindrà dret a considerar com a titular qui figuri com a tal en un registre fiscal o en altres registres de caràcter públic.

3) Els rendiments de les activitats econòmiques es consideren obtinguts pels qui facin de manera habitual, personal i directa l'ordenació per compte propi dels mitjans de producció i els recursos humans afectes a les activitats; també es presumeix, excepte prova en contra, que concorren aquests requisits en aquells que constin com a titulars.

4) Finalment, els guanys i pèrdues patrimonials es consideraran obtinguts pels contribuents que siguin titulars dels béns, drets i altres elements patrimonials dels quals provinguin segons les normes sobre titularitat jurídica establertes per als rendiments del capital, excepte, naturalment, els guanys no justificats (que s'atribueixen en funció de la titularitat dels béns i drets en què es manifestin), i també les adquisicions de béns i drets que no es derivin d'una transmissió prèvia (com els guanys del joc, que s'atribueixen a la persona a qui correspongui el dret d'obtenir-los o que els hagi guanyat directament).

1.6. Renda gravable

La **base imposable** de l'impost està constituïda per l'import de la renda obtinguda en el període impositiu, que es determina d'acord amb els mètodes previstos en l'article 16 de la LIRPF, que fixa una sèrie de regles generals amb aquesta finalitat.

Mètodes de determinació de la base imposable

La base imposable de l'IRPF, d'acord amb el que disposa l'article 16.1 de la LIRPF, es determina essencialment en règim d'estimació directa, tret que concorrin els pressupòsits que legitimen l'Administració a recórrer a l'estimació indirecta, que recull amb caràcter general l'article 53 de la LGT. D'aquesta manera, l'estimació directa és l'únic règim aplicable a tots els elements que integren la renda del contribuïent, ja que l'estimació directa simplificada i l'estimació objectiva tenen un àmbit d'aplicació que es redueix als rendiments d'activitats econòmiques, tal com estableix l'article 16.2 de la LIRPF.

D'acord amb les regles de determinació de la base imposable, s'ha d'obrar segons les **fases** que veiem a continuació¹³.

⁽¹³⁾Article 15.2 LIRPF.

a) En primer lloc, cal qualificar cada renda segons l'origen o font, separant, d'una banda, els rendiments nets (rendiments del treball, rendiments del capital, rendiments d'activitats econòmiques, imputacions de renda immobiliària i de cessió de drets d'imatge), que s'obtenen de la diferència entre els ingressos computables i les despeses deduïbles, i de l'altra, els guanys i pèrdues patrimonials, que són el resultat de comparar els valors de transmissió i adquisició dels elements que els generen.

b) En segon lloc, cal aplicar les reduccions sobre el rendiment íntegre o net que, si escau, correspon per a cadascuna de les fonts de renda que acabem d'esmentar.

c) En tercer lloc, s'ha de fer la integració i compensació de les diferents rendes, segons l'origen i classificació que tenen com a renda general o de l'estalvi.

d) El resultat d'aquestes operacions dóna lloc a la base imposable general (totes les rendes, incloses les imputacions de renda, excepte els guanys i pèrdues patrimonials derivats de la transmissió d'elements patrimonials i la majoria dels rendiments de capital mobiliari) i a la base imposable de l'estalvi (guanys i pèrdues patrimonials generats per la transmissió d'elements patrimonials i la major part dels rendiments del capital mobiliari).

e) A les bases imposables generals i de l'estalvi s'hi han d'aplicar les reduccions corresponents per atenció a situacions de dependència i envelliment i pensions compensatòries, cosa que dóna lloc a les bases liquidables generals i de l'estalvi.

1.6.1. Rendiments del treball

Tenen la consideració de **rendiments íntegres** del treball totes les contraprestacions o utilitats, amb independència de la denominació o naturalesa que tinguin, dineràries o en espècie, que derivin directament o indirectament del treball personal o de la relació laboral o estatutària i que no tinguin el caràcter de rendiments d'activitats econòmiques¹⁴.

⁽¹⁴⁾Article 17 LIRPF.

Els rendiments del treball, per tant, presenten les característiques següents:

1) Deriven directament o indirectament del treball personal, de manera que no és necessari que constitueixin la contraprestació d'un treball concret, sinó que n'hi ha prou que siguin conseqüència d'una relació laboral o estatutària. Per això, són rendiments del treball tant les contraprestacions que el remuneren directament com les utilitats associades a la condició de treballador o empleat i que s'obtenen pel mer fet de ser-ho, independentment del treball concret que es presti (com, per exemple, les ajudes familiars o als estudis, i els préstecs a tipus d'interès inferiors als del mercat).

2) Poden ser de caràcter dinerari o percebre's en espècie, segons l'apartat primer de l'article 42 de la LIRPF, com succeeix en els casos d'ús, consum o obtenció per a finalitats particulars de béns, drets o serveis de manera gratuïta o per un preu inferior al del mercat.

3) Els rendiments del treball deriven del treball prestat en règim de dependència laboral o administrativa. Aquesta característica és essencial i permet diferenciar-los dels rendiments d'activitats econòmiques, en les quals el subjecte que les exerceix actua amb autonomia organitzativa i assumeix el resultat o el risc que es deriva d'aquestes activitats.

Establerta així la noció dels rendiments del treball, cal assenyalar com a **supòsits més característics**, que enuncia la LIRPF a títol d'exemple, els sous i salaris; les prestacions per desocupació, sia contributives o no; les remuneracions en concepte de despeses de representació; les dietes i assignacions per a

Retribucions en espècie

Els rendiments de treball es poden percebre en espècie, per exemple, en els supòsits d'ús d'un habitatge cedit per l'empresa, o de lliurament d'un vehicle o d'abonament de primes d'assegurances per part d'aquella empresa.

⁽¹⁵⁾Article 17.1 LIRPF.

despeses de viatge; i les contribucions o aportacions satisfetes pels promotors de plans de pensions, com també les quantitats satisfetes per empresaris per a fer front als compromisos per pensions¹⁵.

Les dietes i assignacions per a despeses de viatge i els plans de pensions

Entre els rendiments de treball hem de fer referència a les dietes i assignacions per despeses de viatge que es consideren rendiments del treball, tret que es tracti d'assignacions per a despeses de locomoció i les normals de manutenció i estada en establiments hotelers, amb els límits i en les hipòtesis establerts de manera reglamentària (art. 9 RIRPF). Això implica que aquestes assignacions, mentre compleixin els requisits del RIRPF, s'exceptuen de gravamen, o dit d'una altra manera, no es computen com a rendiments del treball a l'hora de calcular la base imposable.

Bàsicament, el règim general de les dietes que s'estableix en l'esmentat art. 9 RIRPF determina que les quantitats que s'abonin per desplaçaments dels treballadors per motius laborals no estaran subjectes a l'IRPF quan compleixin els requisits següents:

a) Quan les assignacions tractin de compensar despeses de locomoció pel desplaçament fora del lloc de treball, sigui o no en el mateix municipi, sempre que compleixin les condicions següents:

- Quan el treballador utilitzi mitjans de transport públic, s'exceptua de gravamen l'import de la despesa que es justifiqui amb factura o document equivalent.
- Quan s'utilitzin mitjans de transport privats, no tributa la quantitat que resulti de computar 0,19 € per quilòmetre recorregut, sempre que es justifiqui la realitat del desplaçament, més les despeses de peatge i aparcament que es justifiquin.

b) Quan les assignacions tractin de compensar despeses de manutenció i estada, sempre que, en cadascun dels municipis diferents de l'habitual del treball i del lloc de residència de l'empleat, el perceptor no s'hi quedi més de nou mesos i que aquestes dietes no superin els límits quantitativament assenyalats en l'art. 9.A.3.a RIRPF:

- Quan s'hagi pernoctat en un municipi diferent del municipi del lloc de treball habitual i del que constitueix la residència del perceptor: per despeses d'estada, els imports que es justifiquin; i per despeses de manutenció, 53,34 € diaris per desplaçament dins del territori espanyol, o 91,35 € diaris per desplaçament a l'estranger.
- Quan no s'hagi pernoctat en un municipi diferent del municipi del lloc de treball habitual i del que constitueix la residència del perceptor, es consideraran exceptuades de gravamen les assignacions per despeses de manutenció que no excedeixin de 26,67 € o 48,08 € diaris, segons que es tracti de desplaçaments dins del territori espanyol o a l'estranger, respectivament.

Amb referència a les contribucions o aportacions satisfetes pels promotors de plans de pensions i a les quantitats satisfetes pels empresaris per a fer front als compromisos per pensions, quan s'imputen a les persones a les quals es vinculen les prestacions constitueixen per a aquestes persones rendiment del treball en espècie, de manera que cal integrar-les a la seva base imposable de l'IRPF, sense perjudici que més endavant donin dret a practicar una reducció de la base imposable (art. 51 LIRPF), amb la qual cosa aquest concepte no dona lloc a cap increment de quota.

Si tenim en compte que les prestacions rebudes dels plans de pensions pels beneficiaris en produir-se les contingències corresponents són en tot cas rendiments del treball (art. 17.2.a.3 LIRPF), podem afirmar que el tractament fiscal dels plans de pensions consisteix en un ajornament de la tributació que, a més de l'efecte financer, normalment implica un estalvi d'impostos, atès que els tributs aplicables després de la jubilació solen ser inferiors als del període de vida laboral activa del contribuent.

Per a completar la definició dels rendiments de treball, la LIRPF ha considerat convenient esmentar una altra sèrie de supòsits concrets que en tot cas tenen la consideració de rendiments del treball¹⁶.

⁽¹⁶⁾Article 17.2 LIRPF.

Rendiments del treball diferits i rendiments de naturalesa dubtosa

Constitueixen exemples de rendiments del treball diferits les pensions i els havers passius, i també les prestacions per incapacitat, jubilació, accident, viduitat, assegurança de dependència, etc. (tant si les satisfà el sistema públic de la Seguretat Social com si ho fan les mutualitats generals obligatòries), i les prestacions rebudes de plans de pensions, de contractes d'assegurances concertades amb mutualitats o d'assegurança col·lectiva que prevegi compromisos per pensions, i també les prestacions rebudes pels beneficiaris dels plans de previsió assegurats.

Es tracta de rendes diferides, de supòsits que la LIRPF identifica per assenyalar les condicions per a integrar-les a la base imposable i, en particular, per a facilitar la regulació posterior de les reduccions a què es refereix l'article 18 de la LIRPF.

D'altra banda, la LIRPF qualifica expressament com a rendiments del treball altres conceptes de naturalesa dubtosa que difícilment encaixarien en altres categories si no fos en la dels guanys patrimonials (pensions compensatòries rebudes del cònjuge i les anualitats per aliments, sense perjudici de l'exempció prevista en l'article 7.k de la LIRPF per a les percebudes dels pares en virtut de decisió judicial). Finalment, inclou conceptes que més aviat s'acosten a la naturalesa dels rendiments professionals, com els derivats de cursos, conferències, seminaris, elaboració d'obres literàries, artístiques o científiques si se cedeixen els drets d'explotació, retribucions de relacions laborals de caràcter especial, i parts de fundador, però que per diverses raons se solen assimilar als rendiments del treball. El legislador és conscient d'això, fins al punt d'admetre, en l'article 17.3 de la LIRPF, una qualificació alternativa per a alguns, com a rendiments d'activitats econòmiques o bé del treball, depenent de si hi ha una organització per compte propi dels mitjans materials i humans o no.

El rendiment íntegre del treball definit d'aquesta manera es computa a la base imposable de l'IRPF íntegrament, a excepció que hi sigui aplicable alguna de les reduccions establertes per als rendiments amb un període de generació superior a dos anys o obtinguts de manera notòriament irregular en el temps (a excepció dels rendiments de l'article 17.2.a de la LIRPF).

En el cas dels **rendiments irregulars**, és a dir, dels generats en períodes superiors a dos anys o percebuts de manera notòriament irregular en el temps, resulta imprescindible fer algun tipus d'ajust per a pal·liar l'efecte que, tractant-se d'un tribut progressiu, produiria l'acumulació a la base imposable d'un sol exercici. Amb la finalitat de determinar els rendiments irregulars, s'ha optat per una tècnica certament senzilla: reduir l'import del rendiment íntegre abans de computar-lo a la base imposable en un 30%, cosa que no permet diferenciar adequadament si el període de generació ha estat més o menys llarg. Així, la durada del període de generació és irrellevant si se superen els dos anys.

La reducció aplicable

Amb caràcter general, s'aplica una reducció del 30% per als rendiments el període de generació dels quals sigui superior a dos anys, i per als rendiments que es qualifiquin reglamentàriament com a obtinguts d'una manera notòriament irregular en el temps (a excepció dels rendiments que preveu l'art. 17.2.a LIRPF). La percepció en forma de renda elimina la possibilitat de practicar la reducció. La quantia del rendiment íntegre sobre la qual s'aplica la reducció no pot excedir l'import de 300.000 euros anuals. S'estableix un criteri objectiu per a aplicar aquesta reducció, i s'assenyala un termini mínim de cinc

períodes impositius com a límit temporal per a poder tornar a considerar una renda com a irregular. Hi ha regles específiques en l'article 18.2 LIRPF en relació amb els rendiments irregulars quan derivin de l'extinció de la relació laboral, comuna o especial, o de la relació d'administradors i membres de consells d'administració.

En els rendiments del treball procedents d'indemnitzacions per extinció de la relació laboral amb un període de generació superior a dos anys que es percebin de manera fraccionada, segons el que estableix l'article 12.2 RIRPF, només és aplicable la reducció del 30% en cas que el quocient resultant de dividir el nombre d'anys de generació, computats de data en data, entre el nombre de períodes impositius de fraccionament, sigui superior a dos.

Del rendiment íntegre del treball computat a la base imposable de l'IRPF, per a obtenir el rendiment net, cal deduir exclusivament les **despeses** que recull l'article 19 de la LIRPF. Es tracta d'una relació taxada de despeses. Aquestes despeses són les cotitzacions a la Seguretat Social o a mutualitats generals obligatòries de funcionaris; les detracions per drets passius; les cotitzacions a col·legis d'orfes o entitats similars; les quotes satisfetes a sindicats i col·legis professionals, quan la col·legiació tingui caràcter obligatori, en la part que correspongui a les finalitats essencials d'aquestes institucions i amb el límit que estableix l'article 10 del RIRPF (500 euros anuals); i les despeses de defensa jurídica en la relació del contribuïent amb la persona de qui rep els rendiments, amb un límit de 300 euros anuals.

Així mateix, en l'article 19.2.f LIRPF s'estableix una despesa fixa de 2.000 euros en concepte d'altres despeses. L'import total per aquestes despeses deduïbles té com a límit el rendiment íntegre del treball una vegada minorat per la resta de despeses deduïbles previstes en l'article 19.2 LIRPF.

Supòsits d'increment de la despesa fixa deduïble

L'import inicial de 2.000 euros s'incrementa en els casos següents:

- Contribuents aturats que acceptin un lloc de treball que exigeixi el trasllat de la seva residència habitual a un nou municipi: s'incrementa aquesta quantia, en el període impositiu en què es produeixi el canvi de residència i en el següent, en 2.000 euros anuals addicionals.
- Persones amb discapacitat que obtinguin rendiments del treball com a treballadors actius: s'incrementa aquesta quantia en 3.500 euros anuals. Aquest increment serà de 7.750 euros anuals quan acreditin necessitar ajuda de terceres persones o mobilitat reduïda, o un grau de discapacitat igual o superior al 65%.

Una vegada determinat el rendiment net del treball, s'ha d'aplicar sobre aquest rendiment la **reducció per obtenció de rendiments del treball**, regulada en l'article 20 de la LIRPF. La quantia d'aquesta reducció depèn de la quantitat de rendiments nets del treball obtinguts. La reducció màxima és de 3.700 euros i, com a conseqüència de la seva aplicació, el saldo resultant no pot ser negatiu.

La reducció per obtenció de rendiments del treball

S'estableix la seva aplicació únicament per a contribuïents amb rendiments nets del treball (el resultat de minorar el rendiment íntegre en les despeses previstes en les lletres a, b, c, d i e de l'art. 19.2 LIRPF) inferiors a 14.450 euros, sempre que no tinguin rendes, excloses les exemptes, diferents de les del treball superiors a 6.500 euros.

1.6.2. Rendiments del capital

Es consideren **rendiments íntegres del capital** totes les utilitats o contraprestacions, amb independència de la denominació o naturalesa que tinguin, dineràries o en espècie, que provenguin directament o indirectament d'elements patrimonials de titularitat del contribuent i que no siguin afectes a activitats econòmiques dutes a terme pel contribuent mateix.

Els rendiments del capital es caracteritzen pels trets següents:

- a) Deriven directament o indirectament de la titularitat del contribuent dels elements patrimonials, encara que no és necessari que constitueixin la contraprestació d'una operació de capital concreta, sinó que n'hi ha prou que tinguin causa en la titularitat genèrica d'un element patrimonial determinat.
- b) Els elements patrimonials que generen rendiments del capital provenen d'elements patrimonials que no són afectes a les activitats econòmiques. La falta d'afectació és un element central en la definició d'aquest tipus de rendiments, ja que falta el límit entre aquests rendiments i els de les activitats econòmiques que generen els elements patrimonials afectes a aquestes activitats.
- c) Per a qualificar els rendiments del capital, és indiferent la denominació o naturalesa que tinguin. Així, es consideren rendiments del capital tant els cànon de l'arrendament com altres imports percebuts de l'arrendatari o subarrendatari, els dividendes, les primes i participacions en qualsevol tipus d'entitats, etc. Això és lògic si es pensa en la gran varietat de formes i denominacions que poden tenir les retribucions del capital com a conseqüència del desenvolupament de nous productes en els mercats financers.
- d) Els rendiments del capital poden ser de caràcter dinerari o es poden percebre en espècie. Com ja hem comentat, la LIRPF, d'acord amb els articles 42 i 43, aborda el tractament de les retribucions en espècie de manera unitària, amb independència que es puguin qualificar com a *rendiments del treball, del capital o de les activitats econòmiques*.

Establerta d'aquesta manera la noció dels rendiments del capital, la LIRPF inclou en tot cas dins d'aquests rendiments **dues categories**: els rendiments del capital immobiliari i els rendiments del capital mobiliari.

1) Rendiments del capital immobiliari

Tenen la consideració de **rendiments íntegres del capital immobiliari** tots els que derivin de l'arrendament, constitució o cessió de drets o facultats d'ús o gaudi sobre els béns immobles, rústics o urbans, amb independència de la denominació o naturalesa que tinguin.

Rendiments en espècie

Per exemple, quan el titular d'un dipòsit bancari rep algun bé (una enciclopèdia, un televisor, etc.) com a conseqüència del dipòsit i com una part de la remuneració total.

Els immobles rústics i urbans es defineixen per referència al que disposa la Llei reguladora de les hisendes locals (TRLRHL), que, al seu torn, remet a la normativa cadastral.

En els **rendiments íntegres** del capital immobiliari s'inclou l'import que ha de satisfer l'arrendatari o subarrendatari per tots els conceptes i, a més, l'import que ha de satisfer l'adquirent o cessionari en els supòsits de constitució o cessió de dret o facultats d'ús i gaudi sobre béns immobles rústics o urbans. En canvi, no es consideren rendiments del capital immobiliari, sinó rendes immobiliàries imputades, les que es computen com a conseqüència de la titularitat de béns immobles urbans, o drets de gaudi sobre aquests béns, no afectes a les activitats econòmiques i que no generen rendiments del capital immobiliari, a exclusió de l'habitatge habitual del contribuïent i el sòl no edificat, segons l'article 85 de la LIRPF.

Com a rendiment íntegre del capital immobiliari cal computar l'import que es rep de l'adquirent, cessionari, arrendatari o subarrendatari per tots els conceptes, incloent-hi, si escau, el corresponent a tots els béns cedits amb l'immoble **sense incloure-hi l'IVA** o, si escau, l'impost general indirecte canari¹⁷.

Per a determinar el rendiment net, d'aquest import íntegre se n'han de restar les despeses deduïbles¹⁸ següents :

a) Les **despeses necessàries** per a obtenir el rendiment. Respecte a aquestes despeses, que es detallen en el desplegament reglamentari¹⁹, només cal destacar la deducció dels saldos de cobrament dubtós i de les despeses financeres (els interessos de capitals aliens invertits), i també les despeses de reparació i conservació. Aquestes dues últimes despeses tenen el límit dels rendiments íntegres.

b) L'import de la deterioració experimentada pels béns dels quals provenguin els rendiments. Amb referència a aquestes **despeses d'amortització**, s'ha de dir que són deduïbles tant si obeeixen a la deterioració experimentada en l'immoble generador de l'ingrés amb motiu de l'ús o el transcurs del temps com en el supòsit de rendiments derivats de la titularitat d'un dret o facultat d'ús o gaudi, en la qual es dedueix en concepte de depreciació, amb el límit dels rendiments íntegres, la part proporcional del valor d'adquisició satisfet, en les condicions que estableix el reglament.

Despeses d'amortització dels rendiments del capital immobiliari

Deixant al marge l'amortització d'immobles –deduïble quan anualment no passi d'aplicar el 3% sobre el més alt de dos valors, el cost d'adquisició satisfet o el valor cadastral, exclòs el valor del sòl–, per als béns mobles s'utilitza el sistema d'amortització per coeficients, d'acord amb la taula d'amortitzacions simplificades, mentre que respecte als drets el sistema és de coeficient fix si es tracta de drets vitalicis i de divisió del cost del dret pel nombre d'anys de durada quan el dret tingui un termini de durada determinat (art. 14 RIRPF).

Lectura recomanada

Pel que fa a la noció de *rendiments íntegres del capital immobiliari*, consulteu l'article 22.1 de la LIRPF, l'article 61.3 del TRLRHL i els articles 6-8 i la DT 1a. del RD-Leg 1/2004, de 5 de març, pel qual s'aprova el Text refós de la llei del cadastre immobiliari.

⁽¹⁷⁾Article 22.2 LIRPF.

⁽¹⁸⁾Article 23.1 LIRPF.

⁽¹⁹⁾Article 13 RIRPF.

Per a integrar-lo a la base imposable, el rendiment net es computa, generalment, per l'import total. No obstant això, quan es tracta de **rendiments irregulars**, sia perquè tenen un termini de generació superior a dos anys o bé perquè es qualifiquen expressament com a obtinguts de manera notòriament irregular en el temps, per a integrar-los a la base imposable s'han de reduir en un 30%²⁰, amb un límit de 300.000 euros anuals com a quantia màxima sobre la qual aplicar la reducció.

⁽²⁰⁾Art. 23.3 LIRPF

Els rendiments irregulars

L'article 15 del RIRPF considera obtinguts de manera notòriament irregular, exclusivament i sempre que s'imputin en un sol període impositiu, els imports obtinguts pel traspàs o cessió del contracte d'arrendament de locals de negocis, les indemnitzacions percebudes de l'arrendatari, subarrendatari, etc., per danys i desperfectes en l'immoble i els imports obtinguts per la constitució o cessió de drets d'ús o gaudi de caràcter vitalici.

Així mateix, s'estableix una reducció del 60% en els supòsits de rendiments derivats d'arrendaments de **béns immobles destinats a habitatge**²¹.

⁽²¹⁾Article 23.2 LIRPF.

Per acabar, la LIRPF continua mantenint la cautela tradicional a l'hora de tractar els rendiments del capital immobiliari generats com a conseqüència d'**operacions amb parents** del contribuent, inclosos els afins, fins al tercer grau. Una cautela que condueix a l'aplicació d'una norma de valoració en virtut de la qual el rendiment net que s'ha de computar no ha de ser inferior a l'import de la renda immobiliària que correspondria imputar si no es generaven rendiments del capital immobiliari²². S'ha de dir, doncs, que ens trobem davant una norma de valoració que, en conseqüència, no admet prova en contra.

⁽²²⁾Article 24 LIRPF.

2) Rendiments del capital mobiliari

Els **rendiments del capital mobiliari** són els que provenen dels béns d'aquesta naturalesa i, en general, de la resta dels béns o drets no immobiliaris el titular dels quals és el contribuent i que no són afectes a activitats econòmiques exercides pel contribuent mateix. Aquesta definició cal completar-la indicant que no tenen mai la consideració d'elements patrimonials afectes a una activitat econòmica els actius representatius de la participació en fons propis d'una entitat i de la cessió de capitals a tercers.

Lectura recomanada

Pel que fa a la noció dels rendiments del capital mobiliari, vegeu l'article 21.2.b de la LIRPF.

Convé que ens detinguem en l'anàlisi de les **quatre categories** que agrupen els rendiments del capital mobiliari. Vegem-les:

a) Els rendiments obtinguts per la **participació en fons propis de qualsevol tipus d'entitat**, que es caracteritzen perquè tenen l'origen en la condició de soci, accionista o associat. Aquests rendiments, doncs, provenen dels beneficis, les utilitats o els fons en general d'un patrimoni en el qual s'intervé per mitjà de la participació directa en la persona jurídica que en té la titularitat²³.

Alguns supòsits d'aquest tipus de rendiments del capital mobiliari

S'inclouen en aquesta categoria tant els rendiments dineraris com en espècie i, en particular, els **dividends**, les primes d'assistència a juntes i altres participacions en beneficis d'entitats, els rendiments de qualsevol tipus d'actius que facultin a participar en beneficis, vendes o ingressos i qualssevol altres utilitats derivades de la condició de soci, accionista o partícip (inclosa la distribució de la prima d'emissió d'accions o participacions). A aquestes rendes s'hi sumen, segons la qualificació expressa com a rendiments del capital mobiliari, les rendes derivades de la constitució o cessió de drets o facultats d'ús o gaudi sobre els valors o les participacions en els fons propis de l'entitat.

b) Els rendiments obtinguts per la **cessió a tercers de capitals propis**, definits com les contraprestacions de qualsevol tipus, independentment de la denominació o naturalesa que tinguin, dineràries o en espècie, com, per exemple, els interessos i qualsevol altra forma de retribució pactada per la cessió de capitals. També per la transmissió, el reemborsament, l'amortització, l'intercanvi o la conversió de qualsevol classe d'actius representatius de la captació i l'ús de capitals aliens.

Quantificació del rendiment

El rendiment íntegre derivat de les cessions a tercers de capitals propis es computa per l'import percebut, excepte en els casos de transmissió, reemborsament, amortització, intercanvi o conversió de valors, en els quals es computa com a rendiment la diferència entre el valor de l'operació de què es tracti i el valor d'adquisició o subscripció.

c) El tercer tipus de rendiments del capital mobiliari són els rendiments procedents d'**operacions de capitalització, contractes d'assegurances de vida o invalidesa i rendes derivades de la imposició de capitals**, sia de caràcter dinerari o percebuts en espècie, sempre que no proveniguin indirectament del treball personal i, per tant, calgui considerar-los rendiments d'aquesta naturalesa²⁴.

No es consideren rendiments del capital mobiliari, sinó que han de tributar com a guanys o pèrdues patrimonials, les prestacions derivades d'assegurances de danys i accidents.

d) Per acabar, **altres rendiments del capital mobiliari** de caràcter absolutament heterogeni. Entre aquests rendiments, els derivats de la propietat intel·lectual que no pertanyi a l'autor; els de la propietat industrial no afectada a activitats econòmiques; els de l'arrendament de béns mobles, negocis i mines; i els provinents de la cessió del dret d'imatge o del consentiment o l'autorització per a utilitzar-lo²⁵.

⁽²³⁾Article 25.1 LIRPF.

Exemple

Unes rendes derivades de la constitució o cessió de drets sobre valors són, per exemple, les rendes percebudes com a conseqüència de la constitució d'un usdefruit d'accions, o les que rebí l'usufructuari per la cessió del seu dret a un tercer.

Lectura recomanada

Sobre la noció de *rendiments obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis*, consulteu l'article 25.2 de la LIRPF.

⁽²⁴⁾Article 25.3 LIRPF.

⁽²⁵⁾Article 25.4 LIRPF.

En els quatre tipus de rendiments del capital mobiliari que acabem d'examinar, es computa com a rendiment íntegre l'import de les prestacions obtingudes pel contribuent, exceptuant el cas de les rendes vitalícies, en les quals el **rendiment íntegre** que cal computar és el resultat d'aplicar percentatges variables a les anualitats percebudes. A més, en tots els casos, si el rendiment és en espècie, cal sumar al valor de la retribució en espècie l'import de l'ingrés a compte, sempre que aquest import no s'hagi transferit al perceptor de la renda.

A partir de l'import íntegre de cadascuna de les classes de rendiments del capital mobiliari, per a determinar el rendiment net es **dedueixen** exclusivament les despeses d'administració i dipòsit de valors negociables que transfereixin les empreses de serveis d'inversió, les entitats de crèdit o altres entitats financeres, encara que en el cas de rendiments derivats de l'assistència tècnica o d'arrendament de béns, negocis o mines cal deduir dels rendiments íntegres les despeses necessàries per a obtenir-los i, si escau, l'import de la deterioració experimentada pels béns o drets d'on procedeixen els ingressos.

Aquest rendiment net es computa sencer a la base imposable, excepte en el cas dels rendiments de l'article 25.4 de la LIRPF quan tinguin un període de generació superior a dos anys o siguin qualificats pel reglament com a obtinguts de manera notòriament **irregular** en el temps. En aquests casos, s'ha d'aplicar una reducció del 30%, amb un límit de 300.000 euros anuals com a quantia màxima sobre la qual aplicar la reducció.

Pla d'estalvi a llarg termini

Es tracta d'un instrument d'estalvi (DA 26a. LIRPF), fonamentalment orientat als petits inversors, l'especialitat bàsica dels quals consisteix en l'exempció de les rendes positives generades pel compte del dipòsit, contracte financer o l'assegurança de vida per mitjà de la qual es canalitzi l'estalvi, sempre que respecti el límit d'aportació anual (màxim de 5.000 euros) i el termini mínim establert per a la seva durada (almenys cinc anys). Aquests plans es poden canalitzar mitjançant dues vies diferents: una assegurança individual de vida a llarg termini, que no pot cobrir contingències diferents de supervivència o defunció i en què el contribuent és contractant, assegurat i beneficiari, excepte defunció, o bé un compte individual d'estalvi a llarg termini, amb les seves respectives particularitats. El pla s'extingeix en el moment en què el contribuent efectui qualsevol disposició o se superi el límit de 5.000 euros anuals que preveu la Llei. En aquests casos se sotmetran a gravamen els rendiments del capital mobiliari produïts i s'estableix l'obligació de retenció per part de l'entitat gestora.

1.6.3. Rendiments d'activitats econòmiques

Es consideren **rendiments d'activitats econòmiques** els procedents del treball personal i del capital conjuntament, o només d'un d'aquests factors, que comporten per al contribuent l'ordenació per compte propi de mitjans de producció i recursos humans, o d'un d'aquests dos, amb la finalitat d'intervenir en la producció o en la distribució de béns o serveis²⁶.

Lectura recomanada

Sobre les despeses i reduccions per a la determinació del rendiment net, vegeu l'article 26.1 de la LIRPF.

⁽²⁶⁾Article 27 LIRPF.

De manera que ens trobem davant activitats productives caracteritzades pel fet que hi ha una organització, encara que sigui mínima, en la qual un subjecte integra de manera autònoma i **per compte propi** recursos materials i humans, i assumeix el resultat derivat de la producció de béns o serveis que ofereix al mercat.

Es tracta d'activitats que donen lloc a rendiments **professionals**, de les activitats agrícoles i ramaderes i, finalment, de les altres activitats econòmiques o, utilitzant la terminologia tradicional, empresarials. La distinció entre aquestes classes de rendiments és important, perquè el RIRPF estableix règims diferenciats respecte a les retencions a compte de les diferents classes de rendiments d'activitats econòmiques, i això obliga a definir els de caràcter professional i els de les activitats agrícoles o ramaderes perquè, per exclusió, quedin delimitats els rendiments **empresarials** que han dut a terme persones físiques.

L'arrendament d'immobles com a activitat econòmica

Per a delimitar negativament la categoria dels rendiments de les activitats econòmiques, cal tenir en compte que les rendes generades per l'arrendament d'immobles només s'inclouen en aquesta categoria quan es compleix una condició (en cas contrari, seran rendiments del capital immobiliari): que per a l'ordenació de l'activitat hi hagi com a mínim una persona treballant amb contracte laboral a jornada completa (art. 27.2 LIRPF).

Finalment, per a completar la delimitació dels rendiments d'activitats econòmiques cal tenir en compte que també s'hi consideren els que procedeixen dels **elements patrimonials afectes** a aquestes activitats. Per tant, convé establir aquesta noció, ja que, com hem dit en referir-nos al concepte de *rendiments del capital*, si els elements patrimonials són afectes a la realització d'activitats econòmiques, generaran rendiments d'aquest tipus, mentre que els no afectes donaran lloc, si escau, a l'obtenció de rendiments del capital. I això és així al marge que el règim de deducció de les despeses associades a l'adquisició i a l'ús dels elements patrimonials és completament diferent si són afectes a les activitats econòmiques o no.

Un element patrimonial es pot considerar **afecte a una activitat econòmica** quan, essent necessari per a l'activitat, es destina exclusivament a aquesta activitat, excepte afecció parcial en el cas de béns divisibles i sense perjudici que en alguns casos s'admeti l'ús a finalitats particulars, sempre que la finalitat sigui accessòria o notòriament irrellevant²⁷.

Després d'haver establert la noció dels rendiments de les activitats econòmiques, la **determinació del rendiment net** es fa segons les normes de l'IS, que s'apliquen amb alguns matisos en el cas de l'estimació directa normal i l'estimació directa simplificada. Les normes, però, són radicalment diferents quan s'aplica l'estimació objectiva i ofereixen un resultat no comparable amb

Activitats econòmiques

Segons la LIRPF, es consideren activitats econòmiques, a títol purament d'exemple, les extractives, de fabricació, comerç o prestació de serveis, incloent-hi les d'artesania, agrícoles, forestals, ramaderes, pesqueres, de construcció, mines i l'exercici de professions liberals, artístiques i esportives.

⁽²⁷⁾Article 29 LIRPF.

Lectura recomanada

Pel que fa a les regles generals de càlcul del rendiment net, vegeu l'article 28 de la LIRPF.

el de l'estimació directa. Per aquest motiu, el càlcul dels rendiments de les activitats econòmiques cal estudiar-lo separatament per a cadascun dels règims de determinació de bases de l'impost.

Regles comunes en el càlcul dels rendiments d'activitats econòmiques

a) Els guanys i les pèrdues patrimonials que deriven d'elements afectes a activitats econòmiques no formen part del rendiment d'aquestes activitats, sinó que es calculen i reben el tractament que hi és propi per naturalesa.

b) L'afectació d'elements patrimonials o la desafectació d'actius fixos pel contribuïent no constitueix una alteració patrimonial, sempre que els béns o drets continuïn formant part del seu patrimoni. No obstant això, s'entén que no ha tingut lloc cap afectació si l'alienació dels béns o drets es produeix quan encara no han transcorregut tres anys des d'aquesta alienació.

c) Si té lloc la cessió gratuïta de béns a tercers o destinats a l'ús o consum propis del contribuïent, i fins i tot de contraprestació notòriament inferior a la del mercat, cal ajustar-se al valor normal de mercat dels béns i serveis, norma de valoració que no admet prova en contra.

D'aquesta manera, el càlcul del rendiment net d'activitats econòmiques varia notòriament segons el **règim de determinació de bases** que hi sigui aplicable:

1) En l'**estimació directa normal**, que s'aplica amb caràcter general a les activitats que duen a terme persones físiques i entitats amb règim d'atribució de rendes, es parteix de l'aplicació de les regles de la LIS, que, no obstant això, es matisen en un doble sentit: d'una banda, per a excloure determinats conceptes de la consideració de despesa deduïble, i de l'altra, per a limitar les possibilitats de considerar com a despeses les generades en operacions amb el cònjuge i els fills menors del contribuïent que convisquin amb aquest contribuïent²⁸.

⁽²⁸⁾Article 30.2 LIRPF.

Encara hi ha altres diferències pel que fa a la normativa reguladora de l'IS: d'una banda, el termini per a compensar el resultat negatiu de les activitats econòmiques, que és de quatre anys en l'IRPF mentre que no hi ha límit temporal en l'IS, i, d'altra banda, la reducció del 30%, amb un límit de 300.000 euros anuals com a quantia màxima sobre la qual aplicar la reducció, per als rendiments irregulars (els generats en més de dos anys), que és aplicable en l'IRPF i no en l'IS.

A més, l'article 32.2 LIRPF preveu una reducció del rendiment net de les activitats econòmiques. Els contribuïents poden reduir el rendiment net en 2.000 euros, quantitat que s'incrementarà quan aquests rendiments siguin escassos o els obtinguin persones amb discapacitat.

La reducció del rendiment net d'activitats econòmiques

Aquesta reducció només s'aplica en l'estimació directa. Si s'utilitza l'estimació directa simplificada, és incompatible amb la deducció del 5% sobre el rendiment net (art. 30.2.4a. LIRPF). Així mateix, la totalitat dels lliuraments de béns o prestacions de serveis s'han d'efectuar a una única persona, física o jurídica, no vinculada; el conjunt de despeses deduïbles no pot excedir el 30% dels rendiments íntegres; no s'han de percebre rendiments

del treball, i almenys el 70% dels ingressos han d'estar subjectes a retenció o ingrés a compte.

Si aquesta reducció no és aplicable, els contribuents amb rendes no exemptes inferiors a 12.000 euros, incloses les de la mateixa activitat econòmica, tenen dret a practicar-se una reducció de 1.620 euros anuals quan la suma de les rendes sigui igual o inferior a 8.000 euros anuals, mentre que si la suma d'aquestes rendes se situa entre 8.000,01 i 12.000 euros anuals: 1.620 euros menys el resultat de multiplicar per 0,405 la diferència entre les rendes esmentades i 8.000 euros anuals. Aquesta reducció, sumada a la prevista per l'obtenció de rendiments del treball, no pot excedir els 3.700 euros.

Finalment, a partir de l'1 de gener de 2013, els contribuents que iniciïn l'exercici d'una activitat econòmica i apliquin l'estimació directa, poden reduir en un 20% el rendiment net positiu (després de les reduccions anteriors) en el primer període impositiu en què aquest sigui positiu i en el període impositiu següent. La quantia dels rendiments nets no pot superar els 100.000 euros anuals (art. 32.3 LIRPF).

2) La determinació del rendiment net en l'estimació directa simplificada obeeix a unes regles semblants a les de l'estimació directa normal. Aquest règim d'estimació directa simplificada s'aplica a totes les activitats dels contribuents que, sense determinar el rendiment en estimació objectiva, no superin per al conjunt de les activitats els 600.000 euros d'import net de la xifra de negoci.

Es tracta d'un règim renunciabile, que s'ha d'aplicar a totes les activitats econòmiques que exerceixi el contribuent, de manera que, si en alguna d'aquestes activitats tributa en estimació directa normal, el rendiment net de les altres també l'ha de determinar per aquest règim normal.

Particularitats del règim d'estimació directa simplificada

La quantitat del rendiment net en aquesta modalitat simplificada del règim d'estimació directa es determina pràcticament en els mateixos termes que hem vist per a l'estimació directa normal, a excepció d'algunes particularitats, entre les quals destaquen les següents: en primer lloc, les amortitzacions de l'immobilitzat material es calculen aplicant una taula simplificada especial que ha d'aprovar el Ministeri d'Economia i Hisenda (sobre l'import resultant hi poden actuar les normes del règim especial d'empreses de dimensió reduïda previstes en els articles 108-114 de la LIS); en segon lloc, el conjunt de les provisions deduïbles (per riscos i despeses imprevistes, per reparacions, per litigis, etc.) i de les despeses difícils de justificar es fixa aplicant el percentatge del 5% sobre el rendiment net (amb el límit de 2.000 euros). Per acabar, també és aplicable la reducció del 30% al rendiment net determinat d'acord amb aquesta modalitat simplificada de l'estimació directa si s'ha generat en més de dos anys o si es percep de manera notòriament irregular en el temps.

3) La determinació del rendiment net en el règim d'estimació objectiva es configura com un règim voluntari o, per ser més exactes, renunciabile, que s'aplica a cadascuna de les activitats econòmiques considerades aïlladament que determini el Ministeri d'Economia i Hisenda, sempre que el contribuent no superi en l'any immediat anterior l'import dels rendiments íntegres establert reglamentàriament.

Lectura recomanada

Sobre la determinació del rendiment net en el règim d'estimació directa simplificada, vegeu l'article 30 del RIRPF.

Lectura recomanada

Amb referència a l'àmbit d'aplicació del règim d'estimació objectiva, vegeu l'article 32 del RIRPF.

Paràmetres per al càlcul del rendiment

Són, per exemple, el volum d'operacions, el nombre de treballadors, l'import de les compres, i la superfície de les explotacions.

⁽²⁹⁾ Article 37 RIRPF.

El càlcul del rendiment net en l'estimació objectiva és relativament senzill, ja que el fa el contribuïent imputant a cadascuna de les activitats que exerceix els signes, índexs o mòduls establerts reglamentàriament, sia amb caràcter general o bé en relació amb cada sector, segons la naturalesa de les activitats, tenint en compte paràmetres objectius. Així, doncs, el desplegament reglamentari dut a terme pel Ministeri d'Economia i Hisenda és l'encarregat d'establir els signes, índexs i mòduls aplicables en concret a cada activitat i, al mateix temps, s'estableixen les instruccions per a aplicar-lo mitjançant una ordre ministerial que s'ha de publicar en el BOE abans de l'1 de desembre anterior al període en què sigui aplicable²⁹.

Conseqüències de l'aplicació de l'estimació objectiva

Com succeeix amb tots els sistemes objectius de determinació de rendiments o bases imposables, el resultat de l'estimació objectiva sempre està més o menys allunyat de la realitat. Per això pot ser que apareguin rendes fiscals, és a dir, rendes que s'escapen de la tributació i que, reflectides després en el patrimoni del contribuïent o detectades de qualsevol altra manera, es volen reconduir cap a l'IRPF per la via de considerar-les guanys patrimonials. Com que això, però, seria inacceptable, perquè en establir l'estimació objectiva és la LIRPF mateixa la que renuncia al gravamen del rendiment obtingut realment, cal aclarir que l'aplicació d'aquest règim no pot donar lloc al gravamen dels guanys patrimonials que es puguin produir per la diferència entre els rendiments reals de l'activitat i els derivats de l'aplicació correcta d'aquell règim.

Amb l'entrada en vigor l'1 de gener de 2016, es revisa el mètode d'estimació objectiva i s'exigeixen nous requisits per a la seva aplicació, tant quantitius (reducció dels límits objectius) com qualitius (limitant les activitats que s'hi poden acollir).

Els requisits per a l'aplicació de l'estimació objectiva

Quant als límits quantitius d'exclusió del mètode, es redueix el volum d'ingressos de l'any immediat anterior (art. 31.1.3a.b LIRPF). El límit de 450.000 euros, que operava conjuntament per a totes les activitats econòmiques, es redueix a 150.000 euros anuals, excloent-ne les activitats agrícoles, ramaderes i forestals. També es redueixen els imports d'exclusió del mètode d'estimació objectiva en relació amb el volum de compres de béns i serveis: el límit de 300.000 euros, d'aplicació conjunta per a totes les activitats econòmiques, es redueix a 150.000 euros anuals (art. 31.1.3a.c LIRPF). S'hi ha de sumar la reducció de les activitats que s'han d'incloure en l'ordre ministerial que desplegui el mètode d'estimació objectiva per a l'any 2016, segons el que determina la DA 36a. LIRPF (exclusió de les activitats classificades en les divisions 3, 4 i 5 de la secció primera de les tarifes de l'IAE a les quals s'apliqui el tipus de retenció de l'1% en el període impositiu 2015), la qual cosa en limita l'aplicació a les activitats que, per la seva naturalesa, es relacionen fonamentalment amb consumidors finals.

Cal tenir en compte que la DT 32a. de la LIRPF estableix per als exercicis 2016 i 2017 límits en quanties diferents: el volum de rendiments íntegres de l'exercici anterior es fixa en 250.000 euros, el relatiu als que facturen a empresaris i professionals se situa en 150.000 euros i el volum de compres de béns i serveis s'estableix en 250.000 euros.

També en aquest cas, atès que no es diu res en sentit contrari, en teoria es pot aplicar la reducció del 30% de l'import del rendiment net generat en més de dos anys o que es percebi de manera notòriament irregular en el temps.

1.6.4. Guanys i pèrdues patrimonials

Es consideren **guanys i pèrdues patrimonials** les variacions en el valor del patrimoni del contribuïent que es posin de manifest amb motiu de qualsevol alteració en la composició del patrimoni, tret que es classifiquin legalment com a rendiments³⁰.

⁽³⁰⁾Article 33.1 LIRPF.

Els guanys i les pèrdues patrimonials es defineixen en termes molt amplis, cosa que obliga a establir una sèrie de **supòsits de no-subjecció** que permeten delimitar els que s'han d'integrar a la base imposable del tribut.

Supòsits de no-subjecció

Així, d'entrada, cal destacar la regla de no-subjecció establerta per a les rendes que siguin subjectes a l'ISD, que determina l'exclusió del tribut de les incorporacions patrimonials o adquisicions sense contraprestació que ja hagin quedat sotmeses a aquell impost.

Així mateix, s'exclouen del gravamen com a guanys patrimonials les rendes fiscals derivades de la diferència entre el rendiment real d'una activitat econòmica i el que s'hagi de computar d'acord amb el règim d'estimació objectiva (article 31.2.2 LIRPF).

Tampoc no són guanys o pèrdues patrimonials tots els supòsits que, encara que responen a les característiques d'aquest element de la renda, han estat requalificats expressament perquè rebin un tractament, no com a guanys o pèrdues de patrimoni, sinó com a rendiments del capital mobiliari. Per exemple, la transmissió, el reemborsament, l'amortització i l'intercanvi o la conversió d'actius, com el deute públic o d'altres.

A més, l'article 33.2 de la LIRPF recull una sèrie d'operacions en què, com que es considera que hi ha certa proximitat amb la pura especificació de drets, no es considera que s'alteri la composició del patrimoni, de manera que no es produiran mai ni guanys ni pèrdues. Per exemple, els supòsits de divisió de la cosa comuna, dissolució de la societat de guanys o extinció del règim econòmic matrimonial de participació i dissolució de comunitats de béns o separació de comuners.

Igualment, no hi ha guany patrimonial en les adjudicacions legals o judicials de béns o drets per causa diferent de la pensió compensatòria entre cònjuges que es produeixin amb motiu d'extinció del règim econòmic matrimonial de separació de béns (article 33.3.d LIRPF). S'afegeix, a més, que aquest supòsit no pot donar lloc en cap cas a les actualitzacions dels valors dels béns o drets adjudicats. Tampoc en el cas de les aportacions als patrimonis protegits constituïts a favor de persones amb discapacitat.

Als supòsits anteriors se n'hi sumen uns altres de naturalesa diversa i poc clara en els quals es considera que no hi ha guany o pèrdua patrimonials (article 33.3 LIRPF). El primer és el de les reduccions de capital, que en la normativa anterior del tribut s'assimilava al d'especificació de drets.

En relació amb altres supòsits que descriu la norma (les transmissions lucratives per causa de mort del contribuïent i les lucratives entre vius de les empreses o participacions, la titularitat de les quals és exempta en l'IP i dóna lloc a la reducció de la base imposable de l'ISD), entenem que constitueixen veritables **supòsits d'exempció**, com el dels guanys patrimonials posats de manifest amb motiu de les donacions a favor de les entitats sense finalitats de lucre de la Llei 49/2002, de 23 de desembre, i altres fundacions i associacions declarades d'utilitat pública, la transmissió per més grans de seixanta-cinc anys,

o per persones en situació de dependència severa o de gran dependència, de l'habitatge habitual i, per fi, el pagament dels deutes tributaris mitjançant béns que integren el patrimoni històric espanyol.

Supòsits d'exempció

Un altre supòsit d'exempció és el dels guanys patrimonials que es posin de manifest en ocasió de la transmissió de les accions o participacions en empreses de creació nova o recent (article 38.2 LIRPF). Així mateix, n'estan exempts els guanys patrimonials que es puguin generar en els deutors hipotecaris sense recursos, en ocasió de la dació en pagament del seu habitatge (DA 36a. LIRPF).

Malgrat que es tracta essencialment de disminucions patrimonials autèntiques, queden excloses del còmput com a tals en la base imposable de l'IRPF les no justificades, les que es deguin al consum, les ocasionades per transmissions lucratives per actes **entre vius** o liberalitats i les que es deguin a pèrdues en el joc (no obstant això, a partir de l'1 de gener de 2012, es permet computar les pèrdues en el joc amb el límit dels guanys obtinguts).

A aquests supòsits s'hi han sumat, d'acord amb l'article 33.5 de la LIRPF, altres supòsits de naturalesa completament variada que tendeixen a eliminar la possibilitat d'acreditar pèrdues patrimonials per mitjà d'operacions de recompra, en les quals en un termini breu es transmeten i tornen a adquirir béns o drets pel mateix preu o un de semblant, de manera que el valor del patrimoni del contribuïent es manté constant, però s'acredita una pèrdua que s'ha de compensar amb guanys eventuals. Concretament, per això no es computen les pèrdues degudes a transmissions d'elements que tornen a ser adquirits pel mateix contribuïent en el termini d'un any, o les derivades de la transmissió de valors o participacions negociables quan s'hagin adquirit valors homogenis en els dos mesos anteriors o posteriors, si es tracta de valors cotitzats, o bé d'un any, si no cotitzen.

Així mateix, un altre supòsit d'exempció per reinversió (art. 38.3 LIRPF) és el referit als guanys patrimonials posats de manifest per la transmissió de qualsevol element patrimonial per un contribuïent de més de 65 anys, sempre que l'import obtingut per la transmissió es destini, en el termini de 6 mesos, a constituir una renda vitalícia al seu favor, i com a quantia màxima que es pot destinar a la constitució d'aquesta renda vitalícia es fixa la quantitat de 240.000 euros. Si l'import reinvertit és inferior al total del que s'ha percebut en la transmissió, s'exclou de tributació només la part proporcional del guany patrimonial que correspongui a la quantitat reinvertida. Lògicament, l'anticipació, total o parcial, dels drets econòmics derivats de la renda vitalícia determina la submissió a gravamen del guany patrimonial corresponent.

Una vegada delimitats els guanys i pèrdues patrimonials sotmesos a l'impost, cal fer referència a les regles per a la **determinació de l'import** d'aquests guanys i pèrdues. Aquest import, en les transmissions oneroses i lucratives, és la diferència entre els valors d'adquisició i de transmissió dels elements patrimonials. I en la resta dels casos (per exemple, els guanys en el joc o els premis no exempts), el valor de mercat dels elements patrimonials o les parts proporcionals d'aquests elements.

Per a aplicar les regles que acabem de veure, cal tenir en compte que, en el cas de les transmissions oneroses, el valor d'adquisició és la suma de l'import real pel qual s'hagi fet l'adquisició, el cost de les inversions i millores fetes i els tributs i despeses inherents a l'adquisició, exclosos els interessos. Aquesta suma s'ha de minorar en l'import de les amortitzacions deduïbles fiscalment i, en tot cas, de l'amortització mínima³¹. El **valor d'adquisició** no és objecte d'actualització, excepte en el cas de béns immobles en què s'apliquin els coeficients establerts en la Llei de pressupostos generals de l'Estat. No obstant això, des del 2015, se suprimeix l'article 35.2 LIRPF i amb això s'elimina l'aplicació

Lectura recomanada

Sobre les regles per a la determinació de l'import dels guanys o pèrdues patrimonials, consulteu l'article 34 de la LIRPF.

⁽³¹⁾Article 35.1 LIRPF.

dels coeficients de correcció monetària per al càlcul del guany patrimonial generat per la transmissió de béns immobles. Es modifica la DT 9a. LIRPF i es manté l'aplicació dels coeficients d'abatiment als guanys patrimonials generats per la transmissió d'elements patrimonials adquirits abans de l'1 de gener de 1994, però s'estableix un límit quantitatiu conjunt de 400.000 euros de valor de transmissió.

D'altra banda, el **valor de transmissió** és l'import satisfet realment, sempre que no sigui inferior al de mercat, cas en què s'ha de prendre el valor de mercat. D'aquest valor, cal deduir les despeses i els tributs que graven la transmissió que hagi satisfet qui transmet.

Les regles generals esmentades es concreten per als supòsits més habituals, o que puguin produir més problemes, establint **normes específiques de valoració** que, en definitiva, no fan sinó concretar els valors d'adquisició i transmissió per raó del tipus de béns transmesos (valors cotitzats, participacions en fons propis d'entitats no cotitzades, etc.) o per causa de la naturalesa de l'operació que genera l'alteració patrimonial (aportacions no dineràries, indemnitzacions, permutes de béns o drets³², etc.).

Normes específiques de valoració del guany o pèrdua patrimonial

Una norma específica de valoració, per exemple, és la relativa als guanys derivats de la transmissió onerosa de drets de subscripció de valors admesos a cotització. S'estableix, amb entrada en vigor l'1 de gener de 2017, que l'import obtingut per la transmissió dels drets de subscripció procedents de valors admesos a negociació es qualifica com a guany patrimonial sotmès a retenció pel transmissor en el període impositiu en què es produeixi la transmissió. Es canvia així la configuració de la normativa anterior, en què aquest import reduïa el valor d'adquisició dels títols dels quals procedien i només es configurava com a guany patrimonial en cas que l'import obtingut en la seva transmissió fos superior al valor d'adquisició dels valors dels quals procedien (art. 37.1.a LIRPF). S'equipara d'aquesta manera el tractament de valors cotitzats amb el tractament aplicable als valors no admesos a cotització en cap mercat secundari i s'evita una regla de diferiment fiscal molt difícil de controlar per l'Administració tributària.

En general, l'import del guany o la pèrdua patrimonials s'integra a la base imposable del tribut. No obstant això, hi ha un règim especial d'**exempció per reinversió** aplicable als guanys patrimonials procedents de la transmissió de l'habitatge habitual, que exclou del gravamen els guanys patrimonials derivats de la transmissió de la residència habitual del contribuïent, sempre que l'import total obtingut per la transmissió es reinverteixi d'una sola vegada o en un termini no superior a dos anys en l'adquisició o rehabilitació d'un habitatge habitual nou. Si l'import reinvertit és inferior al total que s'ha rebut en la transmissió, només s'exclou de tributació la part proporcional del guany patrimonial obtingut corresponent a la quantitat reinvertida.

Un altre supòsit d'**exempció per reinversió** és el relatiu al guany produït en ocasió de la transmissió d'accions o participacions en empreses de creació nova o recent. Aquesta mesura es configura com a complementària de l'establiment d'una nova deducció en la quota estatal de l'IRPF en ocasió de la inversió feta a l'empresa de creació nova o recent (art. 68.1 LIRPF). Com a conseqüència úl-

⁽³²⁾ Article 37 LIRPF.

Lectura recomanada

Pel que fa a l'exempció per reinversió en els supòsits de transmissió de l'habitatge habitual, vegeu els articles 38 de la LIRPF i 41 del RIRPF.

tima d'això, en la desinversió posterior, que s'haurà de produir en un termini d'entre tres i dotze anys, es declara exempt el guany patrimonial que, si escau, s'obtingui, sempre que es reinverteixi en una altra entitat de creació nova o recent. Aquesta exempció només s'aplica als guanys patrimonials que provinquin de la transmissió d'accions o participacions per les quals s'hagi practicat la deducció prevista en l'art. 68.1 LIRPF i s'exigeix que l'import total obtingut per la seva transmissió es reinverteixi en l'adquisició d'accions o participacions d'entitats de creació nova o recent. Si això no fos així, i l'import reinvertit fos inferior al total percebut en la transmissió, únicament s'exclou de tributació la part proporcional del guany patrimonial obtingut que correspongui a la quantitat reinvertida.

Un altre supòsit d'exempció per reinversió

Un règim semblant (encara que només determina l'ajornament de l'impost) s'aplica als guanys patrimonials obtinguts pels socis o partícips de les institucions d'inversió col·lectiva (els fons d'inversió). Com a conseqüència de la transmissió de les accions, de les participacions o del reemborsament d'aquestes participacions, els socis o partícips obtenen un guany o bé una pèrdua patrimonial per la diferència de valor entre el valor d'adquisició i el valor de transmissió, però si l'import obtingut com a conseqüència del reemborsament o transmissió es destina a l'adquisició o subscripció d'altres accions o participacions, no es computa el guany o la pèrdua patrimonials, i les noves accions o participacions conserven el valor i la data d'adquisició de les accions o participacions transmeses, sempre que es compleixin els requisits de l'article 94 de la LIRPF.

Per acabar l'anàlisi del règim dels guanys patrimonials, hem d'esmentar un supòsit particular: el dels guanys patrimonials no justificats.

La consideració de **guanys patrimonials no justificats** la reben els béns o els drets la tinença, declaració o adquisició dels quals no es correspongui amb la renda o el patrimoni declarats pel contribuent, i també la inclusió de deutes inexistents o també el registre d'aquests deutes tant en els llibres com en registres oficials.

Els guanys patrimonials no justificats, l'import dels quals és el dels elements patrimonials o deutes, s'han d'integrar a la base liquidable general del període impositiu respecte al qual es descobreixin, tret que el contribuent provi que ha estat titular dels béns o drets corresponents des d'una data anterior a la del període de prescripció.

Cal tenir en compte que també constitueix un supòsit de guany patrimonial no justificat la tinença, declaració o adquisició de béns o drets respecte dels quals no s'hagi complert en el termini establert a l'efecte l'obligació d'informació sobre béns i drets situats a l'estranger (art. 39.2 LIRPF).

Lectura recomanada

En relació amb la noció de *guanys patrimonials no justificats*, consulteu l'article 39 de la LIRPF.

1.7. Regles especials de valoració

Una vegada identificats els diferents components de la renda del contribuent que s'integren en la base imposable de l'IRPF, convé esmentar algunes regles comunes a la valoració de tots plegats:

1) En primer lloc, cal indicar que també s'apliquen en l'IRPF les regles de valoració de les operacions vinculades establertes en la LIS³³.

⁽³³⁾Article 18 LIS.

2) En segon lloc, a part de la regla de valoració de les operacions vinculades i la de valoració de les rendes estimades de l'article 6.5 de la LIRPF pel valor de mercat (excepte en el cas de captació de capitals aliens, en el qual es recorre a l'interès legal dels diners), els problemes principals són els que susciten les rendes en espècie.

La valoració de les **rendes en espècie** és una categoria general, ja que tots els rendiments que s'integren a la base imposable de l'IRPF es poden satisfer en diners o rebre's en espècie. Per aquest motiu, ha estat necessari precisar-ne la definició i assenyalar que perquè tingui lloc aquest tipus de renda han de concórrer tres requisits: en primer lloc, hi ha d'haver ús, consum o obtenció de béns, drets o serveis de manera gratuïta o a un preu inferior al de mercat; en segon lloc, l'ús dels béns, drets o serveis s'ha de fer amb finalitats particulars; i, en tercer lloc, és irrellevant que la retribució en espècie comporti una despesa real per al pagador.

Lectures recomanades

Pel que fa a la noció i les classes de rendes en espècie, consulteu els articles 42 de la LIRPF i 43-48 del RIRPF.

Encara que es tracti d'una categoria general, la regulació de les rendes en espècie s'ha enfocat sobretot des de la perspectiva dels rendiments del treball, i això explica que s'esmentin una sèrie de supòsits que, per diverses raons que estan relacionades amb el contingut social que tenen, queden exonerats del gravamen.

Rendiments del treball en espècie exonerats de gravamen

En relació amb les rendes en espècie, des de 2015, es reestructuren els rendiments del treball en espècie exonerats de gravamen. Molts dels supòsits previstos anteriorment com de no-subjecció passen a ser qualificats com a autèntiques exempcions.

Així, només es considera que no hi ha rendiment del treball en espècie en els supòsits de les quantitats destinades a l'actualització, capacitació o reciclatge del personal empleat, quan estiguin exigits per l'exercici de les seves activitats o les característiques dels llocs de treball i les primes o quotes satisfetes per l'empresa en virtut de contracte d'assegurança d'accident laboral o de responsabilitat civil del treballador.

Tots els altres casos que es preveuen en l'article 42.2 LIRPF han passat a configurar-se com a exempcions en l'article 42.3 LIRPF. S'ha aprofitat per a canviar la regulació relativa al lliurament als treballadors d'accions pròpies, de manera que només n'estaran exempts els lliuraments de manera gratuïta o per un preu inferior al normal de mercat, d'accions o participacions de la mateixa empresa o d'altres empreses del grup de societats, en la part que no excedeixi, per al conjunt de les lliurades a cada treballador, els 12.000 euros anuals, sempre que l'oferta es faci en les mateixes condicions per a tots els treballadors de l'empresa, grup o subgrups d'empresa. S'evita així que aquest mecanisme d'exempció

s'apliqui fonamentalment com una manera de retribuir els treballadors amb rendes més altes.

Entrant ara en la **valoració de les prestacions en espècie**, el criteri general és el del valor normal en el mercat, que actua com a clàusula de tancament, tenint en compte el nombre elevat de regles específiques de valoració³⁴.

Valoració de les rendes en espècie

Sense fer una anàlisi detallada sobre aquest tema, ens interessa destacar que en alguns casos el valor de mercat se substitueix directament per valors objectius i generalment moderats que fan que aquesta forma de retribució pugui continuar interessant a l'hora de dissenyar un sistema de retribucions fiscalment atractiu per al percepcor. Aquest és el cas de l'ús de l'habitatge si aquest és de propietat del pagador, no solament perquè es valora en un percentatge màxim del 10% del valor cadastral, sinó perquè l'import que s'ha d'integrar a la base imposable no ha de superar el 10% de les altres contraprestacions de treball de l'empleat.

Ara bé, per sobre de l'examen de les regles particulars aplicables per a valorar les retribucions en espècie més habituals, el que hem de subratllar és que, amb l'única excepció de les contribucions a plans de pensions o sistemes alternatius de previsió social, l'import que es computa a la base imposable és el resultat de sumar al valor de la renda en espècie l'import de l'ingrés a compte que correspongui aplicar, tret que la quantitat d'aquest import ja s'hagi transferit al percepcor de la renda en espècie, d'acord amb l'article 43.2 de la LIRPF.

1.8. Integració i compensació de rendes

Una de les novetats principals introduïdes per la Llei 35/2006 consisteix en la classificació de la renda, a l'efecte del càlcul de l'impost, en **renda general** i **renda de l'estalvi**. Això origina una base imposable general i una base imposable de l'estalvi³⁵.

D'una banda, la **renda general** està formada pels rendiments i els guanys i pèrdues patrimonials que no tinguin la consideració de renda de l'estalvi (és a dir, tant els rendiments del capital mobiliari de l'article 25.4 LIRPF derivats de la propietat intel·lectual i industrial, l'arrendament de béns mobles, negocis o mines i els de la cessió del dret d'imatge; com els rendiments del capital mobiliari per la cessió de capitals a entitats vinculades amb el contribuïent, i els guanys i pèrdues que no es derivin de transmissions patrimonials), i també les imputacions de rendes (rendes immobiliàries, transparència fiscal internacional, cessió de drets d'imatge i d'institucions d'inversió col·lectiva en paradisos fiscals).

D'altra banda, la **renda de l'estalvi** està formada per determinats rendiments del capital mobiliari (per la participació en fons propis de qualsevol tipus d'entitat; per la cessió de capitals, excepte a entitats vinculades amb el contribuïent, i per les operacions de capitalització i de contractes d'assegurances de

⁽³⁴⁾Article 43 LIRPF.

Retribució en espècie

Les més habituals són l'ús o lliurament d'automòbils, préstecs a un tipus d'interès inferior al legal dels diners, manteniment, allotjament, viatges i similars, quotes satisfetes en virtut de contractes d'assegurances, quantitats destinades a satisfer despeses d'estudi del contribuïent, contribucions satisfetes per promotors de plans de pensions, etc.

⁽³⁵⁾Articles 44 a 46 LIRPF.

vida o invalidesa), i també pels guanys i les pèrdues patrimonials que s'hagin posat de manifest en ocasió de la transmissió d'elements patrimonials, independentment del període de permanència.

Conseqüències de la classificació de les rendes

Les conseqüències d'aquesta classificació de la renda en general i de l'estalvi van més enllà de la diferent qualificació de totes dues, i s'estenen a les regles d'integració i compensació de les rendes una vegada classificades en un o altre tipus de renda, i també l'existència de tipus de gravamen diferents: en el cas de la renda general, s'hi aplica una escala progressiva, amb un tipus marginal màxim que pot arribar a percentatges considerables, mentre que a la renda de l'estalvi s'apliquen uns tipus sensiblement inferiors, amb un tipus marginal màxim que no arriba a la meitat del de l'escala general.

En relació amb la **integració i compensació de rendes**³⁶, la renda del període impositiu formada pels diversos components de la renda es divideix en dues parts ben diferenciades:

1) Base imposable general

Es forma, d'una banda, integrant i compensant entre ells sense limitacions els rendiments i les imputacions de renda. I, de l'altra, compensant i integrant exclusivament entre ells en cada període impositiu els guanys i les pèrdues patrimonials que no es derivin de la transmissió d'elements patrimonials.

Si el resultat d'aquesta segona operació fos negatiu, s'haurà de compensar, en primer lloc, amb el saldo positiu dels rendiments i de les rendes imputades obtingut en el mateix període impositiu, fins al 25% d'aquell. En segon lloc, si després de la compensació el saldo és negatiu, l'import es pot compensar durant els quatre anys següents, primer amb guanys patrimonials que no es derivin de la transmissió d'elements patrimonials i, si escau, amb rendiments i rendes imputades, sempre amb el límit del 25% de l'import en cada exercici. En cap cas no es pot efectuar aquesta compensació fora del termini de quatre anys mitjançant l'acumulació a pèrdues patrimonials d'exercicis posteriors.

2) Base imposable de l'estalvi

Pel que fa a la base imposable de l'estalvi, està formada pel saldo positiu de sumar els saldos següents: en primer lloc, el saldo positiu resultant d'integrar i compensar, exclusivament entre si, els rendiments del capital mobiliari següents: per la participació en fons propis de qualsevol tipus d'entitat, per la cessió de capitals, excepte a entitats vinculades amb el contribuent, i per les operacions de capitalització i de contractes d'assegurances de vida o invalidesa. Si el resultat d'aquesta integració i compensació és negatiu, el seu import es compensarà amb el saldo positiu dels guanys i pèrdues patrimonials que s'hagin posat de manifest en ocasió de la transmissió d'elements patrimonials,

⁽³⁶⁾Art. 47 LIRPF

Imputacions de renda

Són la imputació de rendes immobiliàries, la transparència fiscal internacional, els drets d'imatge i les institucions d'inversió col·lectiva.

Lectura recomanada

En relació amb la integració i compensació de rendes a la base imposable general, consulteu l'article 48 de la LIRPF.

La compensació del saldo negatiu

La compensació, segons l'article 49 de la LIRPF, s'ha de fer per la quantitat màxima que permeti cadascun dels exercicis següents, sense que es pugui practicar després d'aquest termini mitjançant l'acumulació a pèrdues d'exercicis posteriors.

obtingut en el mateix període impositiu, amb el límit del 25% d'aquest saldo positiu. Si després d'aquesta compensació queda saldo negatiu, el seu import es compensarà en els quatre anys següents en el mateix ordre establert.

I, en segon lloc, el saldo positiu resultant d'integrar i compensar, exclusivament entre si, els guanys i les pèrdues patrimonials que s'hagin posat de manifest en ocasió de la transmissió d'elements patrimonials, independentment del període de permanència. Si el resultat d'aquesta integració i compensació és negatiu, el seu import es compensarà amb el saldo positiu dels anteriors rendiments del capital mobiliari, obtingut en el mateix període impositiu, amb el límit del 25% d'aquest saldo positiu. Si després d'aquesta compensació queda saldo negatiu, el seu import es compensarà en els quatre anys següents en el mateix ordre establert.

Percentatge del límit de compensació entre els saldos

El percentatge del límit de compensació entre els saldos de tots dos components de la base imposable de l'estalvi, en els períodes impositius de 2015, 2016 i 2017, serà del 10%, 15% i 20%, respectivament, i serà del 25% a partir de l'1 de gener de 2018, de conformitat amb el que estableix la DA 12a. LIRPF.

1.9. Base liquidable

La **base liquidable** és el resultat de practicar a la base imposable les reduccions establertes en la LIRPF³⁷.

⁽³⁷⁾Article 50 LIRPF.

Com ja hem vist, en l'IRPF es diferencia una base imposable general i una de l'estalvi, per la qual cosa l'aplicació de les reduccions establertes legalment sobre aquestes bases dona lloc a dues bases liquidables diferenciades, a les quals s'apliquen tipus de gravamen igualment diversos: una base liquidable general, que pot ser positiva o negativa, i una base liquidable de l'estalvi, que si n'hi ha només pot ser positiva.

1) Base liquidable general

La base liquidable general és el resultat d'aplicar a la base imposable general les **reduccions** per les aportacions i contribucions a sistemes de previsió social, les aportacions i contribucions a sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat, les aportacions a patrimonis protegits de les persones amb discapacitat, les pensions compensatòries a favor del cònjuge i les aportacions a mutualitats de previsió social d'esportistes professionals, sense que pugui resultar negativa com a conseqüència d'aquesta disminució³⁸.

⁽³⁸⁾Art. 51 a 54 LIRPF

Límits de reducció per aportacions a sistemes de previsió social

D'acord amb el que preveu l'article 52 LIRPF, com a límit màxim conjunt en les reduccions previstes per als diversos sistemes de previsió social, s'aplicarà la menor de les quantitats següents:

- El 30% de la suma dels rendiments nets del treball i d'activitats econòmiques percebuts individualment en l'exercici.
- 8.000 euros anuals.
- A més, 5.000 euros anuals per a les primes a assegurances col·lectives de dependència satisfetes per l'empresa.

Així mateix, els contribuents el cònjuge dels quals no obtingui rendiments nets del treball ni d'activitats econòmiques, o els obtingui en una quantia inferior a 8.000 euros anuals, pot reduir en la base imposable les aportacions efectuades als sistemes de previsió social de què sigui partícip, mutualista o titular el cònjuge esmentat, amb el límit màxim de 2.500 euros anuals.

2) Base liquidable de l'estalvi

La base liquidable de l'estalvi serà el resultat de disminuir la base imposable de l'estalvi amb el romanent, si n'hi ha, de la reducció per pensions compensatòries a favor del cònjuge, sense que pugui resultar negativa com a conseqüència d'aquesta disminució³⁹.

⁽³⁹⁾Art. 50.2 LIRPF

Compensació de bases liquidables negatives

Com que la base liquidable de l'estalvi sempre ha de ser de signe positiu, tan sols pel que fa a la base liquidable general, que pot ser positiva o negativa, es pot plantejar la possibilitat de traslladar les pèrdues a exercicis successius amb la finalitat de compensar-les amb bases liquidables generals positives.

La compensació referida es pot fer amb les bases liquidables generals positives dels quatre anys següents, sempre per l'import màxim que sigui possible en cadascun d'aquests anys i sense que es pugui practicar després d'aquest termini per mitjà de l'acumulació a bases liquidables generals negatives d'anys posteriors.

Lectura recomanada

En relació amb la compensació de les bases generals negatives, consulteu l'article 50.3 de la LIRPF.

1.10. Mínim personal i familiar

La LIRPF adequa l'impost a les circumstàncies personals i familiars del contribuent, per mitjà del **mínim personal i familiar**, que constitueix la part de la base liquidable que, pel fet de destinar-se a necessitats bàsiques personals i familiars del contribuent, no se sotmet a tributació⁴⁰.

⁽⁴⁰⁾Article 56 LIRPF.

Tècnicament, s'instrumenten els mínims personals i familiars com la part de la base que es grava a tipus zero (i l'efecte és similar a la deducció de la quota). Ara bé, la **tècnica que s'utilitza** és bastant complicada, ja que en primer lloc s'ha d'aplicar la tarifa a la base liquidable i calcular la quota íntegra general corresponent, en segon lloc s'ha de calcular la quota que correspon als mínims segons la mateixa escala i finalment s'ha de restar el resultat obtingut d'aquesta segona operació del resultat de la primera operació.

Si la base liquidable general és superior a l'import del mínim personal i familiar, aquest import forma part de la base liquidable general. En canvi, quan és inferior, forma part de la base liquidable general per l'import d'aquesta base i de la base liquidable de l'estalvi, per la resta. Finalment, quan no hi hagi base liquidable general, el mínim personal i familiar forma part de la base liquidable de l'estalvi⁴¹.

⁽⁴¹⁾Article 56.2 LIRPF.

El mínim personal i familiar, doncs, és el resultat de sumar el mínim del contribuïent (incrementat quan el contribuïent arriba a determinada edat) i els mínims per descendents (es tenen en compte els fills menors de tres anys), ascendents (incrementat a partir d'una determinada edat) i discapacitat (del contribuïent, els seus descendents o ascendents a càrrec seu, incloent-hi les despeses d'assistència), regulats en els articles 57-60 de la LIRPF, incrementats o disminuïts a l'efecte del càlcul del gravamen autonòmic en els imports aprovats per les comunitats autònomes.

Taula 1. Mínim personal i familiar

Mínim del contribuïent	Menys de 65 anys	5.550
	Més de 65 anys	+1.150
	Més de 75 anys	+1.400
Mínim per descendents	Primer	2.400
	Segon	2.700
	Tercer	4.000
	Quart i següents	4.500
	Descendents de menys de 3 anys	+2.800
Mínim per ascendents	Ascendent de més de 65 anys	1.150
	Ascendent de més de 75 anys	+1.400
Mínim per discapacitat del contribuïent	General	3.000
	Discapacitat superior al 65%	9.000
	Ajuda de terceres persones, mobilitat reduïda o discapacitat igual o superior al 65%	+3.000
Mínim per discapacitat d'ascendents o descendents	General	3.000
	Discapacitat superior al 65%	9.000
	Ajuda de terceres persones, mobilitat reduïda o discapacitat igual o superior al 65%	+3.000

Normes comunes per a l'aplicació del mínim personal i familiar

En cas que dos contribuents o més tinguin dret que els apliquin els mateixos mínims familiars, l'import s'ha de prorratejar a parts iguals entre ells; si els contribuents, però, tenen un grau diferent de parentiu amb el descendent, el mínim familiar correspon als de grau més pròxim, tret que no tinguin rendes superiors a 8.000 euros, cas en què correspon als del grau següent.

Així mateix, la determinació de les circumstàncies personals i familiars que calgui tenir en compte a l'hora d'aplicar els mínims exempts s'ha de fer considerant la situació existent en la data de meritació de l'impost, encara que en cas de mort d'un descendent que generi el dret a practicar la reducció, el mínim per descendent és de 2.400 euros, i si es tracta de la mort d'un ascendent que generi el dret a practicar la reducció, el mínim per ascendent és de 1.150 euros.

També hem de comentar que no s'apliquen els mínims familiars a què ens hem referit quan les persones que generen el dret als mínims presenten declaració per l'IRPF amb rendes superiors a 1.800 euros.

1.11. Quota tributària

Establertes les bases liquidables general i de l'estalvi, el procés de determinació del deute tributari s'inicia mitjançant el càlcul de la quota íntegra, resultat d'aplicar a totes dues bases liquidables els tipus de gravamen respectius. A aquest efecte, com a conseqüència de la consideració de l'IRPF com a impost cedit a les comunitats autònomes, **hi ha dos gravàmens diferenciats: l'estatal i l'autonòmic.**

1) Quota estatal

Per a determinar el deute tributari, el primer pas consisteix a determinar la **quota íntegra estatal**, que al mateix temps és el resultat de sumar les quotes corresponents a les bases liquidables general i de l'estalvi.

La **quota corresponent a la base liquidable general** resulta de l'aplicació de l'escala general que preveu l'article 63.1 de la LIRPF. En primer lloc, a la base liquidable general s'hi apliquen els tipus de gravamen continguts en l'escala general. En segon lloc, la quantia resultant es minora en l'import derivat d'aplicar a la base liquidable general corresponent al mínim personal i familiar l'escala anterior.

Taula 2. Escala general

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable Fins a euros	Tipus Percentatge
0,00	0,00	12.450,00	9,50
12.450,00	1.182,75	7.750,00	12,00
20.200,00	2.112,75	13.800,00	15,00
34.000,00	4.182,75	26.000,00	18,50

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable Fins a euros	Tipus Percentatge
60.000,00	8.992,75	En endavant	22,50

Quota corresponent a la base liquidable general

A partir d'aquesta quota es calcula el **tipus mitjà de gravamen** general estatal, que resulta de multiplicar per cent el quocient obtingut en dividir la quota derivada de l'aplicació de l'escala general per la base liquidable general (article 63.2 LIRPF).

Així mateix, cal tenir present que a les **persones físiques no residents**, que, amb caràcter excepcional, es consideren contribuents per l'IRPF, se'ls aplica tant l'escala general de l'impost com l'escala que preveu l'article 65 de la LIRPF, ja que pel fet de no residir habitualment a Espanya difícilment se les pot considerar residents en el territori d'una comunitat autònoma. En aquest cas, per a igualar el tractament amb el de la resta dels contribuents, el gravamen estatal absorbeix l'autonòmic.

Al costat d'això cal destacar que hi ha un component de la renda dels contribuents que rep un tractament especial. Es tracta de les **anualitats per aliments a favor dels fills** en virtut de decisió judicial, sense dret a l'aplicació del mínim per descendents, les quals es consideren rendes exemptes per als perceptors, però que no minoren la base imposable del pagador, encara que difícilment es poden considerar per a ell, des de cap punt de vista, renda disponible. Conscient d'aquest fet, el legislador ha decidit que aquests imports no quedin sotmesos a la progressivitat de l'impost com si fossin plenament disponibles per al contribuent, i així, quan l'import de les anualitats és inferior a la base liquidable general, cal aplicar l'escala corresponent (estatal i autonòmica) separatament a l'import de les anualitats per aliments i a la resta de la base liquidable general. La quantia total resultant es minora en l'import derivat d'aplicar l'escala a la part de la base liquidable general corresponent al mínim personal i familiar incrementat en 1.980 euros anuals, la qual no pot resultar negativa com a conseqüència d'aquesta minoració.

A aquesta quota cal sumar, si escau, la **quota corresponent a la base liquidable de l'estalvi**, en la part que no correspongui amb el mínim personal i familiar⁴².

⁽⁴²⁾Art. 66.1 LIRPF

Taula 3. Escala de l'estalvi

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable Fins a euros	Tipus Percentatge
0,00	0,00	6.000,00	9,50
6.000,00	570,00	44.000,00	10,50
50.000,00	5.190,00	En endavant	11,50

Persones no residents que excepcionalment tributen en l'IRPF

Com passa amb la base liquidable general, la base imposable de l'estalvi de les persones no residents en territori espanyol que, amb caràcter excepcional, tributen com a contribuents de l'IRPF, es graven amb uns tipus específics, que estableix l'article 66.2 LIRPF. I això per les mateixes raons exposades abans a propòsit dels no residents a Espanya, dels quals no es pot dir que resideixin en el territori de cap comunitat autònoma, fet que obliga a incrementar el tipus de gravamen estatal perquè compregui el tipus autonòmic que se'ls aplicaria si residissin en el territori d'alguna comunitat autònoma.

Lectura recomanada

Sobre les especialitats aplicables en els supòsits d'anualitats per aliments a favor dels fills, consulteu l'article 64 de la LIRPF.

La **quota líquida estatal** és el resultat de disminuir la quota íntegra estatal en la suma de la deducció per inversió en empreses de nova o recent creació i el 50% de l'import de les restants deduccions generals (en activitats econòmiques, per donatius, per rendes obtingudes a Ceuta o Melilla i per actuacions per a la protecció i difusió del patrimoni històric espanyol, i de les ciutats, conjunts i béns declarats patrimoni mundial⁴³).

(43) Art. 67 LIRPF

Les **deduccions** de l'IRPF per a la determinació de la quota líquida estatal són les següents:

a) Deducció per inversió en empreses de nova o recent creació

Consisteix en la deducció del 20% de les quantitats satisfetes en el període de què es tracti per la subscripció d'accions o participacions en empreses de nova o recent creació, complint determinats requisits. La base màxima de deducció és de 50.000 euros anuals i està formada pel valor d'adquisició de les accions o participacions subscrites⁴⁴.

(44) Art. 68.1 LIRPF

Requisits per a l'aplicació de la deducció

- L'entitat les accions o participacions de la qual s'adquireixin ha de revestir la forma de societat anònima, societat de responsabilitat limitada, societat anònima laboral o societat de responsabilitat limitada laboral, i no estar admesa a negociació en cap mercat organitzat. Aquest requisit s'ha de complir durant tots els anys de tinença de l'acció o participació.
- L'entitat ha d'exercir una activitat econòmica que tingui els mitjans personals i materials per al seu desenvolupament. En particular, no pot tenir per activitat la gestió d'un patrimoni mobiliari o immobiliari.
- L'import de la xifra dels fons propis de l'entitat no pot ser superior a 400.000 euros en l'inici del període impositiu d'aquesta en què el contribuïent adquireixi les accions o participacions.
- Les accions o participacions en l'entitat les ha d'adquirir el contribuïent, o bé en el moment de la constitució d'aquella, o bé mitjançant l'ampliació de capital efectuada en els tres anys següents a aquesta constitució i romandre en el seu patrimoni per un termini superior a 3 anys i inferior a 12 anys.
- La participació directa o indirecta del contribuïent, juntament amb la que posseeixin en la mateixa entitat el seu cònjuge o qualsevol persona unida al contribuïent per parentiu, en línia recta o col·lateral, per consanguinitat o afinitat, fins al segon grau inclòs, no pot ser, durant cap dia dels anys naturals de tinença de la participació, superior al 40% del capital social de l'entitat o dels seus drets de vot.
- No s'ha de tractar d'accions o participacions en una entitat per mitjà de la qual s'exerceixi la mateixa activitat que s'exercia anteriorment mitjançant una altra titularitat.

b) Deduccions en activitats econòmiques

Es preveuen dues deduccions diferents⁴⁵:

(45) Art. 68.2 LIRPF

D'una banda, la tradicional aplicació en l'àmbit de l'IRPF dels incentius i estímuls a la inversió empresarial que preveu la normativa de l'impost de societats. És a dir, la deducció per activitats de recerca i desenvolupament i innovació tecnològica (art. 35 LIS); la deducció per inversions en produccions cinematogràfiques, sèries audiovisuals i espectacles en viu d'arts escèniques i musicals (art. 36 LIS); les deduccions per creació d'ocupació (art. 37 LIS), i la deducció per creació d'ocupació per a treballadors amb discapacitat (art. 38 LIS).

D'altra banda, precisament com a conseqüència de la supressió en l'IS de la deducció per inversió de beneficis, s'ha regulat una deducció específica en l'IRPF orientada a mantenir l'aplicació d'aquesta deducció, encara que amb algunes modificacions.

La deducció per inversió de beneficis

Aquesta deducció només és aplicable als contribuents que exerceixin activitats econòmiques i compleixin els requisits per a ser considerats com a empreses de dimensió reduïda, que tenen dret a practicar la deducció en cas que s'inverteixin rendiments nets d'activitats econòmiques del període impositiu en elements nous de l'immobilitzat material o inversions immobiliàries afectes a activitats econòmiques.

La base de la deducció és la quantia equivalent a la part de la base liquidable general positiva del període impositiu que correspongui als rendiments nets de l'activitat econòmica reinvertits en les condicions legals. Sobre aquesta base es calcularà l'import de la deducció aplicant-hi el percentatge general del 5%, que es reduirà al 2,5% quan el contribuent s'hagi practicat la reducció del 20% per inici de noves activitats econòmiques (art. 32.3 LIRPF) o quan es tracti de rendes respecte de les quals s'hagi aplicat la deducció per rendes obtingudes a Ceuta o Melilla (art. 68.4 LIRPF). L'import de la deducció no pot excedir la suma de la quota íntegra estatal més autonòmica del període impositiu en què van obtenir els rendiments nets invertits, sense perjudici de l'aplicació dels límits que preveu l'article 69 LIRPF.

c) Deduccions per donatius i altres aportacions

Són aplicables les següents deduccions⁴⁶:

⁽⁴⁶⁾Art. 68.3 LIRPF

D'una banda, les deduccions previstes en la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge.

Entitats sense finalitats lucratives i incentius fiscals al mecenatge

S'ha de tenir present que la LIS ha modificat la Llei 49/2002, de 23 de desembre, variant els percentatges que cal prendre en consideració: fins a 150 euros, el 50% el 2015 i el 75% a partir de 2016; la resta, el 27% el 2015 i el 30% a partir del 2016. Aquests dos últims percentatges s'elevaran al 32,5% (el 2015) o 35% (a partir del 2016) quan en els dos exercicis anteriors s'hagin fet donatius, donacions o aportacions amb dret a deducció en favor d'una mateixa entitat per un import igual o superior al de l'exercici anterior.

D'altra banda, el 10% de les quantitats donades a les fundacions legalment reconegudes que retin comptes a l'òrgan del protectorat corresponent, i també a les associacions declarades d'utilitat pública, no compreses en el paràgraf anterior.

I, finalment, el 20% de les quotes d'afiliació i les aportacions a partits polítics, federacions, coalicions o agrupacions d'electors. La base màxima d'aquesta deducció és de 600 euros anuals.

d) Deducció per rendes obtingudes a Ceuta o Melilla

Aquesta deducció obeeix a raons ben diverses que s'articulen per la via de bonificar, com a regla, el 50% de la part de quota que correspongui proporcionalment a les rendes obtingudes a Ceuta o Melilla, sigui per residents en aquests territoris o per no residents⁴⁷.

⁽⁴⁷⁾Art. 68.4 LIRPF

e) Deducció per actuacions per a la protecció i difusió del patrimoni històric espanyol i de les ciutats, conjunts i béns declarats patrimoni mundial

Els contribuents tenen dret a una deducció en la quota del 15% de l'import de les inversions o despeses que facin per a determinades actuacions⁴⁸.

⁽⁴⁸⁾Art. 68.5 LIRPF

Actuacions que donen dret a l'aplicació de la deducció

D'una banda, l'adquisició de béns del patrimoni històric espanyol, efectuada fora del territori espanyol per a la seva introducció dins d'aquest territori, sempre que els béns siguin declarats béns d'interès cultural o inclosos en l'Inventari general de béns mobles en el termini d'un any des de la seva introducció i romanguin en territori espanyol i dins del patrimoni del titular durant almenys quatre anys. La base d'aquesta deducció serà la valoració efectuada per la Junta de Qualificació, valoració i exportació de béns del patrimoni històric espanyol.

D'altra banda, la conservació, reparació, restauració, difusió i exposició dels béns de la seva propietat que estiguin declarats d'interès cultural de conformitat amb la normativa del patrimoni històric de l'Estat i de les comunitats autònomes, sempre que es compleixin les exigències que estableix aquesta normativa, en particular respecte dels deures de visita i exposició pública d'aquests béns.

I, finalment, la rehabilitació d'edificis, el manteniment i la reparació de les seves teulades i façanes, i la millora d'infraestructures de la seva propietat situats en l'entorn que sigui objecte de protecció de les ciutats espanyoles o dels conjunts arquitectònics, arqueològics, naturals o paisatgístics i dels béns declarats patrimoni mundial per la Unesco situats a Espanya.

Deducció d'adquisició d'habitatge habitual

Per als contribuents que hagin adquirit el seu habitatge habitual abans de l'1 de gener de 2013, s'ha de tenir en compte el règim transitori de deducció per inversió en habitatge habitual (DT 18a. LIRPF).

2) Quota autonòmica

Per a fer efectiva la cessió parcial de l'IRPF a les comunitats autònomes, i fer possible així que aquestes comunitats exerceixin les competències normatives per a regular, entre altres aspectes, l'escala o tarifa, es va fraccionar l'escala general en dos trams, estatal i autonòmic (que originàriament eren del 85% i del 15%, respectivament, després del 67% i del 33%, i actualment del 50% cadascun), que va donar lloc al **gravamen autonòmic**.

Lectura recomanada

En relació amb la residència habitual en el territori d'una comunitat autònoma, consulteu l'article 72 de la LIRPF.

Els contribuents per l'IRPF queden subjectes al gravamen autonòmic segons la **residència habitual en una comunitat autònoma**, que es fixa en relació amb la permanència en aquesta residència durant el màxim nombre de dies dins del període impositiu, però aquesta permanència es presumeix, excepte prova en sentit contrari, en el territori on tingui l'habitatge habitual. Quan no es pot acreditar la permanència d'un contribuent, la seva residència en el territori d'una comunitat s'ha de fixar atenent el seu centre principal d'ingressos, que s'estableix depenent del lloc on obtingui la major part de la base imposable, segons els diferents components de la renda. I, en darrer terme, s'ha de tenir en compte l'última residència declarada a l'efecte de l'IRPF.

El canvi de residència entre les comunitats autònomes

A les regles de subjecció al gravamen autonòmic s'hi sumen algunes altres regles que tendeixen a limitar el canvi de residència entre comunitats autònomes que pugui produir una tributació efectiva més baixa per l'impost, les quals priven d'efecte fiscal els canvis de residència produïts en determinats supòsits.

Per a quantificar aquest gravamen autonòmic, s'apliquen les normes generals del tribut relatives a la determinació de les dues bases imposables i bases liquidables (general i d'estalvi), a les quals després s'apliquen les escales **establertes per les comunitats autònomes** i el tipus de gravamen de l'estalvi.

Així, doncs, la **quota íntegra autonòmica** és la suma de la quota determinada per l'aplicació a la part de la base liquidable general que excedeixi l'import del mínim personal i familiar de l'escala autonòmica, i de la que resulta d'aplicar a la base liquidable de l'estalvi (en la part que no es correspongui, si escau, amb el mínim personal i familiar) el tipus de gravamen de l'estalvi previst en l'art. 76.1r. LIRPF.

Taula 4. Escala autonòmica a Catalunya (2018)

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resto base liquidable Fins a euros	Tipus Percentatge
0,00	0,00	17.707,20	12,00
17.707,20	2.124,86	15.300,00	14,00
33.007,20	4.266,86	20.400,00	18,50
53.407,20	8.040,86	66.593,00	21,50

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resto base liquidable Fins a euros	Tipus Percentatge
120.000,20	22.358,36	55.000,00	23,50
175.000,20	35.283,36	En endavant	25,50

Taula 5. Escala autonòmica a Madrid (2018)

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resto base liquidable Fins a euros	Tipus Percentatge
0,00	0,00	12.450,00	9,50
12.450,00	1.182,75	5.257,20	11,20
17.707,20	1.771,56	15.300,00	13,30
33.007,20	3.806,46	20.400,00	17,90
53.407,20	7.458,06	D'ara endavant	21,00

Taula 6. Escala de l'estalvi autonòmica

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resto base liquidable Fins a euros	Tipus Percentatge
0,00	0,00	6.000,00	9,50
6.000,00	570,00	44.000,00	10,50
50.000,00	5.190,00	En endavant	11,50

La **quota líquida autonòmica** és el resultat de disminuir la quota íntegra autonòmica en la suma del 50% de les deduccions generals (en activitats econòmiques, per donatius, per rendes obtingudes a Ceuta o Melilla i per actuacions per a la protecció i difusió del patrimoni històric espanyol, i de les ciutats, conjunts i béns declarats patrimoni mundial) més l'import de les deduccions autonòmiques⁴⁹.

⁽⁴⁹⁾Art. 77 LIRPF

Deduccions autonòmiques

Des de l'exercici de 1998, les comunitats autònomes han aplicat deduccions autonòmiques per diferents conceptes. Se'n pot consultar una recopilació completa i actualitzada en el web de l'Agència Estatal de l'Administració Tributària.

Per tant, sobre la quota íntegra autonòmica, per a calcular la quota líquida autonòmica, cal deduir, d'una banda, el 50% de l'import total de les deduccions que preveuen els apartats 2 a 5 de l'art. 68 LIRPF, i, de l'altra, l'import de les deduccions autonòmiques que hagin aprovat les comunitats autònomes, en l'exercici de les seves competències normatives, fent ús de l'habilitació que

conté l'art. 46 de la Llei 22/2009, de 18 de desembre, sense que mai no puguin donar un resultat negatiu. Poden ser personals, familiars, per inversions no empresarials i per aplicació de renda.

Règim transitori de la deducció per adquisició d'habitatge habitual

Per als contribuents que hagin adquirit el seu habitatge habitual abans de l'1 de gener de 2013, s'ha de tenir en compte el règim transitori de deducció per inversió en habitatge habitual (DT 18a. LIRPF), el tram autonòmic del qual regulava l'art. 78 LIRPF, de conformitat amb el qual s'aplica aquest tram en la seva regulació estatal, o bé en l'aprovada per cada comunitat autònoma.

3) Quota líquida i quota diferencial

La suma de les quotes líquides estatal i autonòmica dóna lloc, segons l'article 79 de la LIRPF, a la **quota líquida total** de l'impost, que s'ha de minorar en l'import de tot un seguit de conceptes per a determinar la **quota diferencial**, que és l'import que ha d'ingressar el contribuent o, si escau, ha de retornar d'ofici l'Administració⁵⁰.

⁽⁵⁰⁾Article 103 LIRPF.

Pel que fa a les **deduccions** aplicables per a ajustar la quota total de l'impost, distingim les següents:

a) La primera deducció obeeix a la correcció de la doble imposició que es produeix quan un contribuent per l'IRPF integra a la base imposable rendes de font estrangera, que normalment han d'haver tributat per un impost semblant en l'estat d'origen. Per aquest motiu, es recull una **deducció per doble imposició internacional** que fa possible que el contribuent dedueixi de la quota líquida la més petita de les quantitats següents: l'import efectiu que ha satisfet a l'estranger per un gravamen anàleg, o bé el resultat d'aplicar el tipus mitjà de gravamen a la base liquidable gravada a l'estranger.

b) La segona deducció és **per doble imposició internacional de dividendes en el cas de transparència fiscal internacional** i permet minorar la quota líquida del soci d'una entitat subjecta a aquest règim en l'import pagat efectivament a l'estranger (excepte en cas de paradisos fiscals) pels dividendes obtinguts corresponents a rendes imputades prèviament al contribuent en règim de transparència fiscal internacional⁵¹.

⁽⁵¹⁾Article 91.8 LIRPF.

c) L'article 81 de la LIRPF preveu una **deducció per maternitat**. Aquesta deducció és aplicable per a les dones amb fills menors de tres anys que facin una activitat per compte propi o d'altri i que estiguin donades d'alta en el règim de la Seguretat Social. La quantia de la deducció és de 1.200 euros per cada fill menor de tres anys, però es calcula d'una manera proporcional al nombre de mesos en què es compleixen aquests requisits, i es pot sol·licitar a l'Agència Tributària a compte mensualment.

Lectura recomanada

Respecte a la deducció per doble imposició internacional, consulteu l'article 80 de la LIRPF.

d) L'art. 81 bis LIRPF estableix la **deducció per famílies nombroses o persones amb discapacitat a càrrec**. Es tracta d'una quàdruple deducció per família nombrosa o persones amb discapacitat a càrrec aplicable a contribuents que duguin a terme una activitat per compte propi o d'altri i estiguin donats d'alta en la Seguretat Social o una mutualitat alternativa:

- Per cada descendent amb discapacitat, amb dret a l'aplicació del mínim per descendents: fins a 1.200 euros anuals.
- Per cada ascendent amb discapacitat, amb dret a l'aplicació del mínim per ascendents: fins a 1.200 euros anuals.
- Per ser un ascendent, o un germà orfe de pare i mare, que formi part d'una família nombrosa: fins a 1.200 euros anuals. Deducció que s'incrementarà un 100% en cas de famílies nombroses de categoria especial.
- Per ser un ascendent separat legalment, o sense vincle matrimonial, amb dos fills sense dret a percebre anualitats per aliments i pels quals tingui dret a la totalitat del mínim per descendents: fins a 1.200 euros anuals. També s'incrementarà en un 100% en cas de famílies nombroses de categoria especial.

Així mateix podran aplicar aquesta deducció els contribuents que percebin prestacions contributives i assistencials del sistema de protecció de la desocupació, pensions abonades pel règim general i els règims especials de la Seguretat Social o pel règim de classes passives de l'Estat, així com els contribuents que percebin prestacions anàlogues reconegudes als professionals no integrats en el règim especial de la Seguretat Social dels treballadors per compte propi o autònoms per les mutualitats de previsió social que actuïn com a alternatives.

Són deduccions l'import de les quals es determina de manera proporcional al nombre de mesos en què concorrin les circumstàncies determinants de la seva aplicació i que tindrà com a límit, per a cadascuna, les cotitzacions i quotes totals a la Seguretat Social i mutualitats meritades en el període impositiu, computades pels seus imports íntegres. Com que es configuren com a impostos negatius, es poden sol·licitar de manera anticipada.

e) Finalment, per a calcular la quota diferencial que ha d'ingressar el contribuent o ha de retornar l'Administració, cal deduir de la quota líquida el conjunt de **pagaments a compte** suportats o fets pel contribuent, és a dir, l'import de les retencions, els ingressos a compte i els pagaments fraccionats, sempre que s'hagin ajustat al que preveu la LIRPF i les normes de desplegament d'aquesta llei, i també els ingressos i retencions a compte de l'impost de la renda de no residents quan el contribuent hagi canviat la residència de l'estranger a Espanya⁵².

⁽⁵²⁾Article 79.f LIRPF.

1.12. Tributació familiar

Malgrat que l'IRPF es concep com un gravamen netament individual, la LIRPF continua recollint amb caràcter opcional un règim de **tributació conjunta** de les persones que formen part de les unitats familiars que defineix la llei mateixa. Aquest règim implica la subjecció conjunta i solidària de tots els membres de la unitat familiar al tribut i també algunes modificacions en la quantitat i les condicions d'aplicació del mínim personal i familiar. No obstant això, pel que fa a la resta, comporta l'aplicació de les regles generals de l'impost.

La LIRPF recull les **modalitats d'unitat familiar** següents: d'una banda, la integrada pels cònjuges no separats legalment i, si en tenen, els fills menors (amb l'excepció dels que visquin independentment dels cònjuges amb el seu consentiment) i els majors d'edat incapacitats judicialment subjectes a pàtria potestat prorrogada o rehabilitada; de l'altra, en els casos de separació legal, o si no hi ha vincle matrimonial, la formada pel pare o la mare i tots els fills que convisquin amb l'un o l'altre i que reuneixin els requisits assenyalats abans⁵³.

⁽⁵³⁾Article 82 LIRPF.

Ningú no pot formar part de dues famílies al mateix temps. La determinació dels membres de la unitat familiar es fa tenint en compte la situació que hi ha el 31 de desembre. Atès que ens trobem davant un règim voluntari, convé indicar que l'**opció per la tributació familiar** es pot fer en qualsevol període sense que vinculi per als successius, però sempre ha de comprendre tots els membres de la unitat familiar, ja que, si n'hi ha un que presenta una declaració individual, els altres han de tributar per aquest mateix règim⁵⁴.

⁽⁵⁴⁾Article 83 LIRPF.

El contingut substantiu de la tributació familiar segons l'article 84 LIRPF, és el següent:

a) Salvant les especialitats establertes expressament, s'apliquen les regles generals de l'impost per a la determinació de la renda.

b) Les rendes de qualsevol tipus obtingudes per totes les persones integrades en la unitat familiar que hagi optat per la tributació conjunta es graven de manera acumulada o, dit d'una altra manera, s'integren en una única base.

c) Pel que fa a l'aplicació del mínim personal, en qualsevol de les modalitats d'unitat familiar, la quantia aplicable és la que preveu l'article 57.1 de la LIRPF, amb independència del nombre de membres que formin part de la unitat familiar. No obstant això, per a l'aplicació del mínim del contribuïent per edat superior a seixanta-cinc o setanta-cinc anys, i també per a l'aplicació del mínim per descendents, es tenen en compte les circumstàncies personals de cadascun dels cònjuges integrats en la unitat familiar. Ara bé, no és procedent, en cap cas, l'aplicació d'aquests mínims per als fills, sense perjudici de la quantitat que correspongui pel mínim per descendents i discapacitat.

d) La base imposable de la unitat familiar matrimonial es redueix en 3.400 euros anuals i la de les monoparentals, en 2.150 euros anuals, excepte si el contribuïent conviu amb el pare o la mare d'algun dels fills que formen part de la seva unitat familiar.

e) Una altra especialitat és la referida al límit màxim de reducció de la base imposable per aportacions i contribucions a sistemes de previsió social i sistemes de previsió social constituïts a favor de persones amb discapacitat, aportacions a patrimonis protegits de les persones amb discapacitat i mutualitats de previsió social d'esportistes professionals, perquè el límit d'aquestes aportacions no constitueix un límit conjunt familiar, sinó que es computa individualment per a cada partícip o mutualista integrat en la unitat familiar.

f) Es poden compensar, sense cap tipus de limitacions, en tributació conjunta les pèrdues patrimonials i les bases liquidables negatives procedents de declaracions individuals. En canvi, la compensació de partides negatives procedents de declaracions conjuntes quan posteriorment un dels contribuents presenta declaració individual es limita a les persones físiques que van generar les rendes negatives.

g) Tots els membres de la unitat familiar que hagin optat per la tributació conjunta responen de manera conjunta i solidària del pagament del tribut, sense perjudici del dret posterior al prorrateig del deute tributari.

La tributació conjunta o familiar, una vegada eliminada la tarifa especial que establia la normativa de l'IRPF anterior per a aquest règim, no té més especialitats, de manera que a la pràctica l'únic avantatge que comporta respecte a la tributació individual és la possibilitat d'aplicar les reduccions de la base imposable que preveu l'article 84.2, apartats tercer i quart, de la LIRPF. Per això es pot dir que aquest règim és beneficiós fiscalment, i gairebé en exclusiva, per a les unitats familiars monoparentals o per a les unions matrimoniales en què només un dels cònjuges aporta rendes de quantitat significativa.

1.13. Règims especials

Els **règims especials** es refereixen a les rendes immobiliàries imputades als titulars d'habitatges urbans que no generin rendiments del capital; les rendes imputades als socis, hereus, comuns o partícips de les entitats en règim d'atribució de rendes; les rendes imputades en la transparència fiscal internacional; les rendes imputades per la cessió de drets d'imatge; el règim especial per a treballadors desplaçats; i, per fi, les rendes imputades als socis o partícips d'institucions d'inversió col·lectiva. Gairebé tots aquests règims especials constitueixen supòsits de rendes imputades, és a dir, rendes que el contribuent no té disponibles però que, per diverses raons, són objecte de gravamen.

1) El primer règim especial és el de **rendes immobiliàries imputades** que han de computar els titulars de béns immobles urbans, excloent l'habitatge habitual i el sòl no edificat, i també els immobles rústics amb construccions que no resultin indispensables per al desenvolupament d'explotacions agrícoles, ramaderes o forestals, que no siguin afectes en tots dos casos a activitats econòmiques ni generin rendiments del capital (exclòs l'habitatge habitual i el sòl no edificat⁵⁵).

⁽⁵⁵⁾Article 85 LIRPF.

Quantificació de la renda imputada

L'import de la renda imputada ha de ser, com a regla, del 2% del valor cadastral de l'immoble determinat proporcionalment al nombre de dies que correspongui en cada període impositiu. En cas que els valors cadastrals hagin estat revisats, modificats o determinats de conformitat amb un procediment de valoració col·lectiva de caràcter general, i hagin entrat en vigor en el període impositiu o en el termini dels deu períodes impositius anteriors, la renda imputada ha de ser de l'1,10% del valor cadastral, i si en la data de meritació de l'impost els béns immobles urbans no tenen valor cadastral o bé aquest valor no s'ha notificat al titular, la renda imputada ha de ser de l'1,10% del 50% del més alt dels valors següents: el comprovat per l'Administració a efectes d'altres tributs o el preu, contraprestació o valor de l'adquisició.

2) El **règim d'atribució de rendes** és un altre règim especial segons el qual les rendes corresponents a les entitats sense personalitat jurídica previstes en l'article 35.4 de la LGT s'atribueixen als socis, hereus, comuners o partícips, d'acord amb la naturalesa derivada de l'activitat o font de què procedeixen⁵⁶.

3) Com a tercer règim especial, cal fer referència a les rendes imputades en **la transparència fiscal internacional**, que fa computar a la base imposable del contribuent determinades rendes positives obtingudes per entitats no residents en el territori de la UE (excepte si resideixen en un paradís fiscal), beneficiàries d'un règim fiscal privilegiat i que són controlades pel contribuent o per altres contribuents amb els quals tingui vincles de parentiu, pel fet de tenir una participació igual o superior al 50% del capital, fons propis, resultats o drets de vot en la data de tancament de l'exercici social de l'entitat no resident amb participació⁵⁷.

4) El quart supòsit que hem d'esmentar és el de la **cessió de drets d'imatge**, que sol donar lloc a rendiments del capital mobiliari, però que si s'obtenen per mitjà de societats interposades poden quedar al marge del tribut⁵⁸.

5) El cinquè dels règims especials és el que fa relació als **treballadors desplaçats a territori espanyol**. De conformitat amb aquest règim, qui adquireixi la residència fiscal espanyola com a conseqüència del seu desplaçament per motius de feina en territori espanyol pot optar per tributar per l'IRNR, i mantenir la condició de contribuents per l'IRPF, en el període de canvi de residència i durant els cinc anys següents, complint determinats requisits⁵⁹.

Determinació del deute tributari

En relació amb la base imposable, es determina d'acord amb les regles de l'IRNR per a les rendes obtingudes sense mediació d'un establiment permanent, amb certes especialitats:

- No són aplicables (al marge de les normes sobre contribuents, residència, individualització de rendes, responsables, representants i domicili) les exempcions que preveu la normativa de l'IRNR.
- Els rendiments del treball percebuts pel contribuent s'entenen, en tot cas, obtinguts en territori espanyol.
- Es graven acumuladament les rendes obtingudes durant tot l'any, sense que sigui possible cap compensació entre elles.

Lectura recomanada

Respecte de la consideració de béns immobles de naturalesa urbana, vegeu l'article 61.3 del TRLRHL i els articles 6-8 i la DT 1a. del RD-Leg 1/2004, de 5 de març, pel qual s'aprova el Text refós de la llei del cadastre immobiliari.

⁽⁵⁶⁾Article 86-90 LIRPF.

⁽⁵⁷⁾Article 91 LIRPF.

⁽⁵⁸⁾Article 92 LIRPF.

⁽⁵⁹⁾Art. 93 LIRPF i de 113 a 120 RIRPF

Respecte als tipus de gravamen, se separen les rendes qualificables com de l'estalvi (dividends i altres rendiments derivats de la participació en els fons propis d'una entitat, interessos i altres rendiments obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis i guanys patrimonials que es posin de manifest en ocasió de transmissions d'elements patrimonials) de la resta dels rendiments.

Les rendes de l'estalvi es graven amb la mateixa escala prevista per a aquest tipus de rendes en l'IRPF, mentre que les altres rendes s'han de sotmetre a gravamen de conformitat amb l'escala següent: fins a 600.000 euros, al 24%; des de 600.000 euros en endavant, al 47% (el 45% a partir de 2016).

6) Així mateix, es regula el règim especial de les **institucions d'inversió col·lectiva** que recull la LIRPF en termes molt semblants als de la LIS. Aquest règim disposa, a part de la tributació de les rendes obtingudes pels partícips com a rendiments del capital mobiliari (pels resultats distribuïts) o guanys i pèrdues patrimonials (per la transmissió o reemborsament de les accions o participacions), una nova renda imputada als contribuents per l'IRPF que participin en institucions d'inversió col·lectiva constituïdes en paradisos fiscals⁶⁰.

⁽⁶⁰⁾Articles 94 i 95 LIRPF.

7) Finalment, s'estableix el règim dels **guanys patrimonials per canvi de residència**. Es tracta d'una espècie d'impost de sortida, que s'aplica en els casos de trasllats de residència fiscal de persones que siguin titulars de participacions significatives en entitats.

Principals caràcters del règim especial

Es configura per mitjà del gravamen dels guanys patrimonials determinats per les diferències positives entre el valor de mercat de les accions o participacions en qualsevol tipus d'entitat, incloses institucions d'inversió col·lectiva, i el valor d'adquisició, quan un contribuent perdi la residència fiscal a Espanya. Aquests guanys formen part de la renda de l'estalvi i s'imputen a l'últim període impositiu que s'hagi de declarar per IRPF, i, si escau, es practica autoliquidació complementària, sense sanció ni interessos de demora ni cap recàrrec. En cas que l'obligat tributari adquireixi de nou la condició de contribuent sense que hagi transmès la titularitat de les accions o participacions, pot sol·licitar la rectificació de l'autoliquidació a fi d'obtenir la devolució de les quantitats ingressades, i es meriten interessos de demora des de la data en què s'hagi fet l'ingrés fins al moment en què s'ordini el pagament de la devolució.

1.14. Gestió de l'impost

La gestió de l'IRPF, com la de la majoria dels grans impostos en els sistemes tributaris de masses moderns, descansa sobre la **col·laboració del contribuent**, que, en compliment dels deures legals deguts, no solament ha de declarar totes les dades i circumstàncies rellevants per a calcular el tribut, sinó que simultàniament ha de practicar una autoliquidació i fer l'ingrés de l'import del deute resultant.

A més, hem d'afegir que per a facilitar de manera contínua la liquiditat que necessita el Tresor i, al mateix temps, aconseguir un efecte d'il·lusió fiscal que faci suportable el gravamen (alhora que proporciona a l'Administració un gran

Lectura recomanada

En relació amb l'obligació del contribuent de declarar, vegeu els articles 96 de la LIRPF i 61 del RIRPF.

volum d'informació), s'han establert mecanismes de **retenció i ingressos a compte** basats en l'exigència legal de col·laboració dels pagadors de rendes, els quals tenen un paper essencial en la gestió del tribut.

Principals aspectes de la gestió de l'impost

1) La regulació de l'**obligació de declarar** obeeix al propòsit d'ajustar al màxim el sistema de pagaments a compte. S'eximeix d'aquest deure els contribuents que obtinguin exclusivament les rendes següents:

a) Rendiments de treball, amb el límit de 22.000 euros bruts anuals. Aquest límit es redueix a 12.000 euros en quatre casos: si el contribuent percep rendiments del treball de més d'un pagador (excepte quan la suma de les quantitats percebudes del segon pagador i de la resta dels pagadors no superin en conjunt els 1.500 euros bruts anuals, i quan es tracti de contribuents que perceben exclusivament rendiments dels previstos en l'article 17.2.a de la LIRPF, és a dir, pensions, prestacions de mutualitats generals obligatòries de funcionaris, prestacions de plans de pensions, prestacions per jubilació i invalidesa i prestacions dels plans de previsió assegurats, ja que llavors el límit és el general); si el contribuent percep pensions compensatòries del cònjuge o anualitats per aliments no imposades per decisió judicial, és a dir, no exemptes de l'impost; si el pagador dels rendiments del treball no està obligat a retenir d'acord amb la previsió reglamentària; si el contribuent percep rendiments íntegres del treball no subjectes a tipus fix de retenció.

b) Rendiments del capital mobiliari i guanys patrimonials sotmesos a retenció o ingrés a compte, amb el límit de 1.600 euros anuals.

c) Rendes immobiliàries imputades, rendiments del capital mobiliari no subjectes a retenció derivats de lletres del Tresor i subvencions per a l'adquisició d'habitatges protegits o de preu taxat, amb el límit conjunt de 1.000 euros anuals, i pèrdues patrimonials inferiors a 500 euros.

d) Rendiments del treball, de capital o d'activitats professionals, com també guanys patrimonials, amb el límit conjunt de 1.000 euros anuals.

En tot cas, estan obligats a declarar els contribuents que tinguin dret a practicar deduccions per adquisició d'habitatge, per compte estalvi empresa, per doble imposició internacional, o que facin aportacions a patrimonis protegits de les persones amb discapacitat, plans de pensions, plans de previsió assegurats o a mutualitats de previsió social, plans de previsió social i assegurances de dependència, que redueixin la base imposable.

Al deure de declarar, que afecta tots els contribuents que no estiguin eximits, en els termes, models, forma i terminis que fixi el ministre d'Hisenda, s'hi uneix el deure de practicar l'**autoliquidació** corresponent, és a dir, determinar el deute tributari que els correspongui i, en cas que n'hi hagi, fer-ne l'ingrés, que es pot fraccionar en dues parts sense interès ni recàrrecs.

2) Pel que fa al sistema de **pagaments a compte** de l'IRPF, consisteix a fer retencions, ingressos a compte i pagaments fraccionats, tots plegats modalitats de pagament a compte que s'apliquen segons la naturalesa de les rendes de què es tracti.

a) Així, les **retencions** constitueixen el pagament a compte que s'aplica típicament als rendiments, en els quals el retenidor detreu un percentatge determinat sobre l'import que s'ha de satisfer (variable en els rendiments del treball i fix en els del capital i d'activitats econòmiques) i assumeix l'obligació d'ingressar-lo en el Tresor.

b) D'altra banda, els **ingressos a compte** és la tècnica que permet fer pagaments a compte respecte a les rendes abonades en espècie, les quals, pel caràcter mateix que tenen, no poden quedar subjectes a retenció. Per aquest motiu, en la LIRPF es regulen de manera

Lectures recomanades

Pel que fa a l'autoliquidació i ingrés corresponent, consulteu els articles 97 de la LIRPF i 62 del RIRPF.

Sobre les normes generals de les retencions i ingressos a compte, vegeu els articles 99-101 de la LIRPF i 74-112 del RIRPF.

bàsicament unitària i es remet la major part del règim jurídic d'aquestes rendes al desplegament reglamentari.

c) A més de les retencions i els ingressos a compte, la LIRPF recull un últim mecanisme d'avançament d'ingressos per mitjà dels **pagaments fraccionats**, que han de fer els contribuents que exerceixin activitats econòmiques, mitjançant l'autoliquidació o ingrés de l'import en els termes que estableix el reglament.

3) Finalment, hem de fer esment a les altres obligacions formals dels contribuents i els obligats a fer pagaments a compte, que en general es refereixen a la conservació durant el període de prescripció dels justificants i documents acreditatius de les operacions, les rendes, les despeses, els ingressos, les reduccions i les deduccions de qualsevol tipus que hagin de constar en les declaracions (article 104 LIRPF).

A més, els qui exerceixin activitats empresarials els rendiments de les quals es determinin en règim d'estimació directa normal han de portar la **comptabilitat** ajustada al que disposa el Codi de comerç, tret que l'activitat que duguin a terme no tingui caràcter mercantil, cas en què queden subjectes a portar llibres de registre específics, com ocorre amb els contribuents que exerceixen activitats professionals en el mateix règim d'estimació directa normal.

2. Impost sobre societats

2.1. Naturalesa i fonts normatives

L'IS és un impost **directe i personal**, ja que no es pot transferir, que grava una manifestació directa de la capacitat econòmica com és l'obtenció de renda, alhora que aquesta renda només es pot determinar segons el subjecte que la percep⁶¹. A més, l'IS és un impost **objectiu i periòdic**.

⁽⁶¹⁾Article 1 LIS.

L'**objecte** de l'IS és la renda obtinguda per societats i altres entitats. La LIS manté un concepte **sintètic** de *renda*, sense distingir, com fa la LIRPF, la renda per raó de la font dels diferents rendiments que la componen⁶². La llei de l'IS de 1978, en canvi, sí que distingia i definia tres components de la renda societària: els rendiments empresarials o d'exploració econòmica, els rendiments d'elements patrimonials i els increments i disminucions patrimonials. No obstant això, actualment, aquesta classificació només té efecte en relació amb les retencions.

⁽⁶²⁾Article 4.1 LIS.

La regulació general de l'impost es troba en la **Llei 27/2014, de 27 de novembre, de l'impost de societats**, que substitueix el RDLeg 4/2004, de 5 de març, que aprovava el text refós de l'anterior LIS.

Altres normes

El desplegament reglamentari de la LIS el duu a terme el RD 634/2015, de 10 de juliol, pel qual s'aprova el **Reglament** de l'impost sobre societats.

Cal tenir en compte que el legislador ha deixat fora de la LIS alguns règims especials, com el de les **fundacions i associacions**, que es regula per mitjà de la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge; o bé el règim fiscal de les **cooperatives**, que es regula en la Llei 20/1990, de 19 de desembre, sobre règim fiscal de les cooperatives.

2.2. Fet imposable

L'obtenció de renda per part del subjecte passiu, amb independència de la font o l'origen que tingui, constitueix el **fet imposable** de l'IS⁶³.

⁽⁶³⁾Article 4.1 LIS.

S'incorpora en la LIS el **concepte d'activitat econòmica** en termes similars a l'utilitzat en la LIRPF: l'ordenació per compte propi dels mitjans de producció i de recursos humans o d'un de tots dos amb la finalitat d'intervenir en la producció o distribució de béns o serveis. En el cas d'arrendament d'immobles,

⁽⁶⁴⁾Art. 5.1 LIS

cal una persona ocupada amb contracte laboral i jornada completa. Per al supòsit d'entitats que formen part d'un grup de societats, el concepte d'activitat econòmica s'ha de determinar tenint en compte totes les que formin part d'aquest⁶⁴.

Les entitats patrimonials

L'art. 5.2 LIS estableix el que s'entén per entitat patrimonial i que, per tant, no duu a terme una activitat econòmica, aquella en què més de la meitat del seu actiu estigui constituït per valors o no estigui afecte a una activitat econòmica. Per a calcular aquesta meitat d'actius no afectes, s'ha establert el criteri de mesurar-los en els balanços trimestrals de cada exercici per extreure'n el valor mitjà. S'esmenten, així mateix, en aquest precepte legal els supòsits en què determinats valors no es computen a l'efecte de considerar una entitat patrimonial.

Exempcions subjectives

La resta de les exempcions tenen en l'IS un marcat caràcter subjectiu, i aquest és el motiu pel qual es tractaran juntament amb el subjecte passiu, com també fa la LIS.

En relació amb la delimitació negativa del fet imposable, els art. 21 i 22 LIS preveuen dues **exempcions objectives**: d'una banda, l'exempció per a evitar la doble imposició sobre dividendes i rendes derivades de la transmissió de valors representatius dels fons propis d'entitats residents i no residents en territori espanyol, i, de l'altra, l'exempció de les rendes obtingudes a l'estranger mitjançant un establiment permanent.

Règim de les exempcions per a eliminar la doble imposició

S'estableix un règim d'exempció general per a la renda derivada de participacions significatives, aplicable tant en l'àmbit intern com internacional. L'art. 21.1 LIS exigeix com a requisit que el percentatge de participació, directa o indirecta, en el capital o en els fons propis de l'entitat, ha de ser, almenys, del 5%, o bé que el valor d'adquisició de la participació sigui superior a 20 milions d'euros. La participació corresponent s'ha de posseir de manera ininterrompuda durant l'any anterior al dia en què sigui exigible el benefici que es distribueixi o, si no, s'ha de mantenir posteriorment durant el temps necessari per a completar aquest termini.

En cas que l'entitat participada obtingui dividendes, participacions en beneficis o rendes derivades de la transmissió de valors representatius del capital o dels fons propis d'entitats en més del 70% dels seus ingressos, l'aplicació d'aquesta exempció respecte d'aquestes rendes requereix que el contribuïent tingui una participació indirecta en aquestes entitats que compleixi els requisits assenyalats, tret que el contribuïent acreditat que s'han integrat a la base imposable de l'entitat participada sense tenir dret a l'aplicació d'un règim d'exempció o de deducció per doble imposició.

Adicionalment, en el cas de participacions al capital o en els fons propis d'entitats no residents en territori espanyol, cal que l'entitat participada hagi estat subjecta i no exempta per un impost estranger de naturalesa idèntica o anàloga a l'IS espanyol a un tipus nominal d'almenys el 10% en l'exercici en què s'hagin obtingut els beneficis que es reparteixen o en els quals es participa. Aquest requisit s'entén acomplert en el supòsit de països amb els quals s'hagi subscrit un conveni per a evitar la doble imposició internacional.

En l'art. 21.3 LIS s'estableix l'exempció de les rendes positives obtingudes en la transmissió de la participació en una entitat, quan es compleixin els requisits ja esmentats de l'art. 21.1 LIS. A més, cal tenir en compte que l'exempció que regula l'art. 21 LIS no és aplicable quan l'entitat participada sigui resident en un país o territori qualificat com a paradís fiscal, excepte que resideixi en un estat membre de la UE i el contribuïent acreditat

que la seva constitució i operativa respon a motius econòmics vàlids i que duu a terme activitats econòmiques.

D'altra banda, s'estableix l'exempció de les rendes obtingudes a l'estranger per mitjà d'un establiment permanent (art. 22 LIS). N'estan exemptes les rendes positives obtingudes a l'estranger mitjançant un establiment permanent situat fora del territori espanyol quan aquest hagi estat subjecte i no exempt a un impost de naturalesa idèntica o anàloga a l'IS espanyol amb un tipus nominal d'almenys un 10%. No obstant això, no s'integren en la base imposable les rendes negatives obtingudes a l'estranger mitjançant un establiment permanent, excepte en el cas de transmissió d'aquest o cessament de la seva activitat. I, finalment, cal assenyalar que n'estan exemptes, igualment, les rendes positives derivades de la transmissió d'un establiment permanent respecte del qual es compleixi el requisit de tributació esmentat.

2.3. Àmbit d'aplicació, període impositiu i meritació

En relació amb l'àmbit d'aplicació de l'IS, cal assenyalar que l'impost s'aplica en tot el territori espanyol, sense perjudici dels règims especials per raó del territori i del que disposen els tractats i convenis internacionals⁶⁵. Referent a això, són particularment importants els nombrosos convenis per a evitar la doble imposició sobre la renda que té subscrits Espanya.

⁽⁶⁵⁾Articles 2 i 3 LIS.

El criteri de subjecció a l'IS és el de la **residència efectiva**, i les entitats residents queden subjectes a l'anomenada *renda mundial*, és a dir, a totes les seves rendes sense tenir en compte el lloc on s'obtinguin⁶⁶.

⁽⁶⁶⁾Articles 7.2 i 8 LIS.

Es consideren residents en territori espanyol les entitats que s'hagin constituït conforme a les lleis espanyoles, o que tinguin el domicili social en territori espanyol, o que tinguin la seu de direcció efectiva en aquest territori, i s'afegeix una presumpció a favor de l'Administració tributària de residència a Espanya que afecta les entitats emplaçades en un país o territori de nul·la tributació o en un paradís fiscal.

Domicili fiscal

L'article 8.2 de la LIS fixa els criteris per a determinar el domicili fiscal, que d'entrada s'identifica amb el domicili social. A l'efecte del domicili fiscal, és important tenir en compte l'article 118 de la LIS (índex d'entitats) i l'article 17 del RGGIT (obligació del subjecte passiu de comunicar a l'Agència Tributària els canvis en el domicili fiscal).

El **període impositiu** de l'IS coincideix amb l'exercici econòmic de l'entitat, que en la majoria dels casos s'identifica amb l'any natural, i la meritació de l'impost té lloc l'últim dia del període impositiu (normalment, el 31 de desembre, quan se sol tancar la comptabilitat). En tot cas, no pot passar mai dels dotze mesos⁶⁷.

⁽⁶⁷⁾Articles 27 i 28 LIS.

2.4. Subjecte passiu

Són **subjectes passius** de l'IS les persones jurídiques, excloses les societats civils que no tinguin objecte mercantil⁶⁸.

⁽⁶⁸⁾Art. 7 LIS

A més, es consideren subjectes passius de l'IS una sèrie d'entitats, la majoria de les quals es caracteritzen per posseir un patrimoni unificat per la seva dedicació a una finalitat concreta.

Societats civils amb objecte mercantil

S'incorporen com a subjecte passiu de l'impost les societats civils que tenen objecte mercantil, amb efectes a partir de l'1 de gener de 2016 (art. 7 i DT 34a. LIS). Aquestes societats tributaven anteriorment com a contribuents de l'IRPF per mitjà del règim d'atribució de rendes, que és aplicable ara únicament a les societats civils que no tinguin objecte mercantil.

En particular, tenen la consideració de subjectes passius de l'IS:

- Les societats agràries de transformació.
- Els fons d'inversió.
- Les unions temporals d'empreses.
- Els fons de capital de risc.
- Els fons de pensions.
- Els fons de regulació del mercat hipotecari.
- Els fons de titulització.
- Els fons de garantia d'inversions.
- Les comunitats titulars de forests veïnals de mancomú.
- Els fons d'actius bancaris

La LIS recull una enumeració d'entitats **totalment exemptes** de l'IS⁶⁹, i també una sèrie d'entitats que es beneficien d'exempcions segons la naturalesa de la renda obtinguda: són les **entitats parcialment exemptes**, la regulació de les quals es recull en el capítol XIV del títol VII de la LIS.

⁽⁶⁹⁾Article 9 LIS.

Les exempcions subjectives

Estan totalment exemptes de l'IS l'Estat, les comunitats autònomes i les entitats locals. També es declaren exemptes els organismes autònoms de l'Estat i entitats de dret públic de caràcter anàleg de les comunitats autònomes i de les entitats locals. Així mateix, estan totalment exemptes de l'IS una sèrie d'organismes públics, com el Banc d'Espanya, el Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit i els fons de garantia d'inversions, o bé les entitats gestores i serveis comuns de la Seguretat Social, entre altres organismes i ens públics.

D'altra banda, estan parcialment exemptes de l'IS, en els termes que preveu el títol II de la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives

i dels incentius fiscals al mecenatge, les entitats i institucions sense ànim de lucre a les quals sigui aplicable aquest títol.

També estan parcialment exempts de l'IS, en els termes que preveu el capítol XIV del títol VII de la LIS, les entitats i institucions sense ànim de lucre no incloses en l'apartat anterior, i una sèrie d'ens, com, per exemple, les unions, federacions i confederacions de cooperatives, els col·legis professionals, les associacions empresarials, les cambres oficials, els sindicats de treballadors o els partits polítics.

2.5. Base imposable

2.5.1. Resultat comptable i ajustos fiscals

Per a la determinació de la base imposable de l'IS, sempre ha estat important l'instrument comptable. La **comptabilitat**, que és un registre sistemàtic de totes les operacions econòmiques dutes a terme per les societats, constitueix un bon punt de partida per a determinar la renda obtinguda per aquestes societats.

Normes de comptabilitat

Les normes mercantils de naturalesa comptable es recullen fonamentalment en el Codi de comerç, la Llei de societats de capital i el Pla general de comptabilitat.

Amb tot, les normes mercantils reguladores de la comptabilitat no tenen com a objectiu quantificar la renda a l'efecte fiscal, sinó oferir una imatge fidel de l'empresa en el tràfic mercantil, de manera que tots els interessats (socis, proveïdors, clients, etc.) puguin conèixer amb certes garanties la situació econòmica de l'entitat. Serveixen a aquesta finalitat els grans principis que inspiren el conjunt de la normativa comptable, i que tendeixen a fer que l'empresa no ofereixi una imatge massa optimista dels resultats, de manera que obliguen a calcular el benefici empresarial segons unes normes determinades basades en el criteri de prudència.

Aquest fet xoca amb els interessos de la Hisenda pública, a la qual no convé, evidentment, que les societats siguin massa prudentes en la valoració dels beneficis, de manera que aconseguixin reduir pràcticament a la seva voluntat la renda gravable. Per això, i d'acord amb el que preveu la LIS, la base imposable es calcula a partir del resultat comptable, corregit en la mesura en què exigeix la pròpia LIS⁷⁰.

⁽⁷⁰⁾Article 10.3 LIS.

Per tant, al resultat comptable s'hi apliquen una sèrie de correccions imposades per la LIS que impliquen diferències sobre els punts següents: la qualificació, la valoració i la imputació temporal d'ingressos i despeses. L'aplicació d'aquestes correccions no comporta modificar la comptabilitat de la societat, sinó que només té efecte fiscal i dona lloc als anomenats **ajustos fiscals**, que poden ser positius o negatius, segons si impliquen augmentar o minorar el resultat comptable per a trobar la base imposable.

El **fonament** d'aquestes correccions o ajustos fiscals sobre el resultat comptable és la necessitat que sent el legislador d'introduir algunes precaucions per a impedir que es pugui alterar la renda gravable per mitjà de manipulacions comptables. En aquest punt, no s'ha de passar per alt que en matèria fiscal regeix el principi d'indisponibilitat del crèdit tributari, que impedeix deixar en mans del contribuent la determinació dels elements essencials del tribut, cosa que només pot fer la llei.

Determinació de la base imposable

Juntament amb aquestes correccions, cal aplicar les normes de la LIS sobre atribució i imputació de rendes i les presumpcions d'obtenció de rendes, ja que són supòsits que no comporten ingressos materials per a la societat i que, per tant, no registra la comptabilitat.

Una vegada determinada la renda del període impositiu, l'import es pot compensar amb les bases imposables negatives d'exercicis anteriors, si és que n'hi ha, i el resultat és la base imposable del període impositiu.

Hem de posar l'accent en el fet que l'IS grava la renda obtinguda per la societat, no pas el patrimoni que tingui, i per això les operacions sobre fons propis (capital i reserves) i la resta de les operacions que es deuen a les relacions societàries no tenen efecte sobre la renda gravada. És el que succeeix, per exemple, amb les aportacions dels socis al capital social o les distribucions de dividends de la societat als socis, que no comporten ni ingrés comptable ni despesa deduïble, respectivament, a l'efecte tributari. Només quan les modificacions dels fons propis comporten transmissions patrimonials tenen efecte sobre la base imposable.

2.5.2. Normes sobre obtenció de rendes

La normativa de l'IS estableix alguns **supòsits d'obtenció de renda** en els règims d'atribució i imputació de rendes el contingut dels quals és substancialment idèntic als de l'IRPF. També en altres preceptes s'estableixen presumpcions d'obtenció de renda.

1) Presumpció de retribució de béns i drets. Quan la base imposable es determini per mitjà del mètode d'estimació indirecta, les cessions de béns i drets i les prestacions de serveis, en les diferents modalitats, es presumeixen retribuïdes pel seu valor de mercat. Es tracta d'una presumpció *ius tantum* segons la qual les prestacions de béns i drets, incloent-hi els préstecs duts a terme per societats, sempre són retribuïdes i ho són pel valor normal de mercat⁷¹.

⁽⁷¹⁾Art. 123 LIS

2) Presumpció de retenció per a calcular la quantitat íntegra meritada. Les quantitats sotmeses a retenció s'integren a la base imposable per l'import íntegre meritat⁷². La presumpció de retenció permet al subjecte passiu deduir de la seva quota la quantitat que se li ha hagut de retenir, al marge del fet que la retenció s'hagi practicat o no, o que s'hagi fet per l'import correcte. Pràcti-

⁽⁷²⁾Article 19.3 LIS.

cament, l'únic ingrés sotmès a retenció que tenen les societats són els rendiments de capital mobiliari, per la qual cosa gairebé no s'ha d'aplicar aquesta presumpció.

3) Presumpció d'obtenció de renda per l'existència de béns i drets no comptabilitzats i no declarats i d'existència de rendes per comptabilització de deutes inexistents⁷³. Si es descobreixen elements patrimonials en possessió del subjecte passiu no registrats en els llibres de comptabilitat, es considera que hi ha una renda gravable per l'import del valor d'adquisició dels béns i drets esmentats minorat en els deutes demostrables concrets per a finançar aquella adquisició, sense que l'import net resultant pugui ser negatiu. Evidentment, la prova de la possessió d'un element patrimonial a títol diferent enerva la presumpció. La mateixa presumpció s'aplica si es descobreix que s'han comptabilitzat en el passiu deutes inexistents, ja que el fonament és el mateix: crear l'aparença d'un valor patrimonial més petit.

⁽⁷³⁾Article 121 LIS.

A més, s'estableix la presumpció d'obtenció de rendes per als casos en què no s'hagi complert en el termini establert a l'efecte l'obligació d'informar sobre els béns i drets situats a l'estranger, determinada en la DA 18a. LGT. Aquests béns i drets s'entenen renda no declarada i s'han d'imputar al període impositiu més antic d'entre els no prescrits susceptible de regulació. Així mateix, s'ha de determinar la comissió d'una infracció tributària molt greu i s'ha de sancionar amb una multa del 150% de l'import de la base de la sanció.

2.5.3. Despeses deduïbles

La LIS no conté un concepte general de la **despesa deduïble**, de manera que, en principi, cal considerar com a tal qualsevol despesa efectiva que estigui justificada i comptabilitzada correctament. A partir d'aquesta declaració, hem de tenir en compte que la LIS regula, de manera notablement asistemàtica, la mesura en què són acceptables fiscalment determinades despeses (amortitzacions i provisions) i també alguns supòsits que no es comptabilitzen com a despesa i que, no obstant això, redueixen la renda gravable.

Hem d'assenyalar que les quantitats desemborsades en l'adquisició de béns de l'immobilitzat no donen lloc a despeses deduïbles, ja que aquests béns es comptabilitzen en l'actiu. És la depreciació o la pèrdua que experimentin la que anirà produint despeses deduïbles.

Les **despeses deduïbles** són les següents:

1) **Amortitzacions**⁷⁴. Les amortitzacions reflecteixen la pèrdua de valor dels béns de l'immobilitzat material, intangible i de les inversions immobiliàries per les causes següents: l'ús, el pas del temps i el progrés tècnic (obsolescència).

(74) Articles 12 LIS i 3 a 7 RIS.

Els sistemes que s'utilitzen més sovint per a determinar l'amortització amb finalitats fiscals són, d'una banda, el basat en la **taula d'amortització** establerta en la LIS (art. 12.1.a LIS i 4 RIS). Aquesta taula d'amortització de la LIS recull diversos tipus d'elements i fixa uns percentatges màxims i mínims entre els quals l'empresa pot triar i aplicar sobre el valor amortitzable, cosa que dóna lloc a la quota d'amortització de l'exercici. D'altra banda, els mètodes d'amortització **degressiva** que, com el seu nom indica, permeten que les quotes amortitzables siguin superiors en els primers exercicis i que en decreixi l'import progressivament (art. 12.1.b LIS i 5 RIS). I, finalment, el **mètode dels nombres dígit**. La suma de dígit es determina en funció del període d'amortització que estableix la taula d'amortització (art. 12.1.c LIS i 6 RIS). Queden fora d'aquests mètodes, segons la LIS, els edificis, el mobiliari i els estris.

Les taules d'amortització establertes en la LIS

Si el bé sotmès a amortització fos un camió, per posar un cas, en la lletra a de l'art. 12.1 LIS figura per a aquest element material un percentatge màxim d'amortització del 20% i un període màxim d'amortització de deu anys. Això significa que el subjecte podrà aplicar el percentatge màxim del 20% durant cinc anys, fins a amortitzar completament el bé (20% x 5 anys = 100%); en canvi, si la intenció del subjecte és esgotar el període màxim d'amortització fiscal, això és, deu anys, haurà d'aplicar el percentatge del 10% (aquest percentatge es converteix *de facto* en el percentatge mínim).

Així mateix, la LIS considera efectiva l'amortització si el contribuent presenta a l'Administració un **pla d'amortització** amb criteris diferents dels anteriors i l'Administració l'accepta. Els plans d'amortització es recullen en els articles 12.1.d LIS i 7 RIS.

Finalment, cal assenyalar que una excepció a la regla general de l'existència d'efectivitat de la depreciació són els supòsits en què l'article 12.3 LIS concedeix el benefici fiscal de **llibertat d'amortització**.

Els casos en què es permet la llibertat d'amortització són:

- Els elements de l'immobilitzat material, intangible i inversions immobiliàries de les societats anònimes laborals i de les societats limitades laborals afectes a la realització de les seves activitats, adquirits durant els cinc primers anys a partir de la data de la seva qualificació com a tals.
- Els elements de l'immobilitzat material i intangible, exclosos els edificis, afectes a les activitats de recerca i desenvolupament. Els edificis es poden amortitzar de manera lineal durant un període de deu anys, en la part que es trobin afectes a les activitats de recerca i desenvolupament.
- Les despeses de recerca i desenvolupament activades com a immobilitzat intangible, excloses les amortitzacions dels elements que gaudeixin de llibertat d'amortització.
- Els elements de l'immobilitzat material o intangible de les entitats que tinguin la qualificació d'explotacions associatives prioritàries, adquirits durant els cinc primers anys a partir de la data del seu reconeixement com a explotació prioritària.

- Els elements de l'immobilitzat material nous, el valor unitari del qual no excedeixi els 300 euros, fins al límit de 25.000 euros referit al període impositiu. Si el període impositiu té una durada inferior a un any, el límit assenyalat és el resultat de multiplicar 25.000 euros per la proporció existent entre la durada del període impositiu respecte de l'any.

2) Règim d'arrendament financer (lísing). L'adquisició de béns per mitjà de contractes d'arrendament financer comporta el pagament d'unes quotes mensuals per l'arrendament, que integren, d'una banda, el cost del bé que s'està adquirint i, de l'altra, els interessos (càrrega financera). Al final de l'arrendament, es pot exercir l'opció de compra per l'import que resulti de minorar el preu d'adquisició en la suma de la part de les quotes mensuals que s'han satisfet pel cost del bé.

L'arrendament financer

(75) Art. 106 LIS

La LIS preveu respecte de l'arrendament financer que, com a regla general, l'entitat cessionària pot amortitzar els béns adquirits segons les regles generals, a més d'haver deduït els interessos que va comportar l'arrendament financer.

Així mateix, el règim especial dels contractes d'arrendament financer, que requereix el compliment de requisits estrictes, preveu que l'entitat cessionària pugui deduir, a més dels interessos, la part corresponent al cost de recuperació del bé, amb un límit que implica amortitzar els béns a un ritme el doble que el general. Si es tracta d'entitats de dimensió reduïda, es pren el doble del coeficient d'amortització lineal segons taules d'amortització multiplicat per 1,5⁷⁵.

3) Provisions. Les provisions recullen depreciacions reversibles (causades per motius diferents dels que comporten les amortitzacions) i riscos previsibles de despeses en el futur. Es reflecteixen en l'actiu del balanç amb signe negatiu, sense modificar el valor originari de l'element depreciat. Si la pèrdua de valor és definitiva, s'ha de disminuir directament el valor de l'element de l'actiu.

Les provisions es poden deure als supòsits següents:

a) Correccions de valor (art. 13 LIS). S'estableix la no-deduïbilitat del deteriorament corresponent a la pràctica totalitat dels actius, a excepció de les existències i dels crèdits i partides que s'han de cobrar. S'hi afegeix la no-deduïbilitat de les pèrdues per deteriorament dels valors representatius de deute, i també de l'immobilitzat material, inversions immobiliàries i immobilitzat intangible, inclòs el fons de comerç, ja que la imputació com a despesa a la base imposable ja es duu a terme de manera sistemàtica mitjançant l'amortització o mitjançant una regla especial d'imputació de la despesa quan no existeix aquesta amortització.

Entre aquestes provisions que reflecteixen correccions de valor, hi destaca la provisió per insolvències de clients i altres deutors, sempre que es compleixin determinats requisits, com, per exemple, que hagi transcorregut el termini de sis mesos des del venciment de l'obligació, o bé que el deutor estigui declarat en situació de concurs, o bé que el deutor estigui processat pel delictes d'alçament de béns, o bé que les obligacions hagin estat reclamades judicialment o siguin objecte d'un litigi judicial o procediment arbitral de la solució del qual en depengui el cobrament.

b) Provisions per a riscos i despeses futures (art. 14.3 LIS). La LIS manté respecte d'aquestes provisions per a situacions de riscos i despeses futures un criteri restrictiu, de manera que només són deduïbles fiscalment les provisions que recull la mateixa LIS, i en les condicions que s'hi estableixen. Així, no són deduïbles, entre altres, les despeses següents: les derivades d'obligacions implícites o tàcites, les concernents als costos de

compliment de contractes que excedeixin els beneficis econòmics que s'esperen rebre d'aquests, o bé les relatives al risc de devolucions de vendes.

4) Plans i fons de pensions. Són deduïbles les contribucions dels promotors de plans de pensions (incloses les contribucions o aportacions transfrontereres a fons de pensions en l'àmbit de la Unió Europea) i les contribucions per a la cobertura de contingències anàlogues, en aquest últim cas només si es compleixen els requisits assenyalats en la LIS. Aquestes contribucions, com ja se sap, s'imputen als participants persones físiques. En canvi, les dotacions a provisions o fons interns no són deduïbles⁷⁶.

⁽⁷⁶⁾Article 14.1. LIS.

5) Altres conceptes deduïbles fiscalment. Les normes tributàries recullen de manera dispersa alguns conceptes que, encara que no constitueixin despeses encaminades a l'obtenció d'ingressos, són deduïbles per a determinar la base imposable, caràcter que s'hi atorga per a incentivar determinades actuacions.

Conceptes deduïbles

- Les quantitats que les caixes d'estalvi i les fundacions bancàries destinin al finançament d'obres beneficisocials (art. 24 LIS).
- Les quantitats utilitzades amb finalitats de mecenatge i patrocini d'activitats artístiques i culturals. La deducció d'aquestes quantitats és incompatible, per a un mateix concepte, amb els incentius fiscals i les bonificacions en la quota íntegra que, si escau, corresponguin a les mateixes activitats (art. 26 de la Llei 49/2002, de 23 de desembre).

A més de les peculiaritats esmentades pel que fa a les despeses deduïbles, la LIS estableix una sèrie de **despeses no deduïbles**, és a dir, partides que en cap cas no tenen caràcter deduïble a l'efecte de la determinació de la base imposable de l'impost⁷⁷.

⁽⁷⁷⁾Article 15 LIS.

Aquestes despeses no deduïbles són les següents:

a) Les retribucions als fons propis, dins de les quals cal incloure els dividendes, les primes d'assistència a juntes i qualsevol forma de distribució oculta de beneficis als socis. El fonament d'aquesta falta de deducció és clar: es tracta de supòsits d'aplicació del benefici i no de despeses per a obtenir-lo.

b) Les derivades de comptabilitzar l'IS, que tampoc no són un ingrés. En canvi, els impostos semblants a l'IS pagats a l'estranger es poden deduir (art. 31 LIS) i, per tant, s'integren en la base imposable. La resta de tributs abonats per la societat a títol de subjecte passiu també es poden deduir.

c) Les multes, les sancions administratives i penals i els recàrrecs tributaris. Atès que no diu res dels interessos de demora, cal entendre que són deduïbles.

d) Les pèrdues del joc.

e) Els donatius i les liberalitats. No obstant això, són deduïbles les despeses per atencions a clients o proveïdors, les que, d'acord amb els usos i costums, s'efectuïn pel que fa al personal de l'empresa, les efectuades per a promocionar, directament o indirectament, la venda de béns i prestació de serveis, i les que estiguin correlacionades amb els ingressos. Ara bé, les despeses per atencions a clients o proveïdors són deduïbles amb el límit de l'1% de l'import net de la xifra de negocis del període impositiu.

f) Les despeses d'actuacions contràries a l'ordenament jurídic.

g) Les despeses relacionades amb paradisos fiscals. Es tracta de les despeses de serveis corresponents a operacions efectuades, directament o indirectament, amb persones o entitats residents en països o territoris qualificats com a paradisos fiscals, o que es paguin per mitjà de persones o entitats residents en aquests, excepte que el contribuïent provi que la despesa meritada respon a una operació o transacció efectivament realitzada.

h) Determinades despeses financeres derivades de deutes amb entitats del grup.

i) Certes despeses derivades de l'extinció de la relació laboral o mercantil. Són les despeses que excedeixin, per a cada perceptor, l'import d'1.000.000 d'euros, o en cas que sigui superior, l'import que n'estigui exempt per aplicació del que estableix l'art. 7.e LIRPF, encara que se satisfacin en diversos períodes impositius, derivats de l'extinció de la relació laboral, comuna o especial, o de la relació mercantil a què es refereix l'art. 17.2.e LIRPF, o de totes dues.

j) Algunes despeses relacionades amb persones o entitats vinculades. Es tracta de les despeses corresponents a operacions efectuades amb persones o entitats vinculades que, com a conseqüència d'una qualificació fiscal diferent en aquestes, no generin ingressos o generin un ingrés exempt o sotmès a un tipus de gravamen nominal inferior al 10%.

6) Limitació en la deduïbilitat de despeses financeres. Les despeses financeres netes són deduïbles amb el límit del 30% del benefici operatiu de l'exercici. A aquests efectes, s'entén per despeses financeres netes l'excés de despeses financeres respecte dels ingressos derivats de la cessió a tercers de capitals propis meritats en el període impositiu, excloses les despeses a què es refereixen les lletres g, h i j de l'art. 15 LIS (les despeses relacionades amb paradisos fiscals, determinades despeses financeres derivades de deutes amb entitats del grup i algunes despeses relacionades amb persones o entitats vinculades⁷⁸).

⁽⁷⁸⁾Art. 16 LIS

El benefici operatiu

El benefici operatiu es determina a partir del resultat d'explotació del compte de pèrdues i guanys de l'exercici determinat d'acord amb el Codi de comerç i altra normativa comptable de desplegament, eliminant l'amortització de l'immobilitzat, la imputació de subvencions d'immobilitzat no financer i altres, el deteriorament i resultat per alienacions d'immobilitzat, i addicionant els ingressos financers de participacions en instruments de patrimoni, sempre que es corresponguin amb dividendes o participacions en beneficis d'entitats en què, o bé el percentatge de participació, directe o indirecte, sigui almenys el 5%, o bé el valor d'adquisició de la participació sigui superior a 6 milions d'euros, excepte que aquestes participacions hagin estat adquirides amb deutes les despeses financeres de les quals no siguin deduïbles per aplicació de l'art. 15.h LIS.

En tot cas, són deduïbles les despeses financeres netes del període impositiu per un import d'1 milió d'euros.

Les despeses financeres no deduïbles

Les despeses financeres netes que no hagin estat objecte de deducció es poden deduir en els períodes impositius següents, juntament amb les del període impositiu corresponent, i amb el límit del 30% del benefici operatiu de l'exercici.

Si les despeses financeres netes del període impositiu no assoleixen el límit del 30%, la diferència entre el límit esmentat i les despeses financeres netes del període impositiu s'ha d'addicionar al límit de la deducció de despeses financeres netes en els períodes

impositius que concloguin en els cinc anys immediats i successius, fins que es dedueixi aquesta diferència.

2.5.4. Regles de valoració i valor normal de mercat

1) Regles comptables de valoració

Les normes comptables estableixen que els béns es comptabilitzen pels **criteris** següents: pel cost d'adquisició, si s'adquireixen a tercers; pel cost de producció, quan és la mateixa empresa la que els fabrica; o bé pel que en comptabilitat es coneix com a *valor venal*, si s'han obtingut gratuïtament.

Amb aquest valor, els béns es mantenen comptabilitzats, tret que es produeixin pèrdues, es depreciïn o millorin, cas en què cal aplicar les correccions de valor i trobar, així, el **valor net comptable**. Això permet que els béns quedin reflectits en el patrimoni de l'empresa pel cost històric que tenen, ja que, en principi, s'entén que els elements de l'immobilitzat continuaran en el patrimoni i s'utilitzaran fins a l'amortització total.

El **cost històric** no coincideix en la majoria dels casos amb el valor real que tenen els béns a cada moment, i més considerant que des de la perspectiva comptable estan prohibides les revaloracions o actualitzacions de la valoració dels béns de l'immobilitzat. Com a regla general, es pot establir que l'IS només té en compte els augments o les disminucions de valor que es posen de manifest per mitjà de les transmissions patrimonials, regla que presenta algunes excepcions.

2) Alteracions patrimonials

Les regles comptables de valoració són les que en principi accepta la LIS⁷⁹. Es parteix d'aquestes regles per a calcular la renda derivada de les **transmissions patrimonials**, cosa que en termes comptables rep el nom de *beneficis extraordinaris*, coneguts també com a *plusvàlues* o *minusvàlues*, que són l'import resultant de la diferència entre el valor de venda (el preu d'adquisició per l'adquirent) i el valor net comptable.

No obstant això, hi ha supòsits en què la normativa de l'IS se separa de la regla general i recorre al **valor normal de mercat** per a determinar la renda derivada d'una alteració patrimonial. Són els casos en què no hi ha una contraprestació monetària i tampoc un valor monetari de transmissió i, en lloc d'aquest, la LIS pren el valor normal de mercat. Aquest valor és determinant, ja sigui per a calcular la renda, ja sigui a efectes futurs de l'impost respecte dels elements patrimonials afectats⁸⁰.

Supòsits d'aplicació del recurs al valor normal de mercat

a) **Operacions societàries.** Les transmissions patrimonials entre la societat i els socis no tenen, en general, efecte tributari, ja que es tracta d'aportacions dels socis a la societat

⁽⁷⁹⁾Article 17.1 LIS.

⁽⁸⁰⁾Art. 17.4 LIS

Operacions de fusió o escissió

La regla general de valoració dels elements transmesos és el valor històric fiscal que tenien respecte de les entitats transmissores, excepte quan no s'hi pugui aplicar el règim especial, que és el valor de mercat.

(que no són renda per a aquesta societat, sinó el substrat a partir del qual obté la renda) o bé de devolucions d'aquestes aportacions o aplicacions de renda per part de la societat.

D'altra banda, quan aquestes aportacions no es materialitzen en diners, sinó en béns, la LIS desconfia d'això i vol evitar que s'aconsegueixin trasllats de renda entre la societat i els seus socis, cosa que s'aconsegueix en els casos en què el valor dels béns superi el nominal de l'operació de què es tracti. Per això, la LIS obliga les dues parts que hi estan implicades a atribuir als béns el valor normal de mercat i calcular, llavors, si obtenen renda derivada de l'operació.

b) Transmissions lucratives, permutes i intercanvi o conversió. Fer una donació no implica cap deducció de la base imposable de la societat donant, excepte en els casos previstos expressament. Des del punt de vista comptable, la societat donatària no obté un benefici imputable a l'exercici, criteri que no accepta la LIS, que li ordena imputar una renda igual al valor de mercat del bé rebut. La societat donant també l'ha de valorar així per a determinar si la transmissió feta li comporta obtenció de renda, excepte en els casos en què la donació sigui deduïble. No s'ha de passar per alt que les persones jurídiques no estan sotmeses a l'ISD i, per tant, les seves adquisicions a títol gratuït estan gravades amb l'IS. La societat donatària ha de registrar en la seva comptabilitat el bé rebut pel valor venal d'aquest bé, però d'això no se'n deriva cap ingrés comptable.

Les subvencions no es consideren a aquest efecte adquisicions lucratives i segueixen els criteris comptables. Les permutes no tenen efecte comptable per a les societats operants, que comptabilitzen el bé rebut amb el valor que tenia el bé lliurat. Aquest criteri tampoc no s'accepta fiscalment, de manera que les dues societats han de recórrer al valor normal de mercat dels béns permutats per a establir si ha hi ha hagut plusvàlua o minusvàlua derivada de l'operació. El mateix criteri s'aplica també als títols intercanviats per intercanvi o conversió.

3) Altres operacions a les quals s'aplica el valor normal de mercat

A més de les transmissions patrimonials que acabem de veure, en què es recorre al valor de mercat per a determinar la renda que deriva d'aquestes transmissions, la LIS també obliga a recórrer a aquest valor quan es tracta d'altres operacions. I ho fa com a mecanisme per a evitar elusions i transferències de beneficis d'unes societats a unes altres, encobertes amb l'aparença d'un altre tipus de negocis.

Dins d'aquest àmbit d'operacions es distingeix:

a) Operacions vinculades. Les operacions vinculades tenen tres trets que les caracteritzen: les duen a terme subjectes especialment relacionats entre si; es pacten contraprestacions diferents de les que acordarien dos subjectes independents en una situació normal de mercat; i el pacte es fa precisament depenent de la relació que els uneix, de manera que no es pactaria el mateix amb un tercer.

L'Administració desconfia d'aquestes operacions perquè són perilloses per als interessos de la Hisenda pública, ja que mitjançant aquestes actuacions les societats poden disminuir el benefici gravable en perjudici de la recaptació tributària, perquè duen a terme vertaderes transferències de beneficis. Per aquest motiu, les contraprestacions pactades per les parts sovint també reben el nom de *preus de transferència*.

En conseqüència, l'article 18.1 de la LIS determina que aquest tipus d'operacions es valora pel valor de mercat, és a dir, aquell que haurien acordat persones o entitats independents en condicions de lliure competència. L'article 18.2 de la LIS enumera els supòsits en què, a l'efecte de l'impost, s'entén que hi ha vinculació. En aquest sentit, intenta recollir totes les possibilitats de domini d'una societat per part d'una altra, sia per mitjà de vincles personals, de participació al capital o per altres vies. A aquest efecte, s'entén que hi ha un

grup d'entitats quan n'hi ha una que tingui o pugui tenir el control d'una altra o d'unes altres, segons els criteris de l'article 42 del Codi de comerç.

b) Operacions fetes en paradisos fiscals. L'article 19.2 de la LIS aplica el règim de les operacions vinculades per a les operacions que dugui a terme qualsevol societat amb persones o entitats residents en paradisos fiscals.

c) Trasllat de residència a l'estranger i cessament d'establiments permanents. Si una societat trasllada la residència a l'estranger o un establiment permanent cessa l'activitat, els seus béns no es transmeten, de manera que l'augment de valor (les plusvàlues) que hagin pogut experimentar no es duu a terme i, per tant, en principi no se sotmet a gravamen. Com que l'entitat titular dels béns ja no està subjecta a l'IS a Espanya, això implica una pèrdua de recaptació per a la Hisenda pública. Per evitar aquesta pèrdua, l'article 19.2 de la LIS ordena integrar a la base imposable la diferència entre el valor comptable i el normal de mercat dels béns de la societat que canvia de residència, dels béns afectes a un establiment permanent que cessa o dels béns que, essent afectes a un establiment permanent a Espanya, són transferits a l'estranger.

A sol·licitud del subjecte passiu, es permet l'ajornament del pagament del deute tributari posat de manifest en integrar a la base imposable la diferència entre el valor de mercat i el valor comptable en els elements patrimonials propietat d'una entitat resident que traslladi la residència fora del territori espanyol o d'un establiment permanent situat en territori espanyol i es transfereixin a l'estranger. En tots dos casos s'exigeix que la transferència hagi estat a un altre estat membre de la Unió Europea.

Per a determinar el valor de mercat, l'art. 18.4 LIS estableix l'aplicació d'una sèrie de mètodes descrits en la norma (mètode del preu lliure comparable, mètode del cost incrementat, mètode del preu de revenda, mètode de la distribució del resultat i mètode del marge net operacional). Ara bé, quan no sigui possible aplicar-hi aquests mètodes, es poden utilitzar altres mètodes i tècniques de valoració generalment acceptats que respectin el principi de lliure competència.

Així mateix, cal tenir en compte que, segons l'art. 18.9 LIS, els contribuents poden sol·licitar a l'Administració tributària que determini la valoració de les operacions efectuades entre persones o entitats vinculades amb caràcter previ a la realització d'aquestes. Aquesta sol·licitud s'ha d'acompanyar d'una proposta que s'ha de fonamentar en el principi de lliure competència. L'acord de valoració té efectes respecte de les operacions efectuades després de la data en què s'aprovi, i té validesa durant els períodes impositius que es concretin en el mateix acord, sense que pugui excedir els quatre períodes impositius següents al de la data en què s'aprovi.

Validesa de l'acord de valoració

Es pot determinar que els seus efectes incloguin les operacions de períodes impositius anteriors, sempre que no hagi prescrit el dret de l'Administració a determinar el deute tributari mitjançant la liquidació oportuna liquidació ni hi hagi una liquidació ferma que recaigui sobre les operacions objecte de sol·licitud.

2.5.5. Imputació temporal

Atès que l'IS és un impost periòdic, té una importància singular el fet d'imputar la renda a un període o a un altre. La regla general és que els ingressos i les despeses s'imputen al període en què són exigibles (**principi de meritació**), amb independència del moment en què es facin efectivament els cobraments i els pagaments, com també estableixen els criteris comptables⁸¹.

⁽⁸¹⁾Article 11.1 LIS

No obstant això, hi ha algunes **excepcions** a la regla general. Les principals són les següents:

1) La LIS ofereix la possibilitat de presentar a l'aprovació de l'Administració criteris diferents, sempre que serveixin per a reflectir la imatge fidel de l'empresa⁸².

⁽⁸²⁾Articles 11.2 LIS i 1 i 2 RIS.

2) Si es tracta d'**operacions a terminis o amb preu ajornat**, les rendes s'entenen obtingudes a mesura que siguin exigibles els cobraments corresponents, amb independència de la comptabilització, sempre que el subjecte passiu no opti pel criteri de meritació⁸³.

⁽⁸³⁾Article 11.4 LIS.

Altres excepcions a la regla general

a) La recuperació i pèrdua de valor d'elements patrimonials objecte d'una correcció de valor per deterioració s'imputen en el període impositiu en què s'hagi produït la recuperació o la pèrdua (article 11.6 LIS).

b) Les adquisicions lucratives s'imputen al període impositiu en què es va dur a terme l'operació (article 17.5 LIS).

c) Les rendes presumptes pel descobriment d'elements patrimonials ocults s'imputen al període impositiu no prescrit més antic, tret que es provi que corresponen a un altre període (article 121.5 LIS).

d) Quan s'eliminin provisions, perquè no s'ha aplicat a la seva finalitat, sense abonament a un compte d'ingressos de l'exercici, el seu import s'ha d'integrar en la base imposable de l'entitat que les hagi dotat, en la mesura que aquesta dotació s'hagi considerat despesa deduïble (art. 11.7 LIS).

2.5.6. Reduccions de la base imposable

S'estableixen **quatre tipus de reduccions** en la base imposable: la reducció de les rendes procedents de determinats actius intangibles, l'obra beneficisocial de les caixes d'estalvi i fundacions bancàries, la reserva de capitalització i la compensació de bases imposables negatives.

Les rendes procedents de determinats actius intangibles i l'obra beneficisocial de les caixes d'estalvi i fundacions bancàries

D'acord amb l'art. 23 LIS, les rendes procedents de la cessió del dret d'ús o d'explotació, o de la transmissió, de patents, dibuixos o models, plànols, fórmules o procediments secrets, de drets sobre informacions relatives a experiències industrials, comercials o científiques, s'integren en la base imposable en un 40% del seu import.

Perquè es pugui aplicar aquesta reducció, cal que l'entitat cedent hagi creat els actius objecte de cessió, almenys, en un 25% del seu cost i que el cessionari utilitzi els drets d'ús o d'explotació en l'exercici d'una activitat econòmica i que els resultats d'aquesta utilització no es materialitzin en el lliurament de béns o prestació de serveis per part del cessionari que generin despeses fiscalment deduïbles en l'entitat cedent, sempre que, en aquest últim cas, aquesta entitat estigui vinculada amb el cessionari.

D'altra banda, l'art. 24 LIS estableix que són deduïbles fiscalment les quantitats que les caixes d'estalvi i les fundacions bancàries destinin dels seus resultats al finançament d'obres beneficisocials, de conformitat amb les normes per les quals es regeixen. Les quantitats assignades a l'obra beneficisocial s'han d'aplicar, almenys, en un 50%, en el mateix període impositiu al qual correspongui l'assignació, o en l'immediat següent, a la realització de les inversions afectes, o a sufragar despeses de sosteniment de les institucions o establiments que s'hi acullin.

La **reserva de capitalització** consisteix en la no-tributació de la part del benefici que es destini a la constitució d'una reserva indisponible, sense que s'estableixi cap requisit d'inversió d'aquesta reserva en cap tipus concret d'actiu⁸⁴.

⁽⁸⁴⁾Art. 25 LIS

Els contribuents que tributin al tipus de gravamen del 25%, les entitats de nova creació i les entitats que tributen al 30% tenen dret a una **reducció en la base imposable** del 10% de l'import de l'increment dels seus fons propis, sempre que es compleixin els requisits següents:

- Que l'import de l'increment dels fons propis de l'entitat es mantingui durant un termini de cinc anys des del tancament del període impositiu al qual correspongui aquesta reducció, excepte per l'existència de pèrdues comptables en l'entitat.
- Que es doti una reserva per l'import de la reducció, que ha de constar en el balanç amb absoluta separació i títol apropiat i és indisponible durant el termini previst en l'apartat anterior.

L'aplicació de la reducció

El dret a la reducció no pot superar l'import del 10% de la base imposable positiva del període impositiu prèvia a aquesta reducció, a la integració a què es refereix l'apartat 12 de l'art. 11 LIS (dotacions per deteriorament dels crèdits o altres actius derivades de les possibles insolvències de determinats deutors) i a la compensació de bases imposables negatives.

En cas que hi hagi una base imposable insuficient per a aplicar la reducció, les quantitats pendents poden ser objecte d'aplicació en els períodes impositius que finalitzin en els dos anys immediats i successius al tancament del període impositiu en què s'hagi generat el dret a la reducció, juntament amb la reducció que pugui correspondre, si escau, per aplicació d'aquesta reducció en el període impositiu corresponent, i amb el límit previst indicat anteriorment.

2.5.7. Compensació de bases imposables negatives

Una vegada aplicades les reduccions anteriors, si la base imposable és positiva, es pot compensar amb les bases imposables negatives d'exercicis anteriors. Si la base és negativa, es pot compensar amb les rendes positives de períodes impositius futurs sense cap límit temporal⁸⁵.

⁽⁸⁵⁾Art. 26 LIS

La compensació de bases imposables negatives

Implica, en realitat, una ruptura del principi d'independència dels exercicis.

Aquesta compensació es nega o es limita en el cas de l'adquisició d'empreses inactives amb pèrdues duta a terme amb la finalitat de compensar aquestes pèrdues amb els beneficis de la societat adquirent.

S'estableix una **limitació** quantitativa en el 70% de la base imposable prèvia a la seva compensació i s'admet, en tot cas, un import mínim d'1 milió d'euros.

El límit de compensació de bases imposables negatives

El límit esmentat del 70% no és aplicable en el cas d'entitats de nova creació en els tres primers períodes impositius en què es genera una base imposable positiva prèvia a la seva compensació.

La limitació a la compensació no és aplicable en l'import de les rendes corresponents a quitances o esperes conseqüència d'un acord amb els creditors del contribuent.

El límit no s'aplica en el període impositiu en què es produeixi l'extinció de l'entitat, excepte que aquesta sigui conseqüència d'una operació de reestructuració en què sigui aplicable el règim fiscal especial que estableix el capítol VII del títol VII de la LIS.

Aquest límit del 70% no és aplicable en l'exercici de 2015 (DT 21a. LIS), mentre que en l'exercici de 2016 el límit serà del 60% (DT 36a. LIS).

Finalment, cal tenir en compte que el dret de l'Administració per a comprovar o investigar les bases imposables negatives pendents de compensació **prescriu al cap de deu anys** a comptar de l'endemà del dia en què finalitzi el termini establert per a presentar la declaració o autoliquidació corresponent al període impositiu en què es va generar el dret a la seva compensació.

2.6. Tipus de gravamen, quota íntegra i deduccions

S'estableix el **tipus de gravamen** general en el 25%. No obstant això, en el cas d'entitats de nova creació, el tipus de gravamen es fixa en el 15% per al primer període impositiu en què obtenen una base imposable positiva i el següent, sense que aquest tipus reduït es pugui aplicar a les entitats patrimonials.

Tipus de gravamen específics

Tributen al 0% els fons de pensions que regula el text refós de la Llei de regulació dels plans i fons de pensions.

Tributen a l'1% les societats d'inversió de capital variable, els fons d'inversió de caràcter financer, les societats d'inversió immobiliària, els fons d'inversió immobiliària i el fons de regulació del mercat hipotecari.

Tributen al 10% les entitats a les quals sigui aplicable el règim fiscal que estableix la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge.

Tributen al 20% les societats cooperatives fiscalment protegides, excepte pel que fa als resultats extracooperatius, que tributen al 25%.

Tributen al 30% les cooperatives de crèdit i caixes rurals pel que fa als resultats extracooperatius, mentre que la resta tributa al 25%.

Tributen al 30% les entitats de crèdit, i també les entitats que es dediquin a l'exploració, recerca i explotació de jaciments i emmagatzematges subterranis d'hidrocarburs.

Tributen al tipus de gravamen especial que resulti del que estableix el règim econòmic i fiscal de les Canàries les entitats de la Zona Especial Canària.

El resultat d'aplicar el tipus de gravamen sobre la base imposable és la **quota íntegra**⁸⁶.

⁽⁸⁶⁾Article 30 LIS.

Un cop determinada la quota íntegra, aquesta es pot minorar mitjançant l'aplicació de **deduccions** per diversos motius: de vegades es tracta de deduccions tècniques previstes per a evitar la doble imposició internacional, i en altres casos es tracta d'articular incentius fiscals per mitjà de bonificacions i deduccions de la quota íntegra.

1) Deduccions per a evitar la doble imposició internacional

La subjecció d'un mateix subjecte a unes mateixes rendes i en el mateix període per part de dos poders tributaris diferents és el que es coneix com a «doble imposició jurídica»; quan els dos poders en qüestió són de dos estats, se sol denominar «doble imposició internacional».

Exemple de doble imposició internacional

La societat A, resident a la Gran Bretanya, és arrendatària d'un local a Manchester propietat de la societat B, resident a Espanya. En aquest cas, aquesta última societat haurà de pagar l'IS a Espanya, com a resident, per la seva renda mundial (inclosa la renda per lloguer percebuda de la societat A), i també un impost sobre la renda de no-residents a la Gran Bretanya, per la renda del lloguer percebuda procedent d'aquest país.

La regla general és que les societats residents que percebin rendes a l'estranger i que ja hagin estat gravades per aquestes rendes en altres països poden deduir de la quota que han de pagar a Espanya la més petita de les quantitats següents: l'IS corresponent a Espanya per les rendes percebudes a l'estranger, o bé l'impost estranger⁸⁷.

⁽⁸⁷⁾Article 31 LIS.

En un sentit similar, s'estableix un mecanisme per a evitar la doble imposició internacional relativa a dividendes i participacions en beneficis⁸⁸.

(88) Art. 32 LIS

Cal tenir en compte que les quantitats no deduïdes per insuficiència de quota íntegra es poden deduir en els períodes impositius següents. Així mateix, el dret de l'Administració per a comprovar les deduccions per doble imposició pendents d'aplicar prescriu al cap de deu anys a comptar de l'endemà del dia en què finalitzi el termini establert per a presentar la declaració o autoliquidació corresponent al període impositiu en què es va generar el dret a la seva aplicació.

2) Bonificacions

S'estableix una bonificació del 50% per la part de quota íntegra que correspongui a les rendes obtingudes a Ceuta o Melilla per entitats que operin efectivament i materialment en aquests territoris⁸⁹.

(89) Art. 33 LIS

Així mateix, hi ha una bonificació del 99% per la part de quota íntegra que correspongui a les rendes derivades de la prestació de serveis públics locals, excepte quan s'explotin pel sistema d'empresa mixta o de capital íntegrament-privat⁹⁰.

(90) Art. 34 LIS

3) Deduccions per a incentivar la realització de determinades activitats

Les activitats que s'incentiven, amb diversos percentatges de deducció de la quota íntegra, són les següents:

a) Activitats de recerca i desenvolupament i innovació tecnològica. Es pot deduir el 25% de les despeses efectuades en el període impositiu pel concepte de recerca i desenvolupament; el 8% de les inversions en elements d'immobilitzat material i intangible, exclosos els edificis i terrenys, sempre que estiguin afectes exclusivament a les activitats de recerca i desenvolupament, i el 12% de les despeses efectuades en el període impositiu pel concepte d'innovació tecnològica⁹¹.

(91) Art. 35 LIS

b) Inversions en produccions cinematogràfiques, sèries audiovisuals i espectacles en viu d'arts escèniques i musicals. Les inversions en produccions espanyoles de llargmetratges cinematogràfics i de sèries audiovisuals de ficció, animació o documental, es poden deduir el 20% respecte del primer milió de base de la deducció i el 18% sobre l'excés d'aquest import. Els productors que s'encarreguin de l'execució d'una producció estrangera de llargmetratges cinematogràfics o d'obres audiovisuals tenen dret a una deducció del 15% de les despeses efectuades en territori espanyol. I les despeses en la producció i exhibició d'espectacles en viu d'arts escèniques i musicals tenen una deducció del 20%⁹².

(92) Art. 36 LIS

c) **Creació d'ocupació.** Les entitats que contractin el seu primer treballador per mitjà d'un contracte de treball per temps indefinit de suport als emprenedors que tingui menys de 30 anys poden deduir de la quota íntegra la quantitat de 3.000 euros. A més, les entitats que tinguin una plantilla inferior a 50 treballadors en el moment en què concertin aquest tipus de contractes de treball amb aturats beneficiaris d'una prestació contributiva per desocupació poden deduir de la quota íntegra el 50% del més baix dels imports següents: l'import de la prestació per desocupació que el treballador tingui pendent de percebre en el moment de la contractació, o bé l'import corresponent a dotze mensualitats de la prestació per desocupació que tingui reconeguda⁹³.

(93) Art. 37 LIS

d) **Creació d'ocupació per a treballadors amb discapacitat.** És deduïble de la quota íntegra la quantitat de 9.000 euros per cada persona/any d'increment de la mitjana de plantilla de treballadors amb discapacitat en un grau igual o superior al 33% i inferior al 65%, experimentat durant el període impositiu, respecte de la plantilla mitjana de treballadors de la mateixa naturalesa del període immediat anterior. Així mateix, és deduïble de la quota íntegra la quantitat de 12.000 euros per cada persona/any d'increment de la mitjana de plantilla de treballadors amb discapacitat en un grau igual o superior al 65%, experimentat durant el període impositiu, respecte de la plantilla mitjana de treballadors de la mateixa naturalesa del període immediat anterior⁹⁴.

(94) Art. 38 LIS

Normes comunes a les deduccions

Segons l'art. 39 LIS, les normes comunes a les deduccions són les següents:

- Les deduccions per a incentivar la realització de determinades activitats es practiquen una vegada efectuades les deduccions per a evitar la doble imposició internacional i les bonificacions.
- Les quantitats corresponents al període impositiu no deduïdes es poden aplicar en les liquidacions dels períodes impositius que conculguin en els 15 anys immediats i successius. No obstant això, les quantitats corresponents a la deducció per activitats de recerca i desenvolupament i innovació tecnològica es poden aplicar en les liquidacions dels períodes impositius que conculguin en els 18 anys immediats i successius.
- L'import de les deduccions aplicades en el període impositiu no poden excedir conjuntament el 25% de la quota íntegra minorada en les deduccions per a evitar la doble imposició internacional i les bonificacions. No obstant això, el límit s'eleva al 50% quan l'import de la deducció per activitats de recerca i desenvolupament i innovació tecnològica, que correspongui a despeses i inversions efectuats en el mateix període impositiu, excedeixi el 10% de la quota íntegra, minorada en les deduccions per a evitar la doble imposició internacional i les bonificacions.
- Una mateixa inversió no pot donar lloc a l'aplicació de més d'una deducció en la mateixa entitat, excepte disposició expressa, ni pot donar lloc a l'aplicació d'una deducció en més d'una entitat.
- Els elements patrimonials afectes a les deduccions han de romandre en funcionament durant cinc anys, o tres anys, si es tracta de béns mobles, o durant la seva vida útil si és inferior. Juntament amb la quota corresponent al període impositiu en què es manifesti l'incompliment d'aquest requisit, s'ha d'ingressar la quantitat deduïda, a més dels interessos de demora.
- El dret de l'Administració per a comprovar les deduccions prescriu al cap de deu anys a comptar de l'endemà del dia en què finalitzi el termini establert per a presentar la

declaració o autoliquidació corresponent al període impositiu en què es va generar el dret a la seva aplicació.

4) Deducció dels pagaments a compte

Una vegada practicades les deduccions i bonificacions que siguin procedents, cal deduir de la quota els pagaments satisfets a compte de l'IS. Com correspon a la naturalesa d'aquests pagaments, l'excés d'aquests imports sobre la quota dóna lloc a devolució. Els pagaments a compte poden ser retencions, ingressos a compte o pagaments fraccionats⁹⁵.

⁽⁹⁵⁾Article 41 LIS.

2.7. Règims especials

La LIS, al costat del règim general de l'impost, regula una sèrie de **règims especials**. Aquests règims especials no estableixen enterament un règim peculiar, sinó certes especialitats respecte al règim general, que sempre és subsidiari.

1) **Agrupacions d'interès econòmic**, espanyoles i europees. Aquestes entitats, que tenen com a finalitat facilitar o millorar el resultat dels seus socis, tributen pel règim general amb dues especialitats: no tributa per l'IS la part de base imputada als socis residents i imputen als socis residents les bases imposables (positives o negatives) obtingudes per aquestes entitats, les despeses financeres netes que no hagin estat objecte de deducció en aquestes entitats en el període impositiu, les deduccions i bonificacions en la quota a les quals tingui dret l'entitat i les retencions i ingressos a compte corresponents a l'entitat. Si l'agrupació d'interès econòmic és europea, com a especialitat no tributarà per l'IS, però els seus socis que són residents o tenen establiment permanent a Espanya, han d'integrar a la seva base imposable de l'IRNR la part corresponent dels beneficis o pèrdues determinats en l'agrupació⁹⁶.

⁽⁹⁶⁾Articles 43 i 44 LIS.

2) **Unions temporals d'empreses**. Les unions temporals d'empreses estan sotmeses al règim de les agrupacions d'interès econòmic, amb l'especialitat que les empreses membres d'una unió temporal d'empreses que operin a l'estranger es poden acollir per les rendes procedents de l'estranger al mètode d'exempció. Es tracta d'un sistema de col·laboració entre empresaris, sense responsabilitat jurídica⁹⁷.

⁽⁹⁷⁾Article 45 LIS.

3) **Entitats dedicades a l'arrendament d'habitatges**. Amb caràcter general, la societat pot aplicar una bonificació del 85% de la part de quota íntegra que correspongui a les rendes derivades de l'arrendament. Aquesta bonificació és del 90% quan es tracta de l'arrendament d'habitatges adaptats a discapacitats⁹⁸.

⁽⁹⁸⁾Articles 48 i 49 LIS.

4) Societats i fons de capital de risc i societats de desenvolupament industrial regional. Es concedeixen a aquestes societats exempcions parcials per a les rendes obtingudes en la transmissió d'accions i participacions al capital de societats en les quals participin. Les exempcions poden arribar fins al 99%. Aquestes societats es creen per a enfortir els recursos propis de determinades empreses⁹⁹.

⁽⁹⁹⁾Articles 50 i 51 LIS.

5) Institucions d'inversió col·lectiva. Si no tributen pel tipus general de gravamen, no tenen dret a l'exempció (art. 21 LIS) ni a les deduccions (arts. 31 i 32 LIS) per a eliminar la doble imposició, però sí a deduir l'excés dels pagaments a compte. Es regula també la tributació dels socis o partícips, amb especialitats quan aquests socis o partícips resideixen en paradisos fiscals¹⁰⁰.

⁽¹⁰⁰⁾Articles 52-54 LIS.

6) Consolidació fiscal. El règim de consolidació fiscal (de tipus opcional) estableix que s'integrin les rendes de totes les entitats del grup. Per a fer-ho, se sumen les bases imposables individuals, sense incloure en aquestes bases la compensació de les bases imposables negatives individuals, i també es practiquen determinades eliminacions i incorporacions. Es permet la compensació de pèrdues del grup. Es considera subjecte passiu el grup fiscal format per la societat dominant i les societats dependents¹⁰¹.

⁽¹⁰¹⁾Articles 55-75 LIS.

S'estableix una regla en aquest règim orientada a evitar el doble aprofitament de les pèrdues en un grup fiscal, quan es posa de manifest una renda negativa en la transmissió de participació d'una societat del grup.

Règim de la consolidació fiscal

En la configuració del grup fiscal, s'exigeix, d'una banda, juntament amb la necessària participació directa o indirecta del 75%, o del 70% en alguns casos, que es posseeixi la majoria dels drets de vot de les entitats incloses en el perímetre de consolidació. El càlcul dels drets de vot s'ha de determinar d'acord amb el que indica l'art. 3 del RD 1159/2010, pel qual s'aproven les normes per a la formulació dels comptes anuals consolidats (art. 60.4 LIS).

Es permet la incorporació en el grup fiscal d'entitats indirectament participades a través d'unes altres que no formen part del grup fiscal, com pot ser el cas d'entitats no residents en territori espanyol o d'entitats comunament participades per una altra no resident en aquest territori.

També es permet que pugui optar a tributar en règim de consolidació, sempre que es compleixi la resta de requisits, aquell grup en què consti una entitat de crèdit, ja sigui com a dominant o com a dependent, amb altres entitats subjectes al tipus general de gravamen (art. 58.5 LIS). En aquest cas el grup fiscal tributa al tipus de gravamen del 30% (art. 69 LIS).

Qualsevol requisit o qualificació ve determinat per la configuració del grup fiscal com a una única entitat. Aquesta configuració es tradueix en regles específiques per a la determinació de la base imposable del grup fiscal, de manera que determinats ajustos, com és el cas de la reserva de capitalització o d'anivellament, es duen a terme en l'àmbit del grup fiscal.

7) **Fusions, escissions, aportacions d'actius i intercanvi de valors.** Aquest règim de reestructuració empresarial parteix del que preveu una directiva comunitària per a operacions d'aquest tipus (Directiva 90/434/CEE, del Consell), i la LIS també l'estén a les mateixes operacions que tinguin un caràcter merament intern. En essència, aquest règim preveu diferir la tributació de les plusvàlues que es posin de manifest en fer aquestes operacions fins al moment en què es duguin a terme les plusvàlues efectivament. Per aquest motiu, les societats (existents o de nova creació) que incorporin béns a conseqüència d'aquestes operacions els han de continuar computant per l'import que tenien en la societat que transmet¹⁰².

(102) Articles 76-89 LIS.

Les operacions de reestructuració empresarial

Aquest règim es configura expressament com el règim general aplicable a les operacions de reestructuració, i, per tant, desapareix l'opció per a la seva aplicació i s'estableix una obligació genèrica de comunicació a l'Administració tributària de la realització d'operacions que l'apliquen.

No obstant això, no s'aplica el règim quan l'operació efectuada tingui com a principal objectiu el frau o l'evasió fiscal. En particular, no s'aplica quan l'operació no s'efectua per motius econòmics vàlids, com ara la reestructuració o la racionalització de les activitats de les entitats que participin en l'operació, sinó amb la mera finalitat d'aconseguir un avantatge fiscal.

S'estableix la subrogació de l'entitat adquirent en les bases imposables negatives generades per una branca d'activitat, quan aquesta és objecte de transmissió per una altra entitat, de manera que les bases imposables acompanyen l'activitat que les ha generat, sigui quin en sigui el titular jurídic.

8) **Mineria.** Les peculiaritats d'aquest règim es concreten en la llibertat d'amortització i en la deducció del factor d'esgotament. Amb aquest règim s'intenta afavorir la recerca minera i l'explotació de jaciments¹⁰³.

(103) Articles 90-94 LIS.

9) **Recerca i explotació d'hidrocarburs.** Com en el cas de la mineria, es permet la deducció del factor d'esgotament, alhora que hi ha previstes normes especials sobre amortització i compensació de bases imposables negatives¹⁰⁴.

(104) Articles 95-99 LIS.

10) **Transparència fiscal internacional.** Aquest règim es caracteritza per la inclusió a la base imposable de les societats residents de determinades rendes positives obtingudes per la participació directa o indirecta en entitats no residents, i també per l'aplicació per part de les mateixes societats residents d'algunes deduccions concretes en la quota per a evitar la doble imposició internacional. No s'aplica a entitats residents en el territori de la Unió Europea (amb determinats requisits), si no és que resideixen en un paradís fiscal¹⁰⁵.

(105) Article 100 LIS.

11) **Empreses de dimensió reduïda.** Tenen aquesta consideració les empreses l'import net de la xifra de negocis de les quals, en el període impositiu immediat anterior, sigui inferior a 10 milions d'euros, sempre que no es tracti

(106) Art. 101 a 105 LIS

d'entitats patrimonials. Els incentius fiscals també s'apliquen en els tres períodes impositius immediats i següents al període en què l'entitat assoleixi la xifra de negocis de 10 milions d'euros¹⁰⁶.

Els incentius fiscals

Llibertat d'amortització. Els elements nous de l'immobilitzat material i de les inversions immobiliàries, afectes a activitats econòmiques, poden ser amortitzats lliurement, sempre que, durant els 24 mesos següents a la data de l'inici del període impositiu que els béns adquirits entrin en funcionament, la plantilla mitjana total de l'empresa s'incrementi respecte de la plantilla mitjana dels 12 mesos anteriors, i aquest increment es mantingui durant un període addicional d'una altra 24 mesos. La quantia de la inversió que se'n pot beneficiar és la que resulti de multiplicar la xifra de 120.000 euros per l'esmentat increment calculat amb dos decimals.

Amortització accelerada. Els elements nous de l'immobilitzat material i de les inversions immobiliàries, i els elements de l'immobilitzat intangible, afectes a activitats econòmiques, es poden amortitzar en funció del coeficient que resulti de multiplicar per 2 el coeficient d'amortització lineal màxim previst en les taules d'amortització oficialment aprovades.

Pèrdues per deteriorament dels crèdits per possibles insolvències de deutors. Aquestes entitats poden deduir la pèrdua per deteriorament dels crèdits per a la cobertura del risc derivat de les possibles insolvències fins al límit de l'1% sobre els deutors existents a la conclusió del període impositiu.

Reserva d'anivellament de bases imposables negatives. Representa una reducció de la base imposable positiva fins a un 10% del seu import, i no pot superar l'import d'1 milió d'euros. Aquesta mesura permet minorar la tributació d'un determinat període impositiu respecte de les bases imposables negatives que s'hagin de generar en els cinc anys següents. S'anticipa així en el temps l'aplicació de les futures bases imposables negatives. Si no es generen bases imposables negatives en aquest període, es produeix un diferiment durant cinc anys de la tributació de la reserva constituïda. Aquesta reducció de la base imposable és compatible amb la reducció per la creació de la reserva de capitalització que estableix l'art. 25 LIS. No obstant això, les quantitats destinades a la dotació de la reserva d'anivellament de bases imposables negatives no es poden aplicar, simultàniament, al compliment de la reserva de capitalització esmentada.

12) Contractes d'arrendament financer. Complint determinats requisits, l'entitat cessionària pot deduir, a més dels interessos, la part que correspon al cost de recuperació del bé, amb un límit que implica amortitzar els béns a un ritme doble que el general¹⁰⁷.

⁽¹⁰⁷⁾Article 106 LIS.

13) Entitats de tinença de valors estrangers. Aquest règim s'aplica després d'haver-lo sol·licitat a l'Administració. Consisteix en l'exempció de dividendes o de participacions en beneficis de les entitats no residents (que compleixen els requisits legals) en les quals participi, i també de les rendes derivades de la transmissió d'aquests valors. Aquestes entitats tenen per objecte social la direcció i gestió de valors representatius de fons propis d'entitats no residents. La participació, directa o indirecta, ha de ser com a mínim del 5%. No es poden acollir a aquest règim especial les entitats que tinguin la consideració d'entitats patrimonials. Aquest règim pretén afavorir l'establiment a Espanya de societats de cartera (*holdings*) capdavanteres¹⁰⁸.

⁽¹⁰⁸⁾Articles 107 i 108 LIS.

14) Entitats parcialment exemptes. La LIS declara parcialment exemptes de gravamen un grup variat d'entitats (fonamentalment, les entitats i institucions sense ànim de lucre no incloses en la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge), que, no obstant això, queden subjectes a l'impost pels rendiments d'explotacions econòmiques, pels derivats del seu patrimoni i pels increments de patrimoni no declarats exemptes¹⁰⁹.

(109) Art. 109 a 111 LIS

15) Comunitats titulars de forest veïnal de mancomú. Consisteix en l'aplicació de beneficis fiscals en forma de reduccions a la base imposable¹¹⁰.

(110) Article 112 LIS.

16) Entitats navilieres segons el tonatge. Aquest règim recull bàsicament especialitats en la determinació de la base imposable d'aquestes entitats, que es fa mitjançant un règim d'estimació objectiva opcional, aplicant una escala a les tones de registre net de cadascun dels bucs¹¹¹.

(111) Articles 113-117 LIS.

2.8. Gestió de l'impost

1) Índex d'entitats

Les delegacions de l'Agència Estatal d'Administració Tributària porten un índex de les entitats el domicili fiscal de les quals es troba en el seu àmbit territorial, amb la finalitat de comprovar si les entitats compleixen les obligacions formals que els corresponen. Són les entitats les que han de sol·licitar l'alta en l'índex d'entitats mitjançant la declaració censal; sense aquesta alta no poden accedir a sol·licitar cap tipus d'inscripció en el registre mercantil¹¹².

(112) Articles 118 i 119 LIS.

2) Autoliquidació i pagament de l'impost

Els subjectes passius tenen l'obligació de presentar la declaració en el lloc i de la manera que estableixi el Ministeri d'Economia i Hisenda. No és així en el cas de les entitats totalment exemptes, mentre que les entitats parcialment exemptes han de declarar totes les seves rendes, les exemptes i les no exemptes. En el moment de presentar la declaració, els subjectes passius han de liquidar l'impost i ingressar-ne l'import. Si la declaració resulta negativa, l'Administració ha de retornar d'ofici l'import dins d'un termini màxim de sis mesos. Aquest termini es redueix a un mes si l'Administració practica una liquidació provisional. L'IS també es pot pagar amb béns del patrimoni històric espanyol¹¹³.

(113) Articles 124-127 LIS.

3) Pagaments fraccionats

Els subjectes passius han de fer pagaments a compte de l'autoliquidació de l'IS corresponent a l'exercici en curs tres vegades a l'any. Els pagaments fraccionats s'han de fer els primers vint dies d'abril, octubre i desembre de cada any. La fixació del percentatge sobre l'impost satisfet correspon a la Llei de pressupostos generals de l'Estat de cada any¹¹⁴.

(114) Article 40 LIS.

Determinació de l'import dels pagaments fraccionats

Hi ha dues maneres de determinar l'import que s'ha de satisfer:

a) S'aplica el percentatge del 18% (modificable per la Llei de pressupostos generals de l'Estat) sobre la quota que cal ingressar de l'últim exercici tancat, el termini de declaració del qual ja s'hagi acabat.

b) S'aplica un percentatge que resulta de multiplicar per cinc setens el tipus de gravamen (modificable per la Llei de pressupostos generals de l'Estat) arrodonit per defecte sobre una base imposable parcial corresponent als mesos transcorreguts des de l'inici de l'exercici en el mes en què s'ha de satisfer el pagament fraccionat, minorat en les deduccions i bonificacions i en les retencions i ingressos a compte.

El contribuïent queda vinculat a aquesta segona modalitat del pagament fraccionat respecte dels pagaments corresponents al mateix període impositiu i els següents, mentre no es renunciï a la seva aplicació mitjançant la corresponent declaració censal. No obstant això, estan obligats a aplicar aquesta segona modalitat de càlcul dels pagaments fraccionats els contribuïents la xifra de negocis dels quals presenti un import net que hagi superat la quantitat de 6 milions d'euros durant els dotze mesos anteriors a la data en què s'inicia el període impositiu a què correspongui el pagament fraccionat.

4) Retencions i ingressos a compte

En l'IS, els subjectes passius residents i no residents amb un establiment permanent estan obligats a practicar retencions sobre les rendes sotmeses a retenció que ells satisfacin, com també a satisfer ingressos a compte quan les rendes s'abonin en espècie i sobre els interessos la freqüència de liquidació dels quals sigui superior a dotze mesos¹¹⁵.

(115) Article 128 LIS.

5) Obligacions comptables i registrals

La LIS recorda expressament l'obligació de portar la comptabilitat que recullen el Codi de comerç i altres normes aplicables als subjectes passius de l'impost, alhora que regula les conseqüències d'incomplir aquesta obligació¹¹⁶.

(116) Article 120 LIS.

6) Conversió d'actius per impost diferit en crèdit exigible enfront de l'Administració tributària

Es refereix als casos d'actius per impost diferit corresponents a dotacions per deteriorament dels crèdits o altres actius de les possibles insolvències de deutors no vinculats amb el contribuïent, no deguts amb entitats de dret públic i la deduïbilitat dels quals no es produeixi per aplicació del que estableix l'art. 13.1.a LIS (és a dir, que no siguin perquè no ha transcorregut el termini de sis mesos), i els derivats de l'aplicació dels apartats 1 i 2 de l'art. 14 LIS, correspo-

nents a dotacions o aportacions a sistemes de previsió social i, si escau, perjudicació, i també els actius per impost diferit pel dret a compensar en exercicis posteriors bases imposables negatives.

Aquests actius es converteixen en un crèdit exigible enfront de l'Administració tributària, quan el contribuent registri pèrdues comptables en els seus comptes anuals, auditats i aprovats per l'òrgan corresponent, o bé quan l'entitat sigui objecte de liquidació o insolvència judicialment declarada. Això determina que el contribuent pugui optar per sol·licitar el seu abonament a l'Administració tributària o per compensar aquests crèdits amb altres deutes de naturalesa tributària de caràcter estatal que el contribuent generi a partir del moment de la conversió¹¹⁷.

⁽¹¹⁷⁾Art. 130 LIS

3. Impost sobre successions i donacions

3.1. Naturalesa i caràcters

La Llei 29/1987, de 18 de desembre, que regula l'impost sobre successions i donacions vigent, substitueix l'impost general sobre successions que regulava el text refós de 1967, i incorpora definitivament al seu àmbit d'aplicació el gravamen de les donacions. El desplegament de la llei vigent es fa per mitjà del RD 1629/1991, de 8 de novembre, que aprova el reglament de l'ISD.

L'ISD s'autodefineix com un impost **directe** i **subjectiu** que grava els increments de patrimoni obtinguts a títol lucratiu per persones físiques en els termes que preveu la llei¹¹⁸.

(118) Article 1 LISD.

Convé precisar que l'ISD no grava mai plusvàlues, sinó **adquisicions lucratives de béns i drets**, i cal afegir als caràcters anteriors que és un impost patrimonial, que incideix sobre la circulació de la riquesa amb cert caràcter **redistributiu** i que és un impost **instantani** i **cedit** a les comunitats autònomes.

3.2. Àmbit d'aplicació i punts de connexió

L'ISD s'exigeix en tot el territori nacional, excepte en els territoris forals històrics (País Basc i Navarra), que disposen d'impostos propis de successió i sobre les adquisicions lucratives, sense perjudici del que preveuen els tractats i convenis internacionals.

D'altra banda, com a impost cedit a les comunitats autònomes, el rendiment obtingut s'atribueix a les comunitats autònomes segons els **punts de connexió** següents: la residència habitual del causant en la data de meritació, en les adquisicions per causa de mort; el lloc on hi hagi l'immoble, en les donacions d'aquest tipus de béns; i la residència habitual del donatari en la data de meritació, en la resta de donacions¹¹⁹.

(119) Article 32 de la Llei 22/2009, de 18 de desembre, per la qual es regula el sistema de finançament de les comunitats autònomes de règim comú.

En les adquisicions per causa de mort, si el causant no resideix habitualment a Espanya, el rendiment s'atribueix a l'Estat, sense perjudici que la competència per a liquidar l'impost correspongui a una sola comunitat autònoma¹²⁰.

(120) Articles 70.1.a i 71 RISD.

Aquests punts de connexió també determinen l'aplicació de les normes de les comunitats autònomes respectives si aquestes comunitats han assumit i exercit les competències normatives que preveu la Llei 22/2009, amb una sola diferència: l'exigència que el causant o el donatari romanguin en una comunitat

(121) Article 28 de la Llei 22/2009, de 18 de desembre, per la qual es regula el sistema de finançament de les comunitats autònomes de règim comú.

autònoma un nombre més alt de dies del període dels cinc anys immediats anteriors a la meritació, comptats de data a data, que finalitzi el dia anterior al de la meritació¹²¹.

3.3. Fet imposable

El fet imposable de l'impost sobre successions i donacions constitueix, per part d'una persona física, de béns i drets de contingut econòmic, entre vius o per causa de mort.

3.3.1. Modalitats

L'article 3 de la LISD distingeix tres modalitats del fet imposable, la transcendència del qual resideix en l'existència d'algunes normes específiques per a cadascuna d'aquestes modalitats¹²². Aquestes modalitats són les següents: l'adquisició de béns i drets per herència, llegat o qualsevol altre títol successori; l'adquisició de béns i drets per donació o qualsevol altre negoci jurídic gratuït i entre vius; i la percepció de quantitats pels beneficiaris d'assegurances de vida quan el contractant és una persona diferent del beneficiari, a excepció dels supòsits que regula expressament l'article 17.2 de la LIRPF, tant si es perceben d'una sola vegada com per mitjà de prestacions periòdiques, vitalícies o temporals.

Deixant de banda els contractes concertats amb mutualitats de previsió social de l'article 17.2 de la LIRPF, que donen lloc a rendiments de treball, les quantitats derivades d'assegurances de vida només es graven com a tals si la causa de la percepció és la mort, no pas la supervivència, i si la mort afecta el contractant, ja que la tributació d'aquestes quantitats s'acumula a la de l'herència. En cas contrari, i sempre que el contractant sigui diferent del beneficiari, tributen com a donacions¹²³.

Així mateix, s'ha de considerar que la tributació per IRPF és residual respecte a l'ISD.

El reglament de l'impost considera altres títols successoris¹²⁴ els següents:

- a) Les donacions per causa de mort.
- b) Els contractes o pactes successoris.
- c) Els contractes que atribueixen el dret a percebre les quantitats que les empreses lliuren als familiars de membres o treballadors morts, sempre que no derivin de contractes d'assegurances.

⁽¹²²⁾ Article 3 LISD.

Article 17.2 de la LIRPF

Aquest precepte regula de manera expressa les assegurances concertades amb mutualitats de previsió social, les prestacions de la qual es consideren rendiments del treball.

L'herència i la donació

L'herència i la donació constitueixen les dues figures jurídiques arquetípiques de les adquisicions patrimonials lucratives, per causa de mort i entre vius, respectivament, i al voltant d'aquestes figures gira la regulació de l'ISD, l'àmbit objectiu d'aplicació del qual (l'adquisició patrimonial lucrativa) és, amb tot, més ampli. La Llei 29/1987 i el Reglament de 1991 han fet un esforç notable de sistematització en aquest sentit.

⁽¹²³⁾ Articles 9.c LISD i 39 RISD.

⁽¹²⁴⁾ Articles 11-14 RISD.

d) Els contractes que atribueixen el dret a percebre les quantitats assignades pels testadors als marmessors si sobrepassen certs límits.

D'altra banda, el reglament considera com a altres negocis jurídics gratuïts i entre vius els següents:

a) La condonació total o parcial del deute fet amb ànim de liberalitat.

b) La renúncia de drets a favor d'una persona determinada.

c) L'assumpció alliberadora del deute d'altri sense contraprestació, no associada a una donació.

d) El desistiment o l'aplanament en un judici o arbitratge a favor de l'altra part fet amb ànim de liberalitat, fins i tot si deriva d'una transacció.

e) Els dos tipus de contractes d'assegurances de vida següents: el de supervivència de la persona assegurada i el de mort de l'assegurat quan sigui una persona diferent del contractant, sempre que aquest contractant sigui una persona diferent del beneficiari.

3.3.2. Supòsits de no-subjecció i exempcions

Si bé l'article 3 de la LISD només declara no subjectes les adquisicions (augment de patrimoni) gratuïtes obtingudes per persones jurídiques, les quals estan obligades a sotmetre's a l'impost sobre societats, l'article 3 del RISD enumera una sèrie de **supòsits de no-subjecció** el denominador comú dels quals és l'establiment dels límits entre l'IRPF i l'ISD.

El reglament de l'impost es refereix als supòsits de no-subjecció¹²⁵ següents:

⁽¹²⁵⁾ Article 3 RISD.

a) Els premis obtinguts en jocs autoritzats.

b) Altres premis i indemnitzacions, exempts de l'IRPF.

c) Les beques i ajudes concedides amb finalitats d'interès social.

d) Les percepcions derivades directament o indirectament del contracte de treball, encara que se satisfacin per mitjà d'una assegurança.

e) Les quantitats derivades de fons de pensions.

f) Les quantitats percebudes pel creditor beneficiari d'una assegurança de vida concertada per a garantir el pagament del deute.

Pel que fa a les **exempcions**, les disposicions transitòries 3a. i 4a. de la LISD mantenen transitòriament exempcions relatives a bons industrials i de negocis i assegurances de vida adquirits o contractats abans del 19 de gener de 1987.

3.3.3. Meritació

La **meritació** de l'impost es produeix en els moments següents: en les adquisicions per causa de mort i en les assegurances de vida, el dia de la mort del causant o assegurat; en les transmissions lucratives entre vius, el dia que tingui lloc l'acte o contracte; i en les adquisicions produïdes en vida del causant com a conseqüència de contractes i pactes successoris, el dia en què es causi o prengui l'acord¹²⁶.

(126) Article 24 LISD.

En tots tres casos, i per raons pràctiques, la llei manté el criteri tradicional de considerar meritat el fet imposable no en el moment en què, d'acord amb el nostre ordenament jurídic, té lloc efectivament l'adquisició gravada (que és el moment de l'acceptació de l'herència o donació), sinó en **un moment anterior**, que és el de la mort o el de la formalització del contracte.

Això sense perjudici del que s'estableix respecte a la repudiació o la renúncia de l'herència entre les regles especials. S'anticipa així la meritació de l'impost a la realització mateixa del fet imposable, situació anòmla que genera alguns problemes pràctics. En tot cas, el TS manté en una reiterada jurisprudència que el pagament de l'impost no pressuposa l'acceptació de l'herència.

Quan l'efectivitat de l'adquisició queda suspesa per l'existència d'una condició, un terme, un fideïcomís o qualsevol altra limitació, l'article 24.3 de la LISD disposa que s'entén sempre acomplerta el dia en què aquestes limitacions desapareguin.

3.3.4. Presumpcions de fets impossibles

Amb la finalitat d'evitar pràctiques elusives, i després de lliurar als interessats una comunicació perquè puguin formular les al·legacions i proves que considerin convenients, la LISD estableix una sèrie de **presumpcions *iuris tantum*** de realització del fet imposable¹²⁷.

(127) Article 4 LISD.

Com a **presumpcions de fets impossibles genèrics**, l'article 4 de la LISD estableix que es presumeix l'existència d'una transmissió lucrativa en dues ocasions:

a) **Registres fiscals.** Quan de les dades de què disposa l'Administració en resulta la disminució del patrimoni d'una persona i simultàniament o posteriorment, però sempre dins del termini de prescripció, l'increment patrimonial corresponent al cònjuge, descendents, hereus o legataris.

b) **Adquisicions oneroses d'ascendents a favor de descendents.** En les adquisicions a títol oneroses fetes pels ascendents com a representants dels descendents menors d'edat a favor d'aquests menors, pel valor dels béns transmesos, tret que es provi l'existència prèvia de béns o mitjans suficients dels menors per a fer-les i l'aplicació d'aquests béns o mitjans a aquesta finalitat.

3.4. Subjectes passius

3.4.1. Contribuents

Les persones físiques tenen l'obligació de pagar l'impost a títol de **contribuents** quan tinguin la condició d'adquirents a títol lucratiu; en concret, en els casos següents: els causahavents, en les adquisicions per causa de mort; els donataris, en les donacions; i els beneficiaris, en les assegurances de vida¹²⁸.

Així mateix, els contribuents poden estar subjectes a aquest impost per obligació personal si la seva residència habitual és a Espanya, d'acord amb les normes de l'IRPF, o per obligació real en els altres casos.

L'obligació personal i l'obligació real

En el cas de l'obligació personal, que afecta no solament els residents sinó també els representants i els funcionaris de l'Estat espanyol a l'estranger, se'ls exigeix l'impost, amb independència del lloc on es trobin els béns o drets gravats.

En el cas de l'obligació real, se'ls exigeix l'impost només pels béns i els drets que es trobin en territori espanyol o que es puguin exercir o s'hagin de complir en territori espanyol, i també per la percepció de quantitats derivades de contractes sobre la vida quan es doni alguna de les circumstàncies següents: el contracte ha estat signat amb les asseguradores espanyoles o s'ha formalitzat a Espanya amb asseguradores estrangeres que treballen a Espanya.

El TJUE ha considerat que el diferent tracte fiscal que estableix l'ISD entre residents i no residents és contrari al dret de la UE, en suposar una restricció a la lliure circulació de capitals (STJUE, de 3 de setembre de 2014, Comissió/Espanya, C-127/12). Una de les diferències de tracte és que els contribuents per obligació real solament tributen d'acord amb la normativa estatal i no es poden beneficiar de les reduccions que estableixen les comunitats autònomes per als residents.

3.4.2. Responsables subsidiaris

Sense perjudici de les normes sobre responsabilitat solidària de la LGT, la LISD estableix els responsables subsidiaris del pagament de l'impost¹²⁹ següents:

a) En les transmissions per causa de mort de dipòsits, garanties o comptes corrents, els intermediaris financers i les altres entitats o persones que hagin lliurat el metàl·lic i valors dipositats o retornat les garanties.

Presumpcions de fets imposables genèrics

La limitació legal respecte als subjectes susceptibles de veure's afectats per aquestes presumpcions exclou l'aplicació a tercers ascendents o parents que no siguin hereus o legataris en el primer cas, i a tots els que siguin descendents menors en el segon.

⁽¹²⁸⁾ Article 5 LISD.

Obligació real

Els subjectes passius per obligació real estan obligats a designar un representant davant l'Administració tributària en relació amb les seves obligacions per aquest impost, i la liquidació segueix les mateixes regles que per als subjectes per obligació personal, excepte pel que fa a l'aplicació de la deducció per doble imposició internacional.

⁽¹²⁹⁾ Article 8 LISD.

b) En els lliuraments de quantitats als qui siguin beneficiaris com a hereus o designats en els contractes, les entitats d'assegurances que els verifiquin.

c) Els intermediaris en la transmissió de títols valor que formin part de l'herència.

d) El funcionari que autoritzi el canvi de subjecte passiu de qualsevol tribut o exacció estatal, autonòmica o local, quan aquest canvi comporti directament o indirectament una adquisició gravada per aquest impost i no hagi exigít prèviament la justificació del pagament.

Abast de la responsabilitat

Segons el RISD, es limita a la part de l'impost que correspongui a l'adquisició dels béns que l'originen.

3.5. Base imposable

Coherentment amb la descripció establerta del fet imposable, la LISD designa com a **base imposable** l'import net de l'adquisició lucrativa gravada.

En concret, l'import net de l'adquisició lucrativa gravada és, en cada cas, el següent: en les transmissions per causa de mort, el valor net de l'adquisició individual de cada causahavent; en les donacions i altres transmissions lucratives entre vius equiparables, el valor net dels béns i drets adquirits; i en les assegurances de vida, les quantitats percebudes pel beneficiari. No obstant això, aquestes últimes s'han de liquidar acumulant l'import a la resta dels béns que integren l'herència del beneficiari, quan el causant sigui, al mateix temps, el contractant de l'assegurança individual o l'assegurat en l'assegurança col·lectiva¹³⁰.

⁽¹³⁰⁾Article 9 LISD.

A aquest efecte, es considera **valor net** el valor real dels béns i drets adquirits minorat per les càrregues i els deutes que siguin deduïbles en cada cas. Amb aquesta finalitat, la LISD regula separadament, per mitjà de normes especials, la determinació de la base imposable en les adquisicions per causa de mort i en les transmissions lucratives entre vius¹³¹.

⁽¹³¹⁾Articles 11-15, i 16 i 17 LISD, respectivament.

Finalment, amb el títol de "normes especials" es regulen (entre altres figures, com la renúncia o repudiació de l'herència, les donacions especials i l'acumulació de donacions), les particions i les adjudicacions hereditàries i, en general, la valoració i tributació de les adquisicions de béns quan no es trobin en ple domini o concorrin institucions successòries com substitucions, reserves, fideïcomisos i institucions successòries forals¹³².

⁽¹³²⁾Articles 26-30 LISD.

Els conceptes de valor real i càrregues i deutes deduïbles

Aquest concepte s'ha de relacionar amb la capacitat econòmica que es vol gravar en aquest impost. A aquest efecte, convé destacar que una jurisprudència reiterada no ha parat de subratllar que el valor real no equival al preu d'adquisició, i que tampoc no es poden identificar els conceptes de *valor real* i de *preu* o *valor de mercat*.

El valor real és un concepte no sempre fàcil de determinar, referit al valor intrínsec o objectiu del bé, que s'ha de fixar individualment en cada cas. El preu, per contra, és el resultat de l'acord de voluntats i depèn en gran manera de l'interès mostrat per l'adquisició. Pel que fa al preu de mercat, reflecteix un valor conjuntural i és, per definició, un valor mitjà que té en compte la mesura de transaccions similars en un moment determinat.

Càrregues deduïbles. Sense perjudici de les diferències que la llei estableix segons que es tracti de transmissions lucratives entre vius o per causa de mort, amb l'objectiu de determinar el valor net, se segueix la regla clàssica de considerar càrregues deduïbles, tal com succeeix en l'ITPAJD, exclusivament les càrregues o els drets reals que fan disminuir el valor vertader del bé, però no pas els drets reals de garantia, sense perjudici de la deduïbilitat que tenen com a deutes.

Deutes deduïbles. Pel que fa als deutes, només són deduïbles els del causant, i per als hereus o legataris de part alíquota, en els termes que estableix la llei. El donatari només pot deduir determinats deutes si els assumeix.

3.5.1. Adquisicions per causa de mort

Les adquisicions per causa de mort poden tenir lloc a títol universal (herència) o a títol particular (llegat). La LISD regula com es determina la base imposable o el valor net de l'adquisició individual, la fillola o el llegat, en cada cas. Per a determinar-ho, la LISD utilitza criteris de quantificació diferents si el causahavent ho és d'una quota ideal de participació en el cabal relicte (hereus i legataris de part alíquota i successió intestada) o si, per contra, el causahavent és adjudicatari d'uns béns concrets designats pel testador (hereus i legataris de béns concrets).

En el procés de determinació de la base imposable en **la successió a títol universal** es distingeixen tres fases:

1) **Determinació del valor brut del cabal relicte o cabal hereditari.** La determinació del valor brut del cabal relicte, una vegada coneguts els béns del causant i liquidada, si escau, la societat legal de beneficiaris, exigeix les operacions següents:

a) **Valoració de l'herència jacent.** Pel que fa al valor brut del cabal hereditari, tant la liquidació de la societat legal de beneficiaris com la determinació dels béns i els drets que integren el patrimoni del causant, anomenat també *cabal relicte* o *cabal hereditari*, es regeixen per les normes del dret civil. Pel que fa a la valoració d'aquests béns i drets, consisteix a determinar-ne el valor real, un concepte que presenta dificultats, com ja hem vist.

El valor real ha de ser consignat pels interessats en la declaració que estan obligats a presentar, i pot ser objecte de comprovació administrativa (comprovació de valors). No obstant això, el subjecte passiu pot salvar la seva responsabilitat ajustant la seva declaració a les regles de valoració de l'impost sobre el patrimoni (art. 18.2 i 4 LISD).

L'aixovar domèstic

La LISD no defineix l'aixovar domèstic, de manera que la doctrina considera que cal atènyer-se al concepte d'*aixovar domèstic* que incorpora la LIP.

b) Incorporació de l'aixovar domèstic. L'article 15 de la LISD estableix que l'aixovar domèstic forma part del cabal hereditari i es valora en un 3% de l'import del cabal relicte del causant, tret que els interessats assignin a aquest aixovar un valor superior o en provin fefaentment la inexistència o que el valor que té és inferior al que resulti de l'aplicació del percentatge esmentat.

En definitiva, com aclareix l'article 34 del RISD, tret que els interessats n'acreditin la inexistència, la norma presumeix que l'aixovar domèstic forma part del cabal hereditari, de manera que si no s'inclou en l'inventari de béns s'hi ha d'afegir d'ofici. Pel que fa al valor que té, és el que resulti de l'aplicació del percentatge, tret que se'n declari un valor superior o es provi fefaentment que té un valor inferior.

El supòsit del cònjuge supervivent

El valor que resulti de l'aplicació del coeficient de l'article 15 de la LISD s'ha de minorar en el dels béns que s'han de lliurar al cònjuge supervivent per disposició de l'article 1321 del CC o disposicions anàlogues de dret foral (roba, mobiliari i objectes que constitueixin el parament de l'habitatge habitual comú, excepte joies, objectes artístics històrics o de gran valor), el valor dels qual s'ha de fixar en el 3% del valor cadastral de l'habitatge habitual del matrimoni, tret que els interessats provin un valor superior.

c) Addició de béns al cabal hereditari, si escau, pel joc de les presumpcions legals corresponents. Amb la finalitat d'evitar pràctiques elusives de la progressivitat de l'impost, com les anomenades *bestretes d'herència*, en les adquisicions per causa de mort i per a determinar la participació individual de cada causa-havent, l'article 11 de la LISD presumeix que formen part del cabal hereditari determinats béns i drets que han estat objecte de transmissió en un període anterior si concorren determinades circumstàncies, tret que es pugui provar l'onerositat de la transmissió.

Es presumeix que formen part del cabal hereditari:

- Els béns de tot tipus que fins a un any abans de la mort figurin a nom del causant, tret que es provi fefaentment que van ser transmesos i que es troben en poder d'una persona diferent d'un hereu, legatari, parent de tercer grau o cònjuge de qualssevol d'aquests últims o del causant.
- Els béns i drets que durant els tres anys anteriors a la mort hagin estat adquirits a títol onerós en usdefruit pel causant i en nua propietat per alguna de les persones esmentades en el punt anterior.
- Els béns i drets transmesos pel causant durant els quatre anys anteriors a la seva mort. Se n'ha de reservar l'usdefruit o qualsevol altre dret vitalici, excepte quan es tracti d'assegurances de renda vitalícia concertades amb entitats dedicades legalment a aquest tipus d'operacions.
- Els valors i efectes dipositats els resguards dels quals s'hagin endossat, si abans de la mort de l'endossant no s'han retirat o no s'ha deixat constància de l'endós en els llibres del dipositari, i els valors nominatius que igualment hagin estat objecte d'endós, si la transferència no s'ha fet constar en els llibres de l'entitat emissora també abans de la mort del causant.

2) **Determinació del valor net d'aquest cabal**, per mitjà de la deducció del passiu de l'herència (càrregues i deutes) i de determinades despeses.

Pel que fa a la deducció de passiu i despeses, del valor real del cabal hereditari brut s'han de deduir les **càrregues** que disminueixin aquest valor i els deutes del causant que resultin prou acreditats, i que no siguin a favor dels hereus o dels legataris de part alíquota i dels cònjuges, ascendents o descendents o germans dels cònjuges, encara que renunciïn a l'herència.

Especialment, són deduïbles els **deutes** tributaris i de la Seguretat Social, si són satisfets pels hereus, marmessors o administradors del cabal hereditari, encara que corresponguin a liquidacions practicades després de la mort.

Com a despeses deduïbles¹³³, només es preveuen les següents:

- Les despeses de caràcter litigiós ocasionades per la testamentaria o l'abintestat, en interès comú dels hereus, exceptuant les relatives a l'administració del cabal relict.
- Les despeses d'última malaltia, enterrament i funeral, que siguin proporcionades als usos i costums.

3) **Determinació del valor de l'adquisició individual**, per mitjà de la partició i l'adjudicació de les parts hereditàries corresponents (filloles).

Pel que fa a l'adjudicació de la participació individual, per a evitar pràctiques elusives de la progressivitat de l'impost per mitjà de l'adjudicació de partició de béns concrets, la LISD considera a l'efecte d'aquest impost que les particions i adjudicacions s'han dut a terme amb estricta igualtat i d'acord amb les normes reguladores de la successió, amb independència de les participacions i adjudicacions que facin els interessats i de si els béns són subjectes al pagament de l'impost o no. Això significa que, com a regla general, cada causahavent tributa en relació amb la seva quota ideal, amb independència dels béns rebuts¹³⁴.

Per tant, els augments que resultin de la comprovació de valors s'han de prorratejar entre els diferents adquirents o hereus, tret que corresponguin a béns que hagin estat objecte d'atribució específica pel testador, o s'hagin adjudicat en concepte diferent del d'herència (llegat).

Excessos d'adjudicació

Quan el valor declarat de la participació individual o el llegat sigui superior al que correspon com a quota ideal, s'ha de liquidar l'excés d'adjudicació a favor del beneficiari, d'acord amb l'ITPAJD. Així mateix, s'ha de liquidar l'excés d'adjudicació quan el valor comprovat del que s'ha adjudicat a un dels hereus excedeixi el 50% del valor que hi correspondria en virtut del seu títol.

Finalment, respecte a l'adjudicació pel testador de béns concrets (**llegats**), constitueix la base imposable de l'ISD el valor real dels béns o drets rebuts, excepte l'import de les càrregues i els deutes que siguin deduïbles. Ara bé, la deducció de deutes només és procedent respecte als llegats de part alíquota,

Valor real del cabal hereditari

El valor real del cabal hereditari brut es configura pel cabal relict, més l'aixovar domèstic i, si escau, els béns addicionats.

⁽¹³³⁾ Article 14 LISD.

⁽¹³⁴⁾ Article 27 LISD.

⁽¹³⁵⁾ Articles 9.a LISD i 22 RISD.

però no respecte als que atribueixin béns determinats. I en cap cas no hi ha la possibilitat de deduir despeses, previstes exclusivament per a les adquisicions a títol universal¹³⁵.

No afecten la determinació de la base imposable del legatari ni l'aixovar domèstic ni l'addició de béns, tret que sigui el legatari mateix l'afectat pel joc d'aquestes presumpcions.

3.5.2. Transmissions lucratives entre vius

En les donacions i les altres transmissions lucratives entre vius equiparables, el **valor net dels béns i drets** adquirits que constitueix la base imposable es determina deduïnt del valor real d'aquests béns l'import de les càrregues i els deutes deduïbles.

L'especialitat, en aquest cas, és donada pels **deutes** que es consideren deduïbles i que es limiten als que estaven garantits amb drets reals que recaiguin sobre els mateixos béns transmesos, en cas que l'adquirent hagi assumit fefaentment l'obligació de pagar el deute garantit¹³⁶.

(136) Articles 17 LISD i 37 i 95 RISD.

3.5.3. Acumulació

Atès el caràcter progressiu de la tarifa de l'impost, la LISD preveu l'**acumulació** de les adquisicions lucratives que tinguin lloc entre un mateix adquirent i transmissor dins d'un determinat període, però amb conseqüències diferents segons els casos¹³⁷.

(137) Article 30 LISD.

En concret, són objecte d'acumulació les quantitats percebudes per assegurances de vida i les adquisicions per causa de mort, sempre que el causant sigui el contractant de l'assegurança individual, o l'assegurat en l'assegurança col·lectiva; les donacions entre si, sempre que hagin estat atorgades per un mateix donador a favor d'un mateix donatari en un termini de tres anys; i les donacions i les adquisicions per causa de mort, sempre que el causant hagi rebut les donacions del causant en els quatre anys anteriors a la successió.

En el primer cas, es produeix una acumulació de bases imposables que dona lloc a una sola liquidació de l'impost. En els casos de les donacions entre si i les donacions i les adquisicions per causa de mort, l'acumulació es produeix exclusivament per a determinar el tipus de gravamen aplicable a la segona adquisició o a una d'ulterior. Aquest últim ha de ser el mitjà que correspongui a la quantitat resultant de l'acumulació.

3.6. Base liquidable

En les adquisicions gravades per aquest impost, la **base liquidable** s'obté aplicant a la base imposable les reduccions establertes per les comunitats autònomes.

Reduccions establertes per les comunitats autònomes

La legislació autonòmica sobre impostos cedits que fins ara regula les reduccions en l'ISD es pot consultar en l'adreça web de l'Agència Estatal d'Administració Tributària.

En els casos de les **adquisicions per causa de mort** i quantitats derivades d'assegurances de vida, si la comunitat autònoma no ha regulat les reduccions a què es refereix l'apartat anterior o no resulta aplicable als subjectes passius la normativa pròpia de la comunitat, s'han d'aplicar les reduccions següents:

1) **Mínim exempt** d'acord amb el parentiu i l'edat de l'adquirent segons les taules de l'article 20.2.a de la LISD, incrementat en una quantitat fixa en cas d'incapacitat.

Les taules de l'article 20.2.a de la LISD

S'estableixen quatre grups de contribuents segons l'edat i el parentiu; a cada grup hi correspon una quantitat diferent de reducció de la base imposable:

- Grup I. Descendents i adoptats menors de vint-i-un anys.
- Grup II. Descendents i adoptats de vint-i-un anys o més, cònjuges, ascendents i adoptants.
- Grup III. Col·laterals de segon i tercer grau, ascendents i descendents per afinitat.
- Grup IV. Col·laterals de quart grau, graus més distants i estranys.

2) En les **quantitats percebudes per assegurances de vida**: reducció del 100% amb el límit de 9.195,49 euros, quan el beneficiari sigui el cònjuge, l'ascendent, el descendent, l'adoptant o l'adoptat del finat. No obstant això, també es preveu la reducció del 100% en les assegurances de vida per actes de terrorisme, per serveis prestats en missions internacionals humanitàries o de pau de caràcter públic, extensible a tots els possibles beneficiaris de l'assegurança i sense límit màxim.

3) En les **adquisicions per causa de mort d'empreses individuals o de participacions en entitats exemptes** del supòsit segon de l'apartat vuitè de l'article 4 de la LIP, quan els causahavents siguin el cònjuge, els descendents o els adoptats i es comprometin a mantenir l'adquisició durant deu anys: reducció del 95% del valor de l'adquisició.

4) En les **adquisicions per causa de mort de l'habitatge habitual del finat**, quan els causahavents siguin el cònjuge, els ascendents o els descendents seus, o un parent col·lateral més gran de seixanta-cinc anys que hagi conviscut amb el causant durant els dos anys anteriors a la mort, sempre que es comprometin a mantenir l'adquisició durant deu anys: reducció del 95% del valor de l'adquisició, amb el límit de 122.606,47 euros.

5) En les **adquisicions per causa de mort de béns del patrimoni històric espanyol** o de les comunitats autònomes, quan els causahavents siguin el cònjuge, els descendents o els adoptats, i sempre que aquests últims es comprometin a mantenir l'adquisició durant deu anys: reducció del 95% del valor de l'adquisició.

6) En les **adquisicions per causa de mort a favor de descendents de béns que hagin estat objecte d'una adquisició anterior o de més d'una** del mateix tipus en un període màxim de deu anys: reducció de l'import del que ja ha satisfet l'ISD en les transmissions precedents.

En els casos de les **donacions i transmissions lucratives entre vius** equiparables, si la comunitat autònoma no ha regulat les reduccions a què es refereix l'article 20.1 de la LISD o no resulta aplicable als subjectes passius la normativa pròpia de la comunitat, la base liquidable ha de coincidir amb la base imposable.

Aquesta regla només admet excepcions en els casos següents:

- Transmissió d'explotacions agràries prioritàries a l'empara de la Llei 19/1995, de 4 de juliol.
- Transmissió d'una empresa individual, un negoci professional o de participacions en entitats exemptes de l'IP, en les condicions que estableix l'article 20.6 de la LISD.
- Donació a favor del cònjuge, descendents o adoptats de béns del patrimoni històric espanyol o de les comunitats autònomes, que preveu l'article 20.7 de la LISD.

3.7. Quota i deduccions

La **quota tributària** s'obté en aquest impost a partir d'una quota íntegra, a la qual s'aplica un coeficient multiplicador que es determina segons el parentiu i el patrimoni preexistent de l'adquirent subjecte passiu de l'impost.

Quota íntegra

La quota íntegra és el resultat de l'aplicació a la base liquidable d'una escala o tarifa única de caràcter progressiu.

1) La tarifa

D'acord amb la Llei 22/2009, correspon a les comunitats autònomes l'aprovació de la tarifa de l'impost. En cas que una comunitat no hagi aprovat la tarifa, la base imposable s'ha de gravar amb els tipus que s'indiquen en l'escala que preveu l'article 21.2 de la LISD, que varien entre el 7,65% i el 34%.

2) El coeficient multiplicador

El patrimoni preexistent del subjecte passiu en el moment de la meritació i el seu grau de parentiu amb el causant, el donant, el contractant de l'assegurança o l'assegurat, segons els casos, determinen la quantia del coeficient multiplicador aplicable a la quota íntegra, segons l'escala aprovada per la comunitat autònoma d'acord amb la Llei 22/2009. Si la comunitat no ha aprovat el coeficient o la quantia dels trams, o no resulta aplicable als subjectes passius la seva normativa pròpia, s'ha d'aplicar el coeficient previst en la LISD¹³⁸.

(138) Article 22.2 LISD.

3) Deduccions i bonificacions

Quan la subjecció a l'impost es produeixi per obligació personal, el contribuïent té dret a la deducció per doble imposició internacional de l'article 23 de la LISD. Si escau, també hi són aplicables les deduccions autonòmiques existents que són compatibles amb les de l'Estat sempre que no modifiquin aquestes últimes.

Així mateix, si el contribuïent té la residència habitual a Ceuta i Melilla, s'ha de fer una bonificació del 50% de la quota, que s'incrementa fins al 99% quan els drethavents siguin el cònjuge, els descendents o els ascendents del causant, d'acord amb les regles que preveu l'article 23 bis de la LISD.

Finalment, també hi és aplicable la deducció per addició de béns (es dedueix la quota de l'ITPAJD pagada).

3.8. Normes especials

1) Usdefruit i altres institucions

La LISD, en un esforç de síntesi notable, dedica un sol precepte a la tributació de la constitució i l'extinció de l'usdefruit, els drets reals d'ús i habitació, i les adquisicions afectades per institucions successòries (substitucions, reserves, fideïcomisos i institucions successòries forals¹³⁹). La regulació d'aquests últims apareix de manera molt més detallada en el reglament de l'impost.

(139) Article 26 LISD.

L'usdefruit temporal o vitalici, i també els drets reals d'ús i habitació, es valoren igual que en l'ITPAJD: tant la constitució com l'extinció de l'usdefruit són subjectes a aquest últim. Ara bé, en la consolidació del domini, el primer nu propietari pren com a base imposable allò que corresponia a la nua propietat

(140) Article 51 RISD.

en el moment de constitució de l'usdefruit, i el tipus de gravamen és el tipus mitjà efectiu que correspondria al valor total del bé tant en la constitució com en l'extinció¹⁴⁰.

2) Repudiació i renúncia

La **repudiació** o **renúncia pura**, simple i gratuïta, de l'herència o el llegat beneficia igualment tots els cohereus amb dret d'acréixer, els quals incrementen la participació i tributen per aquest benefici com si heretessin directament del causant. No obstant això, el parentiu que s'ha de tenir en compte és el de renunciament si és superior al d'adquirent o beneficiari a l'efecte de la liquidació¹⁴¹.

⁽¹⁴¹⁾ Article 28 LISD.

En els altres casos de renúncia a favor de persona determinada, hi ha dues adquisicions gravades: la del renunciament, que adquireix per causa de mort, i la del beneficiari³ com a donació o cessió entre vius. Finalment, la repudiació o renúncia una vegada prescrit l'impost equival a una donació.

3.9. Gestió de l'impost

1) Competència

La **competència funcional** per a la liquidació de l'impost correspon a les delegacions i administracions de l'AEAT o a les oficines amb funcions anàlogues de les comunitats autònomes, sense perjudici de les competències que atribueixen a les oficines de districte hipotecari, a càrrec de registradors de la propietat (DA 8a. de la Llei 29/1991, de 16 de desembre). En tot cas, la comunitat autònoma pot regular els aspectes sobre la gestió i liquidació d'aquest impost d'acord amb la Llei 22/2009 (excepte l'establiment com a obligatori del règim d'autoliquidació, que és competència de l'Estat), i només en cas d'absència de regulació autonòmica s'han d'aplicar les normes que estableix la LISD¹⁴².

⁽¹⁴²⁾ Articles 34.1 LISD i 63 RISD.

Pel que fa a la **competència territorial**, s'estableixen els criteris següents: en les adquisicions per causa de mort, la residència habitual del causant; en les donacions, el territori on hi hagi els béns immobles, el de residència habitual del donatari en els altres casos o el que correspongui a la part dels béns que tingui més valor; i en les assegurances de vida, el territori on l'entitat asseguradora hagi de fer el pagament¹⁴³.

⁽¹⁴³⁾ Article 70 RISD.

2) Obligacions formals

Corresponen al subjecte passiu l'opció de **declarar** o **autoliquidar** l'impost i el deure d'acompanyar la documentació exigida. Aquesta opció desapareix, d'acord amb l'article 31.2 de la LISD, en les comunitats autònomes respecte de les quals la LISD mateixa disposa que aquesta presentació ha de tenir caràcter obligatori (fins ara, Andalusia, Aragó, Astúries, les Balears, les Canàries, Castella-la Manxa, Castella i Lleó, Catalunya, Galícia, Múrcia i València, segons

disposa l'article 34.4 de la LISD). En aquest últim cas, s'afegeix que els subjectes passius han d'aplicar el règim de l'autoliquidació pels fets imposables en què el rendiment de l'impost es consideri produït en el territori d'aquestes comunitats autònomes, en virtut dels punts de connexió que preveu la Llei 22/2009, de 18 de desembre, que regula la cessió de tributs de l'Estat a les comunitats esmentades. S'ha de tenir en compte, en aquest sentit, que d'acord amb la DT 6a. de la LISD, la implantació amb caràcter obligatori del règim d'autoliquidació de l'impost l'estableix l'Estat a mesura que les comunitats autònomes estableixen un servei d'assistència al contribuent per a emplenar aquesta autoliquidació.

El termini de presentació en les adquisicions per causa de mort i en les assegurances de vida és de **sis mesos** a partir del dia de la mort del causant, prorrogable sis mesos més. En les donacions, el termini és de trenta dies hàbils a partir de l'endemà de la data de l'acte.

El presentador del document es considera mandatari del subjecte passiu, i les notificacions que se li facin arribar en relació amb el document presentat tenen el mateix valor i el mateix efecte que si s'haguessin presentat als interessats mateixos.

Els òrgans judicials, els encarregats del registre civil i els notaris estan obligats a subministrar periòdicament a l'Administració tributària informació relativa als actes en què intervinguin i que puguin donar lloc a la meritació d'aquest impost¹⁴⁴.

(144) Article 32 LISD.

3) Garanties

Com l'ITPAJD, la LISD estableix una sèrie de mesures per a assegurar el pagament de l'impost:

a) La prohibició de lliurar béns a persones diferents del titular d'aquests béns o abonar les quantitats derivades d'una assegurança de vida sense que es justifiqui prèviament el pagament de l'impost¹⁴⁵.

(145) Articles 32.4 i 32.5 LISD.

b) El tancament registral, o prohibició d'admissió i negació d'efectes en oficines o registres públics, dels documents que continguin actes subjectes a l'ISD si no en consta la presentació per a liquidar¹⁴⁶.

(146) Article 33 LISD.

4) Liquidacions parcials a compte

Amb l'única finalitat de cobrar assegurances de vida, crèdits del causant, havers deguts i no percebuts per aquest causant, retirar béns, valors, efectes o diners que estiguin en dipòsit i altres supòsits anàlegs, els interessats en successions

(147) Article 35 LISD.

hereditàries poden sol·licitar dins dels terminis que s'estableixin reglamentàriament que es practiqui la liquidació parcial de l'impost o fer l'autoliquidació parcial, que té el caràcter d'ingrés a compte¹⁴⁷.

5) Pagament

El pagament de l'impost es pot fer per mitjà del lliurament de béns del patrimoni històric espanyol, segons l'article 69.2 de la Llei 16/1985, de 25 de juny.

Supòsits d'ajornament i fraccionament del pagament:

(148) Article 38 LISD.

a) Amb caràcter general. Sense perjudici de les normes generals de la LGT i de l'aplicabilitat de les normes del RGR, la LISD estableix amb caràcter general la possibilitat que les oficines de gestió acordin ajornar el pagament de les liquidacions practicades per causa de mort, per terminis fins a un any, sense garantia, però amb la meritació d'interessos de demora, sempre que no hagi inventariat efectiu o béns de fàcil realització suficients per a abonar les quotes liquidades, si se sol·licita abans d'expirar el termini de pagament reglamentari.

Si es presta garantia, en els mateixos supòsits i condicions, el pagament es pot fraccionar fins a cinc anualitats. En les mateixes condicions es pot acordar l'ajornament del pagament fins que es coneguin els causahavents¹⁴⁸.

b) Supòsits especials. Igualment, l'article 39 de la LISD preveu com a supòsits especials d'ajornament i fraccionament la possibilitat d'ajornar el pagament durant cinc anys, amb garantia i sense la meritació d'interessos de demora en els casos de transmissió d'una empresa individual o de l'habitatge habitual del causant.

4. Impost sobre el patrimoni

4.1. Fet imposable i exempcions

L'impòst sobre el patrimoni és un tribut de caràcter directe i natural a la persona, que grava el patrimoni net de les persones físiques. El tribut recau sobre el conjunt de béns i drets de contingut econòmic de què sigui titular el subjecte passiu, amb deducció de càrregues, gravàmens, deutes i altres obligacions personals de què hagi de respondre.

Les **finalitats** d'aquest impost, a més de la recaptadora comuna a qualsevol impost, són la de controlar els patrimonis de les persones físiques per a facilitar la gestió d'altres impostos i, al mateix temps, la de ser un complement de l'impòst sobre la renda de les persones físiques.

L'impòst sobre el patrimoni està regulat en l'actualitat per la **Llei 19/1991, de 6 de juny**. La Llei 4/2008, de 23 de desembre, va suprimir el gravamen, amb efectes des de l'1 de gener de 2008. No obstant això, el RDL 13/2011, de 16 de setembre, ha restablert l'impòst, amb **caràcter temporal**. Des del 2011, les lleis de pressupostos generals de l'Estat han anat mantenint la seva aplicació temporal.

Caràcters de l'impòst sobre el patrimoni

Com que el patrimoni és el seu objecte, l'IP es qualifica d'**impòst directe**, ja que grava una manifestació directa de la capacitat econòmica, i de naturalesa personal, per l'estructura de l'element material del fet imposable de l'impòst. L'IP és un impost directe sigui quin sigui el criteri utilitzat en aquesta qualificació, considerant que és així com el classifica la llei de pressupostos i que no és un impost repercutible.

L'IP també és un impost **instantani, periòdic**, de marcat caràcter **jurídic i progressiu**, encara que amb una capacitat de recaptació escassa, pels tipus de gravamen baixos que utilitza.

A més, s'ha d'assenyalar que és un impost que no té en compte les circumstàncies personals i familiars del subjecte passiu. Es tracta, per tant, d'un impost de caràcter **objectiu**. En conseqüència, en la regulació d'aquest impost no hi ha reduccions de la base imposable ni deduccions de la quota per aquestes circumstàncies personals o familiars.

Finalment, l'IP és un tribut **cedit** i, per tant, de regulació estatal, respecte al qual les comunitats autònomes han assumit competències normatives en matèria de mínim exempt, tipus de gravamen i deduccions i bonificacions de la quota, i també competències de gestió, en concret quant a gestió, liquidació, recaptació, inspecció i revisió en via administrativa. El punt de connexió per als subjectes obligats a satisfer-lo és la residència habitual en el territori de la comunitat autònoma.

El **fet imposable** de l'IP, el constitueix la titularitat d'un patrimoni net per part d'una persona física en el moment de la meritació de l'impost.

A aquests efectes, s'entén per **patrimoni net** el conjunt de béns i drets de contingut econòmic la titularitat del qual correspongui a una persona física, amb deducció de les càrregues i els gravàmens que en disminueixin el valor, i també els deutes i les obligacions personals de què hagi de respondre¹⁴⁹.

(149) Article 1.2 LIP.

No obstant això, aquest patrimoni es limita als béns i drets radicats o exercibles en territori espanyol i a les càrregues i deutes que se'ls pot imputar quan la persona física que n'és titular no resideix en el territori espanyol, la qual cosa fa que estigui subjecta a l'impost en règim d'obligació real.

Pel que fa a la data de **meritació** de l'impost, se situa en el 31 de desembre de cada any natural i afecta el patrimoni de què sigui titular el subjecte passiu en aquesta data¹⁵⁰.

(150) Article 29 LIP.

El caràcter instantani de l'impost sobre el patrimoni

L'IP és un impost instantani, encara que de periodicitat anual, atès que l'element temporal del fet imposable no té una existència dilatada en el temps.

El fet imposable s'executa íntegrament un dia, el 31 de desembre de cada any. Així, l'impost s'exigeix pel patrimoni atribuïble al subjecte passiu en aquesta data, amb independència de la seva situació patrimonial al llarg de l'any. Això no impedeix que l'impost sigui exigible periòdicament, amb una periodicitat anual.

Per tant, en aquest impost no hi ha un període impositiu pròpiament dit. Així doncs, la defunció d'una persona un dia diferent del 31 de desembre determina que l'impost no es meriti en aquest exercici. El cabal relicte es grava com a part del patrimoni dels hereus o legataris, sense que en cap cas aquests hagin de presentar una declaració de l'impost sobre el patrimoni pel mort.

La LIP conté una relació de béns **exempts** que no generen l'obligació de pagament per al titular, encara que formin part del patrimoni d'una persona física.

Els béns i drets exempts són els següents¹⁵¹:

- Els béns integrants del patrimoni històric espanyol i del patrimoni històric de les comunitats autònomes.
- Els objectes d'art i les antiguitats que es trobin en una d'aquestes situacions: tenir un valor inferior a les quantitats a què es refereix l'article 26.4 de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol; haver estat cedits per tal de ser exhibits públicament en museus o institucions culturals en dipòsit permanent durant un període no inferior a tres anys, mentre hi estiguin dipositats, o constituir l'obra pròpia dels artistes mentre sigui patrimoni de l'autor.
- L'aixovar domèstic. A efectes de la LIP, s'entén per aixovar domèstic "els efectes personals i de la llar, utensilis domèstics i altres béns mobles d'ús particular del subjecte passiu", excepte joies, pells de caràcter sumptuari, vehicles de dues o tres rodes amb

(151) Article 4 LIP.

una cilindrada igual o superior a 125 centímetres cúbics, embarcacions d'esbarjo o d'esports nàutics, aeronaus i obres d'art i antiguitats no exemptes.

- Els drets de contingut econòmic següent: drets consolidats de partícips i drets econòmics dels beneficiaris d'un pla de pensions; drets de contingut econòmic corresponents a primes satisfetes a plans de previsió assegurats; drets de contingut econòmic corresponents a aportacions realitzades als plans de previsió empresarial; drets de contingut econòmic derivats de primes satisfetes a contractes d'assegurança col·lectiva, diferents dels plans de previsió social empresarial, que instrumentin els compromisos per pensions assumits per les empreses, o drets de contingut econòmic corresponents a primes satisfetes a assegurances privades que cobreixin la dependència.
- Els drets derivats de la propietat intel·lectual o industrial mentre formin part del patrimoni de l'autor i, en el cas de la propietat industrial, no estiguin vinculats a activitats empresarials.
- Els valors pertanyents a no residents els rendiments dels quals n'estiguin exempts en virtut del que disposa l'article 14 TRLIRNR.
- El patrimoni empresarial i professional; és a dir, els béns i els drets de les persones físiques necessaris per al desenvolupament de la seva activitat empresarial o professional principal, exercida de manera personal i directa, o bé directament, o bé per mitjà de l'exempció de la titularitat o usdefruit vitalici sobre les participacions de les entitats propietàries d'aquest patrimoni, sempre que aquestes últimes no siguin merament de gestió d'un patrimoni mobiliari o immobiliari o societats patrimonials, i sempre que el subjecte passiu tingui un mínim de participació del 5% de manera individual o del 20% amb el seu cònjuge, ascendents, descendents o col·laterals de segon grau, i exerceixi les funcions de direcció, i que per aquest motiu rebí una remuneració superior al 50% de la totalitat dels seus rendiments d'activitats econòmiques i de treball.
- L'habitatge habitual del contribuïent, fins a un import màxim de 300.000 euros.
- Béns i drets inclosos en la Llei 41/2003, de 18 de desembre, de protecció patrimonial de les persones amb discapacitat, sempre que ho disposi la normativa autonòmica de residència del subjecte.

4.2. Subjecte passiu

La LIP preveu dues maneres possibles de subjecció de les persones físiques a aquest impost a títol de contribuïents, segons que siguin o no residents habituals en territori espanyol:

1) Els **residents** hi estan obligats segons el seu patrimoni net universal (modalitat d'obligació personal); també poden optar a continuar tributant per l'obligació personal a Espanya els residents en territori espanyol que passin a tenir la residència en un altre país (aquesta opció s'exerceix amb la presentació de la declaració per obligació personal en el primer exercici en què s'hagi deixat de ser resident).

2) Els **no residents**, d'acord amb el patrimoni net de què siguin titulars, radicat o exercible en territori espanyol; és a dir, en funció del conjunt de béns i drets de titularitat situats o exercibles en territori espanyol, a exclusió dels deutes i les càrregues relacionats directament amb aquests béns i drets (modalitat d'obligació real).

La residència habitual, la determinació de la qual remet a les normes de l'IRPF¹⁵², també constitueix el **punt de connexió** amb el territori de la comunitat autònoma que determina la cessió de l'impost a aquesta última i, per

⁽¹⁵²⁾ Article 5.3 LIP.

tant, la subjecció a les competències assumides i a les normes dictades per la comunitat autònoma a l'empara de la Llei de cessió de tributs de l'Estat a les comunitats autònomes.

D'altra banda, els subjectes per obligació real estan obligats a nomenar **un representant** davant l'Administració tributaria en relació amb aquest impost quan es produeixi una de les circumstàncies següents: que s'actui per mitjà d'un establiment permanent, o bé que ho requereixi l'Administració tributaria, considerant la quantitat i les característiques del patrimoni situat en territori espanyol¹⁵³.

(153) Article 6.1 LIP.

La LIP designa **responsable solidari** dels contribuents per obligació real el dipositarí o gestor dels béns o drets dels no residents, pels béns o drets dipositats o la gestió dels quals se'ls hagi encomanat¹⁵⁴.

(154) Article 6.3 LIP.

Finalment, cal destacar que els béns i drets s'atribuiran als subjectes passius segons les **normes sobre titularitat jurídica** aplicables en cada cas i en funció de les proves aportades per aquells o de les descobertes per l'Administració¹⁵⁵.

(155) Article 7 LIP.

Les disposicions reguladores del règim econòmic matrimonial

Si escau, hi són aplicables les normes sobre titularitat jurídica dels béns i drets contingudes en les disposicions reguladores del règim econòmic del matrimoni, i en els preceptes de la legislació civil aplicables en cada cas a les relacions patrimonials entre els membres de la família.

La titularitat dels béns i drets que, d'acord amb les disposicions o pactes reguladors del corresponent règim econòmic matrimonial, siguin comuns a tots dos cònjuges, s'atribuirà a parts iguals a cadascun d'ells, tret que es justifiqui una altra quota de participació.

Quan no resulti degudament acreditada la titularitat dels béns o drets, l'Administració tributària té dret a considerar com a titular qui figuri com a tal en un registre fiscal o en altres de caràcter públic.

4.3. Base imposable

El **valor del patrimoni net** del subjecte passiu constitueix la base imposable de l'IP. Aquest valor es **determina** per la diferència entre el valor dels béns i drets de què sigui titular el subjecte passiu i les càrregues i els gravàmens de naturalesa real, quan disminueixin el valor dels béns o els drets, i també dels deutes o les obligacions de què hagi de respondre el subjecte passiu¹⁵⁶.

(156) Article 9 LIP.

En els supòsits d'**obligació real** de contribuir, només són deduïbles les càrregues i els gravàmens que afectin els béns i drets que radiquin en territori espanyol o que es puguin exercir o s'hagin de complir en aquest, i els deutes per capitals invertits en els béns indicats.

La LIP no conté un criteri únic de valoració. La norma estableix una sèrie de **regles de valoració per a cada tipus de béns** en què s'utilitzen valors administratius, comptables, de mercat o derivats de l'aplicació d'altres impostos, segons els casos, amb la finalitat de facilitar la gestió.

Valoració de béns i drets¹⁵⁷

⁽¹⁵⁷⁾ Articles 10 a 25 LIP.

- Béns immobles de naturalesa urbana i rústica: per un valor superior del valor cadastral, valor comprovat a aquest efecte d'altres tributs (ITPAJD o ISD) i pel preu, la contraprestació o el valor d'adquisició. Quant a aquests termes, s'ha de precisar que el preu es refereix a les operacions de compravenda, la contraprestació a les permutes i el valor d'adquisició als supòsits de successions o donacions.
- Béns i drets destinats a activitats empresarials o professionals, segons les normes de l'IRPF: pel valor que resulti de la comptabilitat, per diferència entre l'actiu real i el passiu exigible, sempre que la comptabilitat s'ajusti al que disposa el Codi de comerç, excepte els béns immobles, que es valoren per la regla general anterior, menys quan es tracti d'empreses immobiliàries.
- Dipòsits en compte corrent o d'estalvi, a la vista o a termini, pel valor superior dels dos següents: el saldo a 31 de desembre o el saldo mitjà ponderat de l'últim trimestre.
- Valors representatius de la cessió a tercers de capitals propis i participacions en fons propis de qualsevol entitat: quan es tracti de valors negociats en mercats organitzats, es computen pel seu valor de cotització mitjana de l'últim trimestre, i en la resta dels casos, pel valor nominal si es tracta de cessió de capitals, o pel seu valor liquidatiu en el cas dels fons d'inversió mobiliària.
- Assegurances de vida: les contractades pel contribuent, encara que el beneficiari sigui un tercer, es computen pel seu valor de rescat en el moment de la meritació de l'impost (31 de desembre). Aquest valor l'ha de facilitar l'entitat asseguradora.
- Les rendes temporals o vitalícies constituïdes com a conseqüència del lliurament d'un capital, ja sigui en diners, béns mobles o immobles, la titularitat dels quals correspongui al declarant, es valoren pel resultat de capitalitzar l'annualitat al tipus d'interès legal dels diners vigents a la data de meritació d'aquest impost (31 de desembre) i prenent del capital resultant aquella part que, segons les regles establertes per a valorar els usdefruïts, correspongui a l'edat del rendista, si la renda és vitalícia, o a la durada de la renda, si és temporal.
- Vehicles, joies, pells de caràcter sumptuari, embarcacions i aeronaus: es valoren pel seu valor de mercat a la data de la meritació de l'impost (31 de desembre).
- Objectes d'art i antiguitats: la valoració d'aquests béns s'efectua pel seu valor de mercat a la data de meritació de l'impost (31 de desembre). Els objectes d'art i les antiguitats que tinguin la consideració d'exempts de l'impost no s'han d'incloure en l'autoliquidació.
- Els drets reals de gaudi i la nua propietat es valoren d'acord amb els criteris assenyalats en l'ITPAJD, prenent, si escau, com a referència el valor assignat al corresponent bé, d'acord amb les regles que conté la LIP.
- Les concessions administratives per a l'explotació de serveis o béns de domini o titularitat pública, sigui quina sigui la seva durada, es valoren d'acord amb els criteris assenyalats en l'ITPAJD.
- Els drets derivats de la propietat intel·lectual i industrial, adquirits de tercers, s'han d'incloure en el patrimoni de l'adquirent pel seu valor d'adquisició, sense perjudici del previst en relació amb la valoració de les activitats empresarials i professionals.

- Les opcions de contractes es valoren d'acord amb el que estableix l'ITPAJD.
- Els altres béns i drets de contingut econòmic, atribuïbles al subjecte passiu, es valoren pel seu preu de mercat en la data de la meritació de l'impost.
- Els deutes es valoren pel seu nominal en la data de la meritació de l'impost i només són deduïbles sempre que estiguin degudament justificats. No són objecte de deducció les quantitats avalades, fins que l'avalista estigui obligat a pagar el deute, perquè s'ha exercit el dret contra el deutor principal i aquest ha resultat fallit. En el cas d'obligació solidària, les quantitats avalades no es poden deduir fins que s'exerceixi el dret contra l'avalador. Tampoc no és objecte de deducció la hipoteca que garanteixi el preu ajornat en l'adquisició d'un bé, sense perjudici que sí que ho sigui el preu ajornat o deute garantit. Finalment, en cap cas no són objecte de deducció els deutes contrets per a l'adquisició de béns o drets exempts. Quan l'exempció sigui parcial, és deduïble, si escau, la part proporcional dels deutes.

4.4. Base liquidable, deute tributari i gestió

En el supòsit d'obligació personal, la base imposable es redueix, en concepte de mínim exempt, en l'import que hagi aprovat la comunitat autònoma¹⁵⁸.

(158) Article 28 LIP.

Si la comunitat autònoma no ha regulat el **mínim exempt**, la base imposable es redueix en 700.000 euros.

Aquest mínim exempt és aplicable també en el cas de subjectes passius no residents que tributin per obligació personal de contribuir i de subjectes passius sotmesos a l'**obligació real** de contribuir.

La quota íntegra de l'IP és el resultat d'aplicar sobre la base liquidable la **tarifa**, progressiva i única per a l'obligació personal i real, que en cada cas determini la comunitat autònoma competent o, si no n'hi ha cap, la prevista en l'article 30 LIP, els tipus de la qual van del 0,20% al 2,50%.

La tarifa prevista en la LIP és la següent¹⁵⁹:

(159) Article 30 LIP.

Taula 7. Tarifa prevista en la LIP

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable Fins a euros	Tipus Percentatge
0,00	0,00	167.129,45	0,2
167.129,45	334,26	167.123,43	0,3
334.252,88	835,63	334.246,87	0,5
668.499,75	2.506,86	668.499,76	0,9
1.336.999,51	8.523,36	1.336.999,50	1,3
2.673.999,01	25.904,35	2.673.999,02	1,7
5.347.998,03	71.362,33	5.347.998,03	2,1

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable Fins a euros	Tipus Percentatge
10.695.996,06	183.670,29	en endavant	2,5

Només per als subjectes per obligació personal, la quota íntegra per l'IP, juntament amb les quotes de l'IRPF, **no pot excedir el 60%** de la suma de les bases imposables d'aquest últim. Si no, s'ha de reduir la quota íntegra de l'IP fins que arribi al límit indicat, sempre que aquesta reducció no superi el 80%¹⁶⁰.

(160) Article 31 LIP.

En relació amb les deduccions de la quota, cal tenir present, en primer lloc, la **deducció per doble imposició internacional**. Seguint la fórmula tradicional i sense perjudici del que estableixin els tractats o convenis internacionals, els subjectes per obligació personal poden deduir de la quota la menor de les dues quantitats següents: l'import efectiu del que han pagat a l'estranger per un impost anàleg o el resultat d'aplicar el tipus mitjà efectiu de gravamen a la part de la base liquidable gravada a l'estranger¹⁶¹.

(161) Article 32.1 LIP.

D'altra banda, la **comunitat autònoma** pot establir deduccions en aquest impost, que són compatibles amb les establertes per l'Estat, sense que puguin comportar-ne la modificació i que s'hi han d'aplicar després de les estatals¹⁶².

(162) Article 32.2 LIP.

Finalment, la part de la quota corresponent a béns i drets radicats o exercibles a **Ceuta i Melilla** gaudeix d'una bonificació del 75% si es tracta de subjectes, per obligació personal, o afecta valors representatius del capital social d'entitats domiciliades i amb objecte social a les ciutats esmentades o en establiments permanents d'aquestes, en els casos de subjecció per obligació real.

No cal oblidar que l'article 3.1 de la Llei 4/2008 va modificar l'article 33 LIP, amb efectes des de l'1 de gener de 2008, i va preveure una bonificació del 100% a favor de tots els subjectes passius de l'impost, en substitució de la bonificació de la quota a Ceuta i Melilla. Per tant, a partir de l'1 de gener de 2008, la quota líquida de l'IP sempre era zero. No obstant això, a partir de l'exercici 2011 i fins a l'actualitat, s'ha anat prorrogant per les lleis de pressupostos generals de l'Estat la vigència temporal d'aquest impost.

Quant a la **gestió de l'impost**, la titularitat de les competències de gestió, liquidació, recaptació i revisió d'aquest tribut corresponen a l'Estat, sense perjudici de la delegació a favor de les comunitats autònomes, d'acord amb el que preveuen les lleis de cessió¹⁶³.

(163) Article 35 LIP.

Quant a l'**autoliquidació i pagament** de l'impost, cal tenir en compte que l'article 3.2 de la Llei 4/2008 va derogar els articles 36 a 38 LIP, amb efectes des de l'1 de gener de 2008, que estableixen el règim d'autoliquidació de

l'impost, de les persones obligades a presentar declaració i de la presentació d'aquesta declaració. No obstant això, aquests preceptes han estat afegits pel RDL 13/2011, de 16 de setembre, pel qual es restableix l'impost amb caràcter temporal.

Autoliquidació i pagament de l'impost

L'IP és gestionat pel sistema d'autoliquidació i ingrés, i és previst que el pagament del deute tributari es pugui satisfer per mitjà del lliurament de béns pertanyents al patrimoni històric espanyol.

Estan obligats a presentar declaració els subjectes passius la quota tributària dels quals, determinada d'acord amb les normes reguladores de l'impost i una vegada aplicades les deduccions o bonificacions que siguin procedents, resulti a ingressar, o quan, si no es dóna aquesta circumstància, el valor dels seus béns o drets, determinat d'acord amb les normes reguladores de l'impost, sigui superior a 2.000.000 d'euros.

La forma, el lloc, els terminis i els impresos per a complir aquesta obligació, els estableix el Ministeri d'Hisenda per mitjà d'una ordre ministerial dictada a aquest efecte.

Activitats

Casos pràctics

1. El senyor Gómez treballa en una entitat de crèdit. En l'exercici actual, rep una retribució íntegra dinerària de 28.848,58 euros. Així mateix, l'empresa li lliura com a gratificació especial 3.005,06 euros per pagar un viatge turístic amb la família. A més, l'1 de gener l'empresa li concedeix un crèdit de 6.010,12 euros per a l'adquisició d'un vehicle al tipus d'interès de l'1% anual, quan l'interès legal del diner suposem que és del 5,5% anual. El 31 de desembre retorna el capital més els interessos del préstec. L'ingrés a compte corresponent s'ha repercutit al treballador i s'ha deduït de la retribució dinerària. El senyor Gómez té reconeguda per la Seguretat Social una discapacitat amb un grau de minusvalidesa del 40%, com a conseqüència d'un accident que va tenir de jove i que li va causar una desviació de la columna vertebral. No obstant això, la incapacitat li permet fer la seva feina. D'altra banda, l'empresa li ha retingut a compte de l'IRPF la quantitat de 4.928,30 euros i li ha descomptat 1.918,43 euros en concepte de cotitzacions a la Seguretat Social. Finalment, el senyor Gómez està afiliat a un sindicat, al qual abona una quota anual de 48,08 euros. Determineu el rendiment del treball del senyor Gómez en l'exercici actual a l'efecte de l'IRPF.

2. Indiqueu si les despeses següents tenen la consideració de deduïbles en l'IS:

a) L'empresa A, SA, que es dedica a la fabricació i venda d'animals de peluix, patrocina un equip que participa en una carrera ciclista amb una contribució econòmica de 1.803,04 euros. Els components d'aquest equip ciclista porten el nom de l'empresa a la samarreta.

b) La mateixa empresa A, SA, lliura cada any als seus treballadors, amb motiu de les festes nadalenques, una panera de Nadal valorada en 90,15 euros.

c) Al novembre, la mateixa empresa A, SA, distribueix un dividend a compte entre els seus vint accionistes per un import total de 120.202,42 euros.

d) Al desembre, l'empresa A, SA, abona a cadascun de deu dels seus treballadors 300,51 euros en concepte d'hores extraordinàries treballades per a preparar la campanya de Reis.

e) Per a fer unes obres de millora, l'empresa A, SA, sol·licita un préstec bancari per un import de 18.030,36 euros; en l'exercici actual, abona 1.983,34 euros en concepte d'interessos meritats i 901,52 euros per amortització de capital.

3. El 5 de setembre d'aquest any, mor en un accident de trànsit el senyor Genaro, solter i orfe. En el testament, nomenava hereu el seu germà, Benjamín, i disposava un llegat a favor del seu amic Facundo per un import de 12.020,24 euros. En el moment de la mort, el senyor Genaro era propietari de diversos béns, els valors dels quals eren els següents: l'habitatge habitual, valorat en 120.202,42 euros; un xalet adossat en una població turística, valorat en 240.404,84 euros; una llibreta d'estalvis oberta en una entitat financera, en la qual tenia ingressats 1.202,02 euros; un compte a termini obert amb 30.050,61 euros en la mateixa entitat financera. D'altra banda, el senyor Genaro tenia pendent de pagament 8.414,17 euros al seu metge per l'operació de cor que li havia fet, deute que, finalment, va ser satisfet pel seu germà, Benjamín.

a) Determineu el subjecte passiu de l'ISD.

b) Calculeu la base imposable de l'ISD.

4. La senyora Fernández, propietària d'un gran patrimoni familiar, és subjecte passiu per obligació personal de l'IP, soltera i sense fills. La suma de les bases imposables de l'IRPF corresponent a la senyora Fernández és de 91.572 euros i les quotes íntegres per aquest impost són de 38.233 euros. Per la seva banda, la base imposable en l'IP de la senyora Fernández és de 5.409.108 euros, a la qual correspon una quota íntegra de 74.152 euros.

Determineu el límit conjunt amb la quota de l'IRPF corresponent a la declaració de la senyora Fernández.

Exercicis d'autoavaluació

De selecció

1. En l'IRPF, les comunitats autònomes poden regular...

a) les tarifes i les deduccions corresponents al gravamen autonòmic, sempre que hagin assumit les competències normatives sobre aquest impost.

- b) les tarifes, les deduccions i el mínim personal i familiar corresponent al gravamen autonòmic, sempre que hagin assumit les competències normatives sobre aquest impost.
- c) les tarifes, les deduccions i el mínim personal i familiar corresponent al gravamen autonòmic, encara que no hagin assumit expressament les competències normatives sobre aquest impost.

2. Les anualitats per aliments que reben els fills dels pares en virtut d'una decisió judicial...

- a) no són subjectes a l'IRPF.
- b) són exemptes de l'IRPF.
- c) es dedueixen de la base imposable de l'IRPF.

3. En l'IRPF, les prestacions per desocupació percebudes en forma de renda...

- a) són rendiments del treball.
- b) són exemptes de l'impost.
- c) no són subjectes a l'impost.

4. En l'IRPF, formen part de la unitat familiar...

- a) els fills menors d'edat no emancipats.
- b) els fills menors de vint-i-cinc anys que convisquin amb el contribuent.
- c) els fills majors d'edat que convisquin amb el contribuent.

5. En l'IS, les amortitzacions són una despesa deduïble...

- a) sempre que es respectin els criteris comptables.
- b) només si l'Administració ho admet expressament.
- c) aplicant les correccions fiscals que preveu la llei als criteris comptables.

6. Segons la LIS, els dividendes que lliura la societat als socis...

- a) són una despesa deduïble.
- b) són una despesa no deduïble.
- c) queden exempts si es reinverteixen en la societat.

7. Si una societat ha comptabilitzat l'import d'una multa com a despesa de l'exercici, per a determinar la base imposable de l'IS...

- a) ha de practicar un ajust fiscal negatiu sobre el resultat comptable.
- b) ha de practicar un ajust fiscal positiu sobre el resultat comptable.
- c) no ha de practicar cap ajust fiscal sobre el resultat comptable.

8. El fet imposable de l'ISD consisteix en...

- a) l'adquisició de béns i drets per herència i per donació, i la percepció de quantitats pels beneficiaris de contractes d'assegurances de vida quan el contractant d'aquesta assegurança sigui el beneficiari.
- b) l'adquisició de béns i drets per herència, llegat o qualsevol altre títol successori, per donació o qualsevol altre negoci jurídic a títol gratuït i entre vius, i la percepció de quantitats pels beneficiaris de contractes d'assegurances de vida quan el contractant de l'assegurança sigui una persona diferent del beneficiari.
- c) l'adquisició de béns i drets per herència, llegat o qualsevol altre títol successori, per donació o qualsevol altre negoci jurídic a títol gratuït i entre vius, i la percepció de quantitats pels beneficiaris de contractes d'assegurances de vida quan el contractant de l'assegurança sigui el beneficiari.

9. En l'ISD, les hipoteques...

- a) són càrregues deduïbles.
- b) són despeses deduïbles.

c) no són càrregues deduïbles, sense perjudici de la deducció del deute garantit.

10. L'aixovar domèstic en l'ISD...

- a) forma part del cabal hereditari i es valora, si no hi ha prova en contra, en el 3% de l'import del cabal relict.
- b) no forma part del cabal hereditari, tret que se'n provi l'existència.
- c) forma part del cabal hereditari i es valora, en tot cas, en el 3% de l'import del cabal relict.

11. Els subjectes passius per obligació real en l'IP estan obligats a nomenar un representant...

- a) en tot cas, per la seva condició de no residents.
- b) quan adquireixin un bé immoble situat a Espanya.
- c) quan actuïn per mitjà d'un establiment permanent o ho requereixi l'Administració.

12. Els préstecs hipotecaris en l'IP...

- a) dedueixen com a deute personal (préstec) i com a gravamen de naturalesa real (hipoteca).
- b) es dedueixen només com a deute personal.
- c) es dedueixen únicament per la part dels interessos reportats.

Solucionari

Casos pràctics

1. El lliurament de 3.005,06 euros com a gratificació especial constitueix una retribució dinerària i no en espècie, com assenyalava l'apartat primer de l'article 42 de la LIRPF, segons el qual "[q]uan el pagador de les rendes lliuri al contribuïent imports en metàl·lic perquè aquest adquireixi els béns, drets o serveis, la renda té la consideració de dinerària". Respecte al préstec concedit per l'empresa on treballa el senyor Gómez, a un tipus de l'1% anual, sí que constitueix una retribució en espècie. Com estableix aquest apartat primer de l'article 42 de la LIRPF, es tracta de "la utilització, consum o obtenció, per a fins particulars, de béns, drets o serveis de manera gratuïta o per preu inferior al normal del mercat, encara que no suposin una despesa real per a qui les concedeixi". La lletra c del número 1 de l'apartat primer de l'article 43 de la LIRPF determina que aquestes rendes en espècie en els préstecs amb un interès inferior al legal dels diners es valoren per "la diferència entre l'interès pactat i l'interès legal del diner vigents en el període". Per tant, la valoració d'aquesta retribució del treball en espècie és la següent: $6.010,12 (5,5\% - 1\%) = 270,46$ euros.

Considerant que en aquest cas l'ingrés a compte corresponent s'ha repercutit a la retribució dinerària i s'ha deduït d'aquesta retribució, no és procedent afegir-hi aquest ingrés a compte (art. 43.2 LIRPF).

Per tant, els rendiments íntegres del treball del senyor Gómez són els següents: $28.848,58 + 3.005,06 + 270,46 = 32.124,10$ euros.

Com assenyalava l'article 19 de la LIRPF, el rendiment net del treball és el resultat de disminuir el rendiment íntegre en l'import de les despeses deduïbles. Segons l'apartat segon del mateix article, tenen aquesta consideració tant les cotitzacions a la Seguretat Social com les quotes satisfetes a sindicats. A més, en concepte d'altres despeses diferents de les anteriors, 2.000 euros anuals. Si es tracta de persones amb discapacitat que obtinguin rendiments del treball com a treballadors actius, aquesta quantia s'incrementa en 3.500 euros anuals. De manera que la despesa deduïble total per aquest concepte és de 5.500 euros.

Per tant, el rendiment net és: $32.124,10 - 1.918,43 - 48,08 - 5.500 = 24.657,59$ euros.

Finalment, no s'ha d'aplicar la reducció dels rendiments nets del treball que preveu l'art. 20 LIRPF, ja que aquest rendiment net és superior a 14.450 euros.

2. Pel que fa a la consideració de les despeses com a deduïbles en l'IS, s'ha de resoldre el cas de la manera següent:

a) Les despeses que té l'empresa A, SA, relatives al patrocini de l'equip ciclista són despeses deduïbles per a la determinació de la base imposable de l'IS en concepte de publicitat o propaganda (art. 10 LIS).

b) El lliurament de paneres de Nadal als treballadors no té la consideració de liberalitat per part de l'empresa A, SA; per tant, d'acord amb l'article 15e de la LIS, té la consideració de deduïble per a determinar la base imposable de l'IS.

c) D'acord amb la lletra a de l'article 15 de la LIS, el repartiment de dividendes no és deduïble com a despesa per a determinar la base imposable de l'IS perquè són quantitats que retribueixen el capital propi i constitueixen distribucions de beneficis. Així mateix, tampoc no són deduïbles com a despeses per a l'establiment de la base imposable d'aquest impost les primes d'assistència a juntes d'accionistes ni les distribucions de reserves als socis.

d) Els salaris, els sous i les remuneracions de tot tipus del personal són una despesa deduïble per a determinar la base imposable de l'IS, d'acord amb l'article 10 de la LIS. En conseqüència, les quantitats pagades als treballadors en concepte d'hores extraordinàries són deduïbles per a l'empresa A, SA.

e) Els interessos meritats per l'ús de capital aliè, de conformitat amb el que disposa l'article 10 de la LIS, tenen la consideració de despeses deduïbles per a determinar la base imposable de l'impost. Així, doncs, l'empresa A, SA, pot deduir els 1.983,34 euros pagats en concepte d'interessos meritats pel préstec, però no els 901,52 euros d'amortització del capital.

3.

a) Els subjectes passius de l'ISD en les transmissions per causa de mort són els causahavents (art. 5 LISD). Per tant, els subjectes passius són el germà del causant, Benjamín, al qual nomena hereu universal, i l'amic del causant, Facundo, en qualitat de legatari.

b) La base imposable de l'ISD en les transmissions per causa de mort està formada pel valor net de l'adquisició individual de cada causahavent; és a dir, el valor real dels béns menys les càrregues i els deutes (art. 9.a LISD). A aquest efecte, s'ha de calcular el cabal hereditari (el cabal relicte més l'aixovar domèstic). El cabal relicte està format per l'habitatge habitual (120.202,42 euros), el xalet adossat (240.404,84 euros), la llibreta d'estalvis (1.202,02 euros) i el compte a termini (30.050,61 euros). És a dir, un total de 391.859,89 euros. L'aixovar domèstic (constituït pel 3% del cabal relicte) (art. 15 LISD) és el següent: $391.859,83 \times 3\% = 11.755,80$ euros. Per tant, el cabal hereditari és el següent: $391.859,83 + 11.755,80 = 403.615,69$ euros.

Per a determinar el valor net dels béns, s'ha de deduir del cabal relicte el deute relatiu a l'operació del senyor Genaro, que va ser satisfet pel seu germà, Benjamín. Per tant, el resultat és el següent: valor net dels béns: $403.615,69 - 8.414,17 = 395.201,52$ euros.

D'altra banda, la base imposable de l'ISD que ha de satisfer en Facundo (art. 9.a LISD) és de 12.020,24 euros.

Finalment, la base imposable de l'impost a càrrec d'en Benjamín està formada pel valor net dels béns menys el llegat establert. Per tant, la base imposable de l'ISD que ha de satisfer en Benjamín és la següent: $395.201,52 - 12.020,24 = 383.181,28$ euros.

4. L'article 31 LIP estableix el límit conjunt de la suma de la quota íntegra de l'IP i de les quotes de l'IRPF, que no pot superar el 60% de la suma de les bases imposables de l'IRPF. En aquest cas, la suma de les dues quotes és de 112.385 euros ($38.233 + 74.152$) i el 60% de la suma de les bases imposables de l'IRPF és de 54.943,20 euros (el 60% de 91.572 euros).

En conseqüència, la reducció de la quota íntegra de l'IP haurà de ser de 57.441,80 euros (l'excés sobre la suma de les quotes íntegres de l'IP i de l'IRPF: $112.385 - 54.943,20$), una quantitat que, d'altra banda, no passa el límit de reducció del 80% que fixa la llei, ja que el 80% de la quota íntegra de l'IP és de 59.321,60 euros. Conseqüentment, la quota íntegra reduïda de l'IP de la senyora Fernández és de 16.710,20 euros.

Exercicis d'autoavaluació

1. b

2. b

3. a

4. a

5. c

6. b

7. b

8. b

9. c

10. a

11. c

12. b

